23911

ПРОПОВІДИ

додаток до „Живи"

1928 №: 2, 3, 4-5, 6-12

2c-23911
1928 600-2
1913 2

ПРОПОВІДИ

Додаток до „НИВИ“ ч. 2.

Львів ××××××××××××××××××××× Р. 1928.

о. Др. І. Фіґоль

XLVII

Неділя пята посту

(Докінчення)

Христа засуджено на смерть у Каяфи в четвер о півночі. Решту ночі мав Він провести в темній вязниці, дожидаючи пятниці, що мала принести Його розпятте на хресті. Вивели Ісуса з судової салі на подвірє, де між здичілою юрбою перебув Він кілька годин. А гіркіж, гіркі були вони для Нього! Один слуга наперід другого вимудровував, щоб Йому як найбільше дошкулити. Одні били, другі плювали в лице, инші закривали обличе і, бючи по щоках, кликали глузуючи: „Ану вгадай нам, Христе, хто тебе вдарив?“ [1]) Богато ще инших мук завдавали йому аж до рана.

Сонце зійшло червоне як грань, розлило кровавi блески по вулицях Єрусалиму, озарило непривітну вязницю і спочило на смертельно блідім обличю Христовім. Природі принесло воно нове житте, а її Творцеви страшну, люту смерть. [2])

У руках жидів була справді власть засудити людину на смерть, але виконати отсей засуд не могли вони без призволу римського намісника, Пилата. А спішилось їм добути отсей призвіл, бо надходили великодні свята, а закон забороняв їм у часі свят навіть входити до судової салі. Одначе й отсю постанову закона зуміли вони хитро обійти. До суду вони вправді не входили, — але домагатися смерти невинного чоловіка з судового подвіря — вони не лякалися у свято.

Тому повели Христа до Пилата. Сей ще спав, коли на подвірю його палати залунав крик і гамір тисячної товпи. Здивований та переляканий схопився Пилат та, вийшовши до народу, спитав: „Яку жалобу приносите на сього чоловіка?“— „Якби Він не був злочинцем, не вели б ми Його до тебе“, заревла товпа. „То судіть Його по вашому закону!“ „Нам не вільно вбивати нікого“, [3]) а Він на се заслужив, бо бунтує

---

[1]) Мат. XXVI. 69.
[2]) Isakowicz. l. c. стр. 85.
[3]) Ів. XVIII 29—32.

Львівська державна наукова бібліотека
5264

нарід, забороняє платити податки, творить себе царем". Почувши такі закиди — хоч у Каяфи про них не було ані згадки — Пилат покликує Ісуса до себе, випитує Його, а переконавшися, що Він невинний, виходить перед зібрану товпу і голосно проголошує: „Я ніякої не знаходжу в Нім вини!" [1]) „Розпни, розпни його!" заревла у відповідь мов бішена товпа та почала знову підносити серед великого крику инші вже закиди проти Христа.

Бачить Пилат, що вороги Христа дишать до Нього страшною ненавистю і тільки тому домагаються смерти невинного чоловіка, тому хоче Його боронити й увільнити. Але що се був чоловік слабої волі, нерішучий, хиткий, боязливий, а надто не мав чистої совісти та боявся жидів, щоб його не обжалували перед римським цісарем, тому чіпався всяких півзасобів, які до нічого не довели. Насамперед посилає Його до Ірода на суд. Та той відправив Його з нічим.

Тепер прийшла Пилатови до голови инша думка: Був у жидів звичай, що на Великодні свята випускали з вязниці *на волю одного вязня, якого нарід жадав.* Сидів тоді у вязниці Варава, великий розбійник, а ще більший силач, що добре дався в знаки жильцям Єрусалиму. Думав собі Пилат, що як порівнає Вараву з Ісусом, то симпатія товпи перехилиться на бік невинного Ісуса. Не знав однак, що злість і ненависть у злобних людий не знає ніякої міри, що вона так засліпить чоловіка, що він все подопче, не завагається перед нічим, щоби тільки осягнути своє. Так було і тут. Пилат велів вивести з вязниці розбишаку Вараву, поставити його на підвисшенню біля найневиннійшого Ісуса і певний *побіди запитав товпу: „Кого хочете з тих двох, щоби я випустив на волю:* Вараву, чи Ісуса, що зве себе Христом?" „Вараву, Вараву!" зверещала товпа. „А щож зроблю з Ісусом?" питає близький розпуки Пилат. Сказали всі: „Най буде розпятий!" [2])

Розважмо перш усього, яка се велика ганьба й зневага для нашого Господа, рівнати Його з найбільшим злочинцем — розбійником. Як хто тебе порівнавби зі злодієм, або розбишакою, чи ти не гнівавсяби за те, тимпаче, якби ти був ще й цілком невинний? А навіть якби хто був справжнім розбишакою й злодієм, то й тоді дуже гнівавсяби й обурював на се, якщоб хто його так назвав? А тут Пилат ставить по одній стороні Ісуса, Творця неба і землі, правдивого Бога, найневиннійшого, який нікому нічого злого не заподіяв, навпаки, „перейшов ціле життє творячи добро" [3]) — а по другій розбійника Вараву, що крав, убивав людий, і питається:

[1]) Ів. XVIII. 38.
[2]) Мат. XXVII. 21—24.
[3]) Діян. X. 38.

„Котрого хочете? Чи Ісуса, чи Вараву?" Мовби хотів сказати: „Таж Ісус ліпший, як сей розбійник".

Ах! Мої дорогі! Ісус є ліпший як усі Святі, як Ангели, Пречиста Діва; а тут Пилат уважає Його лиш за трохи ліпшого від звичайного розбійника! Що то за зневага Христової святости?! Чи не обрушишся на таку зневагу, на таке упокорення Ісуса, свойого Спасителя? Та я вам скажу гірку правду, що ви нераз ще гірше з Ісусом, своїм Богом поступаєте, *ніж Пилат, поганин. Ви навіть, як та чернь жидівська,* вище ціните Вараву, розбійника, ніж Христа Спасителя! А може ви ще гірші, як вони? Вони від дитинних літ не знали так Ісуса, як ми Його знаємо; вони не були свідомі злоби тяжкого гріха, як ми се розуміємо![1])

Тож знай, дорога молоді! Скільки разів ти вибираєш гріх, тільки разів ти вище ціниш Вараву понад Ісуса! По одній стороні ставиш, як Пилат Ісуса, Його заповіди, Його ласку, небо, а по другій гріх, зло, проступок, пекло. Ще більше: ти ставиш побіч Христа — діявола й його волю, та забаганки і так ніби себе питаєш: „Що тепер робити? Кого слухати? Христа чи діявола? Чи найбільшого мого Добродія, чи найлютійшого ворога?"

І Христос стоїть перед тобою та дожидає твого засуду: чи Його вибереш, чи діявола? І діявол стоїть перед тобою зі своїми принадами та намовляє тебе до гріха. А ти не знаєш, що робиш... і—о, невисказана невдячносте!—вибираєш гріх, волиш діявола, Ісуса покидаєш, відвертаєшся від Нього! Справді, ти гірший тоді як Пилат, як засліплена жидівська товпа, бо кличеш: „Не хочу Ісуса, але Вараву! Не хочу чесноти, а гріх, не хочу неба з Ісусом, а пекла з діяволом!" Ах, дитиночка люба! Не хочеш оглядати Ісуса, не хочеш радощів неба, відкидаєш товариство Пр. Діви і Святих, відвертаєшся від того щастя, яке царило в твоїй душі, поки ти ще невинно жив? Не хочеш?! Схаменися! Подумай, що робиш! Вибери Ісуса, а покинь гріх! Утікай від пекла й діявола й від того всього, що тебе туди тягне, бо там тільки плач і болі і гірка неволя! О! вибери Ісуса! Зблизися до Нього, а не пожалуєш ніколи! При кождій покусі клич покірно: Господи! Тебе вибираю! До Тебе хочу заєдно належати, волію навіть життє втратити, ніж покинути Тебе, мого Спасителя! Господи! Спаси мою душу![2])

Збаламучена старшиною товпа відкинула Ісуса, вибрала Вараву й його пустила на волю. Який змінчивий, нестійний той народ! Ще недавно він жив ласками та добродійствами Ісуса, ще недавно Ісус призивав його до себе повними лю-

[1]) Читання о муках стр. 46–52.
[2]) Isakowicz l. c. стр. 114. Dąbrowski l. c. стр. 38.

бови словами: „Приходіть до мене всі томлені й обтяжені, а я вас успокою"; [1]) ще кілька днів тому витав він Ісуса з найбільшим захопленнем як свого царя, побідника, співав йому грімке „осанна". Сьогодні той самий нарід на запит Пилата: „Кого хочете, щоби вам випустити" не має иншої відповіди, як тільки: „Розпни, розпни його!" Який невимовний біль відчував тоді Христос у своїй душі! Звернений лицем до товпи чув її засуд над собою; Він мовчав, але болючий погляд, яким обняв сю невдячну, збаламучену товпу, говорив пророчисто: „Люди мої, люди! Що я вам злого заподіяв? Чим я вас колинебудь засмутив, чим провинився, що так мене безпощадно аж на смерть осуджуєте? Яж ваших сліпців просвічав, недужих із преріжних хоріб уздоровляв, голодних кормив, прокажених очищував, умерших воскрешав, нещасних потішав!

Люди мої, люди! Що я вам злого заподіяв?" [2])

Когож до глибини душі не зворушать отсі слова Христові? — Король Франків Кльодвіґ, коли св. Реміґій, навертаючи його на Христову віру, змалював йому отсю сцену, закликав з святим завзяттем: „Ах! Якщо я бувби там з своїми Франками, то напевно увільнивби Христа, а невдячну жидівську чернь посікби на шматки!" На се св. Реміґій: „Зверни на себе гнів, сину! Заглянь у свою душу та спитай себе, чи ти сам не вибирав дуже часто Варави, замісць Ісуса? Христос твоєї оборони не потребує. Він—Бог, а ти сам обороняй себе за кождим разом від гріха, від змислових пристрастий, а тоді справді покажеш свою відвагу і силу!" [3])

На жаль і ми спочуваємо з Христом та тільки словами, чуттем, а діла наші далекі від сього. Як часто стоїмо немов Геракль на розпуттю: чеснота тягне нас в право, гріх у ліво, а ми що вибираємо? Найчастійше Вараву—гріх, а відвертаємось від чесноти—Христа! А Він стоїть перед нашою душею, як колись перед жидівською товпою і сумним, пресумним голосом питає: „Сину мій! Що я тобі злого вчинив, що ти мене відкидаєш? Чи мало добродійств зазнав ти доси від мене? В чім Я тобі не догодив? „Слухайте, небеса й вважай земле: Я виховав собі синів і дав зріст їм, а вони зворохобились проти мене. Віл знає господаря свого, й осел — ясла пана свого, а Ізраїль не знає мене, народ мій не розуміє мене!" [4])

Змінім наше поведенне. Звернімся до Ісуса і скажім нашому Спасителеви: Господи, заедно з Тобою, заедно Твоїм, заедно при Тобі хочу оставати!! Амінь.

---

[1]) Мат. XI. 28.
[2]) Церковна стихира з вел. четверга: страсти.
[3]) Holzwart: Історія III. стр. 310.
[4]) Іс. I. 2. 3. Пор. читання о муках: стр. 53—58.

XLVII

Неділя шеста посту

Цикль.

4. Бичування. Засуд у Пилата.

А Ісуса звелівши бичувати видав, щоб його розпяли. (Мар. XV. 15).

„Авраме.," сказав раз Господь до праведного патріярха, „возьми свого сина — одинака, що його дуже любиш, Ісаака, та йди з ним на високу гору, котру тобі покажу і сам принеси його мені в жертву!" [1]) З покорою послухав Авраам Божого приказу, хоча й як тяжко приходилось йому жертвувати свою рідну дитину.

Встав раненько, приготовив дрова і вложив їх на осла, взяв зі собою Ісаака і двох слуг та пустився в дорогу. Як прийшли під гору, Авраам лишив слуг і осла під горою, дав Ісаакови нести дрова, а сам узяв меч та огонь і обидва пішли на гору. По дорозі питає син батька: „Тату! ось огонь і дрова, а деж овечка, що її маємо принести в жертву?" „Сину! Бог сам вибере собі жертву" — сумно відповів Авраам. І опинилися на горі Морія.

Авраам збудував жертівник, положив на нім дрова, звязав Ісаака і поклав на жертівнику. Відтак добув меча, щоби його заколоти. Аж у сю хвилину Ангел Божий здержав його за руку словами: „Авраме! Не підіймай руки на сина й не вбивай його! Бог пізнав, що ти любиш Його над все, що й сина свого хотів принести для Нього в жертву". — Авраам оглянувся і побачив барана замотаного рогами в корчі. Піймав його й пожертвував Богу замість сина свого Ісаака. [2])

Отсей Ісаак — се вірний прообраз Христа Господа. На тому самому місці, де Авраам мав принести свого сина Господеви в жертву, видав небесний Отець свого Єдинородного Сина на смерть, бо „так полюбив Бог світ, що Сина свого Єдинородного дав, аби кождий віруючий у нього не погиб, а мав життє вічне". [3]) Та заки Христос виніс хресне дерево, немов Ісаак жертвенні дрова на Голгофту, мусів іще витерпіти чимало болю, глузування, зневаги, а то й тілесних побоїв й ран від засліплених, завзятих своїх ворогів і суддів.

Останнього разу ми бачили Ісуса на суді в Пилата. Ми розважували те, якто римський намісник намагався увільнити невинного Ісуса, порівнуючи його з розбійником Варавою. Одначе се Пилатови не повелось. Збаламучений народ увіль-

---

[1]) Бит. XXII. 2.
[2]) Бит. XXII. 7—13.
[3]) Ів. III. 16.

нив Вараву. Та Пилат не тратить надії. В його високополітичній голові родиться новий плян. Думаючи, що вороги Христові вдоволяться тілесною карою Ісуса і вже не будуть жадати для Нього кари смерти, каже Ісуса бичувати, хоча був вповні переконаний про його невинність.

Що за дивна льогіка у того чоловіка! Защо так тяжко мучити Ісуса? Де справедливість?! Або Христос винен, так тоді належить його засудити на смерть, або не винен, то слід його випустити на волю. Але бити й то так немилосердно? Защо? Так то все буває у людий хитких, нерішучих, що хотілиби двом панам служити: Богови й мамоні. Нераз чуєш і знаєш, що якась грішна пристрасть (гордість, лінощі, зависть, нечистота), грішний наліг опановує й починає володіти тобою. Треба і то конечно себе перемогти. Треба обминути нагоду до гріха, зірвати з тим товариством, покинути ту книжку, ті проходи вечерами, ту забаву, бо занедбаєшся в науці, стратиш рік, а може й школу. Ти се відчуваєш разураз. Але ти рішучо у тому випадку виступити не хочеш. Вагаєшся, політикуєш, не хочеш здобутися на акт сильної волі, характеру. І дивуєшся, що падеш заєдно в той самий гріх, ніби між триби і колісцята страшної машини, що тебе торощить, нищить, робить нервовим, неможливим у пожиттю з другими, забирає непомітно здоровле і жене передчасно в могилу. [1])

О! Послухай тоді своєї совісти! Здобудься доконче на рішучий учинок! Зірви відразу з тим всім! Esto vir! як казали старинні, щоби потім не було за пізно!

Пилат думав, як сказано, що скатований і ранами вкритий Ісус скорше промовить до чуття здичілої товпи; тому каже його бичувати. Жовнірам та архієрейським слугам не треба було двічі сього повторяти. Мов зголоднілі вовки кинулись вони на Ісуса. Вивели його на подвіре палати, здерли з Нього одіж і нагого привязали до стовпа. Відтак приступало по двох жовнірів з дротяними нагаями в руках і стали з цілої сили сікти нашого Спасителя по цілім тілі так, що ані місця здорового не можна було знайти. А те ніженьке, блідоньке тіло, що з нього здавалося й крови не доточивсяби, під ударами нагайок спершу посиніло, відтак напухло, ту і там потріскало, а з ран ринула кров. Уже плечі й груди Ісусові наче поорані, вже з цілого тіла пливе немов потічками кров, а вони бють та бють. Вже ціле тіло стало одною раною, вже ту і там шматочками відпадає на землю, місцями з ран виринули білесенькі кости, а мучителі бють та бють!

А Ісус, той добрий Ісус, стояв терпеливо, спокійно, зі сльозами в очах, тихо зітхаючи та лагідним поглядом

[1]) Пор. Isakowicz l. c. стр. 118.

глядів на своїх катів. Бліді Його уста, здавалось, шептали слова пророків: Посікли мене раною на рані. [1]) На хребті моїм кували грішники, продовжали беззаконство своє. [2]) О! всі ви, що дорогою проходите мимо, гляньте, придивіться, чи є біль такий, як мій! [3])

І звідкіля взялось у Ісуса тільки терпеливости й сили, витерпіти такі страшні муки? А деж, як не в любови, відповідають св. Отці. Христос бажав нам заслужити спасенне, вічну радість у небі, тому мусів кождий рід наших гріхів відпокутувати инакшим стражданнєм. [4])

Є людській природі вроджена, сама собою добра, бо Богом дана, змислова похіть, яка відповідає цілі Сотворителя, щоби люди походили від людий. Та Господь шестою й девятою заповідю забороняє надуживати сеї похоти не тільки ділом, але навіть мислю. Звідси й обовязок ту похіть у нас поборювати. Бо не тільки душа, але й тіло християнина має велику вартість перед Богом. Воно ж стає через хрещенне членом духового тіла Христового, через Нсв. Евхаристію храмом св. Духа; воно має брати участь в небесній хвалі. Тож не годиться нам безчестити свого храму нечистими гріхами. Правда: жадоба змислової пристрасти, вроджена дитині, розвивається мимоволі з літами і так сказатиб, шукає собі задоволення при всякій нагоді, та богато, особливо молодих, роблять собі з неї жерело потайних, гидких утіх, що противляться людській природі. Тоді та пристрасть виступає страшною, руїнною силою; що рівняє людину зі звірятами, а навіть низше звірят і спонукує людину до найгидкійших проступків і злочинів.

Томуто у людий, що відлаються такому нечистому гріхови, немає ні ясности ума, ні поривів до ідеалів, ні благороднійших почувань, ні чистої уяви. Вони заєдно, все і всюди бачать саму гидоту. Нечисті їхні розмови, думки, бажання, погляди й дотики. Вони тратять віру, стають зимні для Бога і церкви, байдужі на спасенне, глухі на всякі упімнення, нервові, злісні. Вони в одно грішилиби і грішилиби, бо та пристрасть ніколи не знає: досить, тільки: ще та ще. Сей гріх спричинює всякі недуги, руйнує фізичні сили, знеохочує до діяльного і пожиточного життя і спричинює цілковиту руїну людини, а то й цілих держав (Греція, Рим). Цілком справедливо писав Сенека: Maximum saeculi malum impudicitia.

А немає на світі гріха, в котрий люди так часто впадалиби, як у сей гидкий і соромний гріх. Навіть малі діти без

---

[1]) Йов. XV. 16.
[2]) Псл. 128. 3.
[3]) Плач Єр. І. 12.
[4]) Е. Гузар. Розважання, стр. 65.

відповідного догляду нераз тим гидотним гріхом дуже тяжко ображають Господа Бога. А що говорити про молодь і старших? Може добре й ти вже до таких належиш? Якби ти так добре заглянув у своє дотеперішнє життє і порахував свої гріхи, то може й години не найшовби, в котрій ти не згрішив, як не словом, то мислю, а може й нечистим ділом. Та знай, що саме ті твої нечисті гріхи і упадки так немилосерно бичували Ісуса, твого Господа. Поглянь на Нього від голови до стіп скатованого і скажи: „То моя справа, се моє діло, то я Тебе, мій Господи, своїми нечистими гріхами так бичував. Я причиною сих великих Твоїх терпінь і болів!

Розваж те добре! [1])

Та неситим катам мало було нелюдського бичування. Вони придумали ще більше діймаючу муку. Пригадують собі, що Христос називав себе царем. Ось і відвязали Його від стовпа, посадили на камені немов на престолі, накинули на рамена якесь червоне лахмітте замісць царської багряниці, в руки дали тростину, мовби царську булаву. Бракувало тільки царського вінця. — корони. Найшли її. З острих колючок терня сплели віночок і вложили Ісусови. Відтак били так сильно по найсвятійшій голові Христа, що тернові колючки діравили голову, влізали в чашку, впивалися в мозок...

О! Хвала Тобі, чудова Голово Христова!
Хвала Тобі, страдальна, печальна!
Колись: Стояла Ти у чести, висше злости й мести,
Як сонце зпід блакиту, сяла світу...
Тепер Ти: Вінцем терневим вбрана, а що терне — се рана,
Що терне — се вираз глуму з Твого суму!!

Дивись тепер, гордости людська, на свою жертву; натішся її видом, людська зарозумілости, що не хочеш упокорити свого ограниченого розуму перед безконечною Божою мудрістю! Се за тебе Христос так страждає! Налюбуйся доволі сим видом! Одначе бережись, „да не всуе будет ти дана благодать". Щоб не дармо дана тобі була ся ласка, яку Христос заслужив тобі сим стражданнем, а саме: пізнати і признати в науці Христа абсолютну правду, та коритись перед одним Богом і Йому одному служити! [2])

Збитого, вкритого ранами від стіп до голови, з терневим вінцем на голові, одягненого в старий червоний, жовнірський плащ, велів Пилат випровадити Ісуса на підвисшене місце і, показуючи народови, сказав: „Се чоловік?!" Так збитий, потоптаний, понижений, тілесно зломаний, проте у цілім незаслуженім пониженню такий величний, спокійний, подивний!

---

[1]) Читання о муках стр. 67—75. Dąbrowski l. c. стр. 39. Korusiński l. c. стр. 61—64.

[2]) Isakowicz l. c. стр. 122.

Ніколи не було такого чоловіка, як сей чоловік! Вдоволіться вже дотеперішньою Його карою й муками та не жадайте Його смерти!

Вся товпа звернула свої очи на Ісуса і немов завмерла, оніміла з переляку. Декому закрутились сльози в очах, а на уста тиснулися слова: „Пусти його"! Одначе жидівська старшина, побачивши, що в народі будиться природне почуванне милосердя, закричала: „Розпни, розпни Його!" А народ, як звичайно безкритична маса, й собі без надуми повторив: „Розпни Його!" — „Якто? питає питає Пилат, — вашого царя розпну?" — „Не маємо царя, тільки цісаря: Коли сього випустиш, не еси другом цісареви!" [1])

Ось тут проявилася ціла діявольська злоба й завзятість жидів. Вони ненавиділи Римлян і їх цісаря, вони гидували ними, як поганами, вони з ними навіть приставати не хотіли, а тепер нагло лестяться цісареви, представляють себе, як вірних його підданих. Такто, гордість і ненависть, дві рідні сестрички, є завсіди облудні і підлі!

Не маєте царя... відкидаєте Ісуса й Бога... хочете мати тільки цісаря — добре! Але й попамятаєте його довго!. Він збурить вашу святиню, рознесе вас по всіх усюдах, а каміня на камені не лишить у вашому місті! — Подібна кара стріне й неодного грішника, якщо для заспокоєння своєї пристрасти каже: „Не хочу за царя Ісуса—Бога, але цісаря діявола. Його волію слухати, ніж Бога." Але сей цісар діявол дасться тобі добре в знаки, бо й здоровлє й маєток, славу у людий і все, що добре, тобі забере, ще й душу погубить на віки! [2])

Не бути приятелем цісаря, себто стягнути на себе підозрінне нельояльности, значило для Пилата тільки, що наразити на небезпеку своє становище, аванс, ціле своє будуче.

Ні! Стільки моральної сили й відваги немає в ніякого карієровича. Тому Пилат тремтить перед погрозами товпи, боїться втратити добру посаду, тратить голову і підписує несправедлий засуд на Ісуса. Однак! Не робить сього з чистим сумліннем. Його рука тремтить; на ній ввижається йому кров, невинна кров, що накликає на нього пімсту неба. Він хоче ту кров змити, тому каже подати собі воду, умиває собі руки перед народом, а при тім говорить: „Я не винен крови сього праведника, ви побачите!" А весь нарід сказав у відповідь: „Кров його нехай спаде на нас і на наші діти!" Тоді передав їм Ісуса, щоб його розпняли.[3])

Пилате, нещасний Пилате! Що робиш? Затримайся!.. Одним почерком пера засуджуеш на смерть Ісуса?! Сам на-

---

[1]) Ів. XIX. 12.
[2]) Isakowicz, l. c., стр. 122.
[3]) Пор. Гузар. Розважання, стр. 68 і 69.
[4]) Мат, XXVI, 24—26.

зиваєш Його праведним, вини в Ньому не находиш, а засуджуєш? Іди за голосом розуму... совісти... серця! Вмиваєш руки, та не вмиєш совісти!

Є й сьогодня люди боязливі, труси. А є їх чимало. Чого не вирікаються вони з боязни, зі страху, аби не стратити ласки сильних світа сього?! Для почестий й посад, яких не бачуть у своїм народі, або не можуть їх дослужитись, нехтують своїми народніми святощами, вирікаються віри предків, зміняють обряд, національність, мов стару одежину, за доляри, матеріяльну користь, переходять на иншу віру, стидаються свого роду, а відтак пошившись в чуже піре, на кождому ступні засуджують на смерть все те, що доси уважали за святе. Власне сумлінне не дає їм спокою, чують, що зле зробили, тому досить часто перед людьми вмивають собі руки, себто намагаються представити себе невинними; та душі з проступку не вмиють.

Про них то пише дуже влучно поганський поет:

Ah, nimium faciles, qui tristia crimina caedis
Fluminea tolli posse putetis aqua![2])

О, легковірні! вам здається, що кров ваших проступків дасться змити річною водою!—Пятно зрадників останеться повсякчасною їх нагородою!

„Кров його на нас і на наші діти", кличуть у завзятій нерозвазі зависливі люди. Що за нерозум! Самі себе проклинають, самі собі бажають загибелі, мовби казали: „Боже! Не хочемо ні батьківщини, ні слави, ні долі, ні для себе, ні для наших нащадків". І сталось так, як хотіли. Не минулося й одно поколінне, а всі їхні народні надбання й святощі присли, як миляна банька. І згоріла тоді святиня і золотокований престіл, а вони стали римськими рабами. Прогнані з рідної землі втратили разнавсе самостійність і державність, стали мов Каїн, скитальцями по цілій землі."[3])

Прокляв нарід сам себе і свою долю. Тай між нашим народом чимало тих зловіщих проклонів. Кленуть батьки дітий, діти батьків, сусіди сусідів, ученики своїх учителів. кленуть свою долю, стають гробокопателями власного щастя. Не диво, що відтак немає добра в рідній хаті, в рідних інституціях та установах, бо щастє з них прогнали тяжкі проклони за ліси й гори.

Немає добра, бо його не хочемо самі мати. Немає добра, бо не шукаємо його там, де справді можнаб його знайти![4])

Несправедливий засуд на смерть приняв Ісус спокійно, бо знав, що сей задуд смерти на Нього — се запорука віч-

[2]) Читання о муках, стр. 83.
[3]) Ovid. Fast. II. 45.
[4]) Isakowicz, l. c., стр. 128—131.
[5]) Гузар: Розважання о страстях, II. 6.

ного життя для цілого людства, — се одиноке задосить учинение Богу за гріхи цілого світа. Значиться і за мої! Христос підіймається таких тяжких мук і ганебної смерти! Якимже робом ми йому за се віддячимось, подякуємо? Слова тут заслабі, але маємо серце й сльози! Серцем полюбім нашого Господа так горячо, щоби ся любов не вгасала аж до останньої хвилини нашого життя; сльозами та каяттєм обмиймо нашу душу, щоб не марно лилася за нас дорогоцінна Христова Кров.

Многострадальний Спасе, благослови нас у отсій постанові! — Амінь.

XLIX

Велика Пятниця[1])

Цикль.

5. Ісус на хресті.

І несучи свій хрест, вийшов на те місце, що зветься лобне, а по єврейськи Говгофта, де розпяли Його. (Ib. XIX. 17.)

Була пятниця перед великодними жидівськими святами. На вулицях великого Єрусалиму великий рух. Вже від ранку збираються й вештаються сюди і туди великі товпи народу, щоби побачити рідке видовище, смерть на хресті аж трьох засуджених. Вороги Христові тріюмфують. Для Спасителя надійшли останні хвилини життя на землі, хвилини, про які Він сам сказав до своїх мучителів ще в Оливному городі: „Се ваша година і власть тьми“.[2])

Аж ось з головної брами римської преторії виходить жалібний, понурий похід. По переду відділ римського війська, а в товаристві двох розбійників, з тяжким хрестом на на зболілих, збитих раменах поступає з трудом знеможений, обезсилений Спаситель світа, — тихий, неначе овечка, що її ведуть на заріз.[3])

Близилось полудне, коли той жалібний похід минув браму міста, прямуючи на місце страчення, на Голгофту. Ісус під тягарем хреста ледво держиться на ногах, оббиває свої стопи о вуличне каміннє і гострі скелі узгірря, аж врешті паде раз

---

[1]) В школі надежить покористуватися до виголошення сеї екзорти святом Благовіщення Пр. Діви.

[2]) Лук., XXII. 53.

[3]) Іса. 53, 7.

і другий, ніби „червак, а не чоловік — посміховище людям“[1]) — в куряву пилу на шляху, зрошенім власною кровю. Люті, немилосерні жовніри бють Його, копають, шарпають на всі боки, щоб піднявся, йшов далі, та страх, що нещасна жертва закінчить житте, заки ще наситять пімсту заїлих мучителів ганебною смертю — велить їм шукати для нього помочі.

Кинулись на всі сторони, шукають, питають, чи хто добровільно не піднявсяби сього діла. Одначе ніхто не зголошується. Бідний Ісус! Недавно ще тисячі горнулись до Нього, послухати Його науки, ласки якої собі випросити, або, бодай дітквувшись рубця Його одежі, стати уздоровленим, а тепер всі усуваються, ніхто не зголошується, щоби бодай частину тягару хреста взяти на себе!

„Вкінці звеліли одному прохожому, що ішов з поля, щоби ніс хрест Його“.[2]) Симон опирається, гнівається, чому якраз його чіпаються, — хоче втекти. Та дарма, мусить нести. Тягару хреста ніхто з нього не здойме. Тож двигає, несе, хоч хрест тяжкий, вїдається в тіло. Спершу нерадо, та згодом маліє неохота. Почуванне, що робить прислугу вельми терплячій людині, й Божа ласка зміняє його серце. Він стає прихильником Ісуса, а невдовзі з рук Апостолів приймає хрещенне.

О, яку дивну силу має терпінне, які дивні тайни криє в собі хрест! Прегарну переміну спричинив він у Симона Киринейського — зміняє й до сьогодні людий предивно. Неодного навернув він і зблизив до Ісуса!“

Біля Голгофти зупинився нагло хрестний похід. Набожні жінки, що сприяли Ісусови, почали тут дуже голосно голосити. Доси їхній біль, хоча й великий, був німий. Тут, на вид гори, де мали розпняти їх Господа, заголосили голосним риданнем. Ісус чує їх плач і звертається до них лагідними словами: „Доньки Єрусалимські, не плачте наді мною, а самі над собою і над своїми дітьми... Бо коли із зеленим деревом се роблять, що буде зі сухим?“[4])

Серед болю й пониження Христос не журиться собою, але думає про народ, з якого рук паде жертвою. Пророчим духом бачить нещасну долю, що жде його Батьківщину і столицю, Єрусалим, тому накликує їх до поправи, щоби, мов те сухе дерево, не горіли у вічнім огні. А тобі, чи лежить на серці доля твоєї Батьківщини. Чейже ти її любиш? Чи в часі спільного богослуження і в своїх молитвах памятаєш ти про

[1]) Псл. XXI. 7.
[2]) Мар. XV. 21.
[3]) Winkowski: Egz. III. 49.
[4]) Лук. XXIII. 28—31.

неї? Чи часто думаєш над тим, щоб красше жилося твоїм землякам?[1])

Година дванайцята. Саме полудне. Засуджений Ісус доволікся на місце страчення. Об нагі скелі Голгофти розбивається глухий гомін. Се кінчать довбати в скелі на хрест йому. Метушня, накликування. Здіймають з Ісуса Його ризи, кладуть на дерево хреста. Приступає один мучитель, бере Ісуса за одну руку, витягає її, і тупим цвяхом прибили її до хреста. Тіло скорчилось з болю і подалось у сторону прибитої руки. І бере мучитель другу руку, натягає її що сила, до призначеного для неї місця на хресті і прибиває. Роздерлася рана тамтої руки і знову страшний біль. Відтак прибили й ноги. Підносять хрест у гору і впускають його до викої в скелі ями. Невимовний біль стиснув усі члени Ісуса. Ціле тіло стряслося, рани отворилися, рвуться нерви й мязи, кров струями полетіла по хресті і обагрила землю, щоб її, прокляту за гріхи, освятити!

Так повис Христос між небом і землею на хрестнім дереві. Тяжкі страждання здавили Серце Христове. А тут старшина жидівська і фарисеї, мов шакалі, обступили хрестне дерево, глумляться, глузують з Нього, хулою зневажають. Аж ось Він піднімає очи, що заплили кровю, в гору й отвирає доси мовби завмерлі уста.

Заворушилась жидова, налякалась. Ануж проклене нас, думала собі, мести у Бога просити стане, громи спровадить. Ні! З уст умираючого понеслись слова благальної молитви: „Отче, відпусти їм, бо не знають, що чинять!“[2]) — Господи, що кажеш?! Ти їм відпускаеш?! Таж вони Тебе так страшно бичували, до хреста прибили, вони Тобою погорджують, не хочуть Тебе знати, а Ти їм відпускаеш?! Такої любови ще світ не видав![3])

Благородний Реґуль призивав богів, як местників своєї смерти на Картаґінців, що його засудили на смерть. Великий пророк Ілія спровадив огонь з неба на жовнірів, що його переслідували. Елисей покликав з ліса дикі звірята, як кару на дітий, що його висмівали.[4])

А Ісус? В хвилині, коли кожда кісточка Його невимовно боліла, а засохлий, горячкою палений язик, прямо не міг повертатись в устах, про себе забуває, не жадає ні кари, ні пімсти, а молиться до небесного Отця за своїх ворогів, прощення благає для них. Ні! Ще їх й оправдує, що „вони“ не знають, що чинять. Хто ті „вони“?! Вороги найбільш завзяті. Він їм дарує! Він їх любить, бо вони темні незрячі!

---

[1]) Dr. Lubelski: Chrystus a grzesznicy, стр. 114.
[2]) Лук. XXIII. 34.
[3]) Knecht: Bibl. Kom. 725.
[4]) Bilczewski: Charakter, стр. 148.

„О! як, второпного речника маємо перед Богом в Ісусі!“ кличе св. Августин.[1]) Як іде про Нього самого перед суддями — мовчить; коли скаржиться перед Отцем, що є опущений, відзивається до Нього словом: „Боже“; колиж іде про нашу оборону, називає Його найбільш милим словом: „Отче“! „Прости їм“, каже, хоча й грішним, бо я й за се вмивмираю, щоб їм були прощені гріхи![2]) Тому „будьте одні одним добрими, милосерними, прощаючи один одному, як і Бог у Христі простив вам“.[3])

Почув се розбійник, що висів праворуч Ісуса. Признає в Ньому правдивого Бога і сокрушеним серцем відзивається: „Згадай на мене, Господи, коли прийдеш у своє царство“![4]) Він віруе, що Ісус є Царем безсмертним, що Він може відпустити гріхи, тому обвиняє себе самого і з покорою та жалем просить прощення. Віруе й жалуе.[5]) І дістає відповідь— запевнение: „Сьогодня будеш зі мною в раю!“[6])

О, який милосерний, який добрий Ісус! За одну хвилину жалю й каяття відпускає гріхи; не тільки відпускає, але ще й рай обіцює. Глянь, як мало потреба, щоб перепросити Ісуса, позбутися гріхів! Звернись тільки з вірою й жалем до Нього, а Він і тобі простить і ти також підеш до неба.

Кругом хреста Господнього зібрались, мобви сприсяглись на Нього, всі лихі сили, що можуть людині найбільше докулити: зневага старшини, невдяка народу, заїла дикість катів, зрада учеників. Були там також і представники добрих і шляхотних стояла мати Ісуса, Пр. Діва, улюблений апостол, кілька жінок і приятелів. Вони, розпяті враз з Ним у серцю, стоять вірно під хрестом, щоб осолодити Йому найбільш відданою любовю передсмертну муку та зложити враз з Ним велику жертву за спасенне світа.[7])

„Ісус же, побачивши матір і ученика, що стояв, котрого любив, сказав матері своїй: Жено, се син твій! Відтак сказав ученикови: Се мати твоя!“[8]) В отсих словах Ісус не тільки саму свою матір, не самого тільки Івана мав на думці. Він бажав, щоб Марія в особі святого Івана прибрала всіх людий за свої діти, щоб була їм матірю, заступницею й посередницею до Бога. Він бажав, щоб усі люди, приймаючи Марію, як святий Іван, за матір, шанували, любили Її як матір, та мали в Ній обильне жерело всяких ласк, спасення й по-

[1]) Aug. Ep. in I. Ioan.
[2]) Lubelski, l. c., стр. 73.
[3]) Еф. IV. 32.
[4]) Лук. XXIII. 42.
[5]) Didon: Życie Chrystusa: II. 320.
[6]) Лук. XXIII. 43.
[7]) Bilczewski, l. c. 149.
[8]) Ів. XIX. 26.

всякчасну поміч у душевних і тілесних потребах туземного життя.

А ти, чи сином Марії, чи признаєш Її за матір, чи ставишся до Неї з синівською любою?

Доходила година третя. Зближався конець. Кров майже вся вже виплила з тіла, язик висох, уста спалені горячкою. Ісус терпить страшну спрагу. Тому кличе: „Жажду"![1]) Жажду кілька крапель свіжої води. Ще більше, ніж ся природна жажда,палила й дошкулювала Йому безмірна жажда любови, якою бажав спасти всіх людий, усіх без виїмку. Сим словом обявив Ісус цілу ціль своєї муки і смерти! Жажду спасення цілого людства. Одначе замісць покріпляючої води чи вина, подано Йому до уст квасний оцет з гіркою жовчю. — Ісус сього не приняв.

Христос і до сьогодні терпить невимовну спрагу спасення нашої душі. Від нас залежить, що Йому подамо: Чи вино любови, китицю добрих діл, невинне серце, чи жовч лінивства, гордости, або оцет розпусти, чи иншого гріха?

Ісус чує одначе, що ся жажда нашого спасення не буде вповні заспокоена, що чимало людий не користатиме з Його смерти, вмиратиме в гріхах та піде на вічні муки. І в тому моменті зазнає ще й найстрашнійшої муки — терпіння, яке може стрінути людину, а саме: повного опущення від небесного Отця. В тій хвилині не має Він ніякої потіхи, помочі, пільги від Свого Отця. Так батько, що своє тяжко хоре дитя віддає лікарям на операцію, стає глухим на його зойки і болі, коли лікар пилує чи випалює заражені частини тіла, свідомий того, що така операція приверне здоровле хорій дитині. Ось подібно поступив і небесний Отець. Усуває від Ісуса всяку розраду серед найбільшого болю, бо знає, що се тільки може вратувати людство, вернути ще в раю втрачене здоровле.[2])

Отсей внутрішний біль з причини сього повного опущення, висказав Ісус словами: „Боже мій, Боже мій, чого Ти мене оставив?"[3]) — Проси Бога о ту ласку, щоби тебе не покинув у годині смерти. Се булоб найбільшим болем для твоєї нещасної душі!

Муки Христові дійшли до найвисшого ступня. Він обіймає всевідучим своїм оком ціле своє життє, розглядає діла, чуда, вискази, подробиці своєї муки, порівнує їх з висказами пророків і проголошує перед небом і землею, що не тільки не загирив порученої Йому Отцем справи, але її вповні викінчив. Тому кличе: „Звершилося!"[4]) — Звершилося найвисше

[1]) Ів. XIX. 28.
[2]) Dąbrowski: Kaz. pas. III., стр. 169.
[3]) Мат. XXVII. 47.
[4]) Ів. XIX. 30.

діло поєднання людства з Богом й Бога з людьми, щоби кожда людина зосібна й ціле людство разом, аби тільки хотіло, могло жити вже на сьому світі життєм вишим, Божим і осягнути повну моральну звершеність [1])

О! Коби ми, умираючи, могли сказати: „Звершилося!" Я виповнив все, що Господь мені приказав, все, що велить любов Бога і ближнього. Мені вже нічого більше не лишається, як умерти і з Богом вічно тішитися!"

Ісусови не лишається вже нічого більше до сповнення; все виповнив і тому вимовив останне слово: „Отче, в руки твої передаю духа мого!" І се сказавши, умер.[2])

Згасло око, з якого била доброта й лагідність, заніміли уста, що тільки разів отвиралися, щоби потішити нещасних і горем прибитих, що благовістили мир й добро. Обезсилена рука, що тільки добре творила, скостеніли ноги, що кождий свій слід значили добродійствами, переставалось бити Серце, що так палко людий полюбило. Добрий пастир віддав житте за свої овечки. Значиться й за нас, бо навчає Апостол: „Так полюбив мене, що віддав самого себе за мене!"[3])

Чи чуеш, грішний чоловіче: за тебе кров свою пролляв, за тебе житте своє приніс у жертві! А ти як досі ставився до свого найбільшого Добродія й Спасителя? Чи оцінював як слід сю Його жертву—посвяту, чи любив Його, як належить? Роздумай добре!! А св. Павло пише: „Коли хто не любить Господа нашого Ісуса Христа, нехай буде проктятий![4])

Під кінець, хай у ваші серця вриється глибоко отся історична подія: 530 року перед Христом жила в Римі жінка Тулія, дочка римського короля, Сервія. Жадна влади і світових радощів підмовила вона свого мужа, Тарквінія, до заговору на рідного батька, щоби його усунути з престола. Заговір удався, старого короля вбито, а Тарквіній, муж Тулії, став римським королем.

Тулія, пяна від радости, велить запрягти коні й їде в тріюмфальному [illegible] на Капітоль. По дорозі візник нагально стримав ко[illegible] „Чого стоїш? Що сталося? Чому не їдеш?" кричить мав навіжена Тулія. — „Пані! Не можна!" відзивається перелякани візник. „Ось на дорозі лежить у крови труп вашого батька! Чи маю переїхати по його трупі?" „Їдь, не питай богато", зверещала несамовито Тулія. „Вези мене мерщій до щастя, до слави!"

І переїхала.[5]) (Докін. буде)

---

[1]) Bilczewski, l. c., стр. 150.
[2]) Лук. XXIII. 47.
[3]) Гал. II. 20.
[4]) I. Кор. XVI., 22.
[5]) Dąbrowski, l. c. стр. 61. Читання о муках, стр. 107—117.

Львівська державна наукова бібліотека

№ 2391/1928-3

ПРОПОВІДИ

Додаток до „НИВИ“ ч. 3.

Львів ХХХХХХХХХХХХХХХХХХХХ Р. 1928.

о. Др. І. Фіґоль

XLIX

Велика Пятниця

(Докінчення)

Молоді Дорога! Від хвилини, коли на Голгофті замучено й прибито до хреста нашого небесного Царя, Батька й Спасителя—Ісуса, на всіх шляхах, що ведуть на Капітоль світових, грішних радощів і розкошів, заборонених Христовим законом, червоніє його свята, дорогоцінна Кров! Не дійдете ви до тих радощів, не зазнаєте їх, не сповните гріха, хиба—що немов та Тулія потопчете ногами його Кров, невинну Кров вашого Господа! Хиба, що так скажу, переїдете по Його трупі! Чи найдеться між вами такий?! Хто так зробив би, горе йому! Він проклятий навіки!!

О! Ні! Добровільно й свідомо я сього ніколи не зроблю! Від сьогодні я бажаю й постановляю: Для Ісуса і з Ісусом жити та вмерти — Амінь.

L

Благовіщеннє Пр. Богородиці

Се я слуга Господня, нехай буде мені по слову твому. (Лук. I. 38.)

Миналі літа, минали віки від хвилини, коли, обіцяний ще в раю, нащадок виновниці Еви мав появитися на сій долині плачу, щоб стерти голову змієви-діяволови. Та Він не появився. Зогиджений усякого рода ідолопоклонством й скований найріжнороднійшими пристрастями рід людський нетерпеливо дожидав його приходу, немов зівялі від жару літного сонця листочки ростин дожидають дощу. Віки минали, а „Святий Божий“[1]) не явився на землі, а „зоря із Якова“[2]) не засіяла між людьми.

[1]) Лук. IV.
[2]) IV. Мой. XXIV. 17.

Львівська державна наукова бібліотека
5264

Вже вибраний нарід утратив свою державну самостійність[1]), уже жезл від Юди відібраний[2]), вже й кінчаться Даниїлові рокові тижні[3]), а ще не прокинувся „цвіт із кореня Єсейового“ і вітка не виросла з кореня його.[4]) Старозавітні пророцтва сповнялися, а Той, що мав стати „благословенням для всіх племен землі“[5]), не приходив. Нечисленні праведники того часу гляділи з острахом на те, що діялося тоді на землі, підносили благальний зір і руки до неба і кликали з пророком: „Кропіть, небеса з гори, й хмари хай виллють правду; нехай відчиниться земля і видасть Спасителя“[6]). Одначе Месія не приходив!

Та ось наспіло „доповнення часу“[7]). Господь у безграничній доброті Своїй замість покарати людство, що тільки ображало та знеславляло Його, милосердиться над ним та сповнює обітницю, що її ще перед сорок віками заповів. Жива святиня, супроти якої нічим була прекрасна святиня Соломона, хоч як пишалася золотом та дорогими камінями, вже була готова. Дожидала тільки хвилини, щоби слава Господня отінила її, а Слово Боже поселилось у тому живому кивоті. І сьогодня якраз памятка сеї великої й радісної в історії нашого спасення хвилини, коли милосердний Господь посилає свого посланця, Архангела Гавриїла, одного з найвисших князів неба, щоби приніс на землю сю благовісну новину, що Пречиста Діва покликана на Матір Спасителя світа, „з котрої народився Ісус“[8]).

До бідного, погордженого містечка Назарету, під убогу стріху побожної, незнаної в широкому світі дівиці — спішить Божий посланець. А дівиця звалась Марія. Ось саме вона клячить, ціла затоплена в молитві, з лицем зверненим у сторону святого терему Всевишнього та горячо благає й просить Предвічного Отця, щоб уже раз появився дожиданий усіми Месія. І хоч свята, хоч без ніякої гріховної змази, хоч прикрашена всякими чеснотами ясніє немов пречудова райська рожа, вона навіть не подумала про те, щоби Творець вселенної саме Її мав вибрати на матір для Свого Сина. Вона, бідна сирітка Йоакима й Анни, заручена з таким же убогим теслею Йосифом, без впливів та значіння в широкому світі, думає, що й Бог таксамо мало звертає на Неї Свою увагу та невисоко Її цінить.

---

[1]) Бит. 40.10.
[2]) Бит. 49.10.
[3]) Дан. IX.24.
[4]) Іс. XI.1.
[5]) Бит. XII.3.
[6]) Іс. 45.8.
[7]) Гал. IV.4.
[8]) Мат. I.16.

Знає добре із св. Письма, що з дівиці („ось дівиця почне в утробі й породить сина“)[1]), що з Давидового роду має походити Спаситель світа, свідома також і сього, що вона перша посвятила своє дівицтво Богу, та всетаки навіть і не догадується, що в Ній поселиться Єдинородний Син Божий. Одначе в Божих постановах инакше суджено. Архангел Гавриїл, на приказ згори, спішить саме до Її хатини. Марія клячить, Марія молиться. Не бачить, що перед Нею станув Архангел.

Він склонився низенько і каже: „Радуйся обрадованная, Господь з Тобою!“ Будь поздоровлена, Ти повна ласки, Господь завсіди з Тобою! Ти найзвершеннійша зі всіх жінок, тому й благословенна; найщасливійша поміж усіми жінками.

Марія, почувши такий привіт, збентежилась, схвилювалася. Вона не сподівалася таких похвал. Вона почуває себе негідною такого поздоровлення—привіту. Не знає: чи се до Неї звернені ті похвали; розважає: чи се привид який, чи справжня дійсність, тому не питає далі Ангела про значіння його слів, але чекає, може Ангел їх сам пояснить, бо не довіряє, щоби до Неї були сказані.[2])

„Не бійся, Маріе,“—говорить далі Ангел - „бо Ти знайшла ласку в Бога. Се зачнеш в утробі і приведеш на світ сина і назвеш Його на імя Ісус. Сей буде великий і Сином Вишнього назветься і царюватиме над домом Якова по віки. І Його царству не буде кінця“[3]). — Тепер уже вірить Марія, що слова Ангела таки до Неї відносяться, бо Архангел відкрив перед Нею ясно пляни й заміри Всевишнього, що якраз Вона призначена на Матір Спасителя.

А як приймає се все Пречиста Діва? З подивною покорою! Котраж друга на Її місці не булаб себе тепер страх високо цінила, колиб володар післав до неї найдостойнійшого зі своїх дворян звістити їй, що вона найшла всяку ласку і любов у їхнього пана, що покликана на царицю? А перед Марією стоїть Архангел, один із найвисших князів неба, післаний від Царя царів з радісною благовістю, що Вона зпоміж тисячів жінок вибрана на Матір Божу. Кожда инша, чуючи слова Ангела, без надуми булаб пристала, згодилася на сю гідність. А Марія, що жертвувалась цілком на посвяту Господеви й обіцяла ціле життя лишитися дівицею, не забуває ось тепер про свій найбільший скарб, свій досмертний обіт. Томуто в глибокій покорі звертає увагу Ангела на сю обставину. „Якже се буде, питає Ангела, коли мужа не знаю?“[4]) Мовби казала: Боже, чиж Ти не знаєш, що навіки

---

[1]) Іс. VIII.15.
[2]) Пор. Kazania i szkice том. X. зош. I. стр. 104—110.
[3]) Лук. I. 30—34.
[4]) Лук. I. 34.

пожертвувала Тобі свою невинність, дівицтво. А тут Ангел говорить про материнство. Як погодити одно з другим?"[1])

Слова се гідні Матери Божої, бо з них пізнаємо цілу велич Її святої душі, любов дівицтва і силу віри. Марія зраджує перед Ангелом свою задушевну тайну, тремтить за своє дівицтво, а рівночасно вірить, що так буде, як Ангел звіщає. Через те запитує Ангела, як можливо злучити материнство з дівицтвом, про спосіб Воплочення Сина Божого. Якраз на се посланний отсей висланник неба, щоб обвістити Пречистій Діві сю незрозумілу тайну Божих плянів. Тому й відповідає: „Дух святий зійде на Тебе і сила Вишнього отінить Тебе; длятого й Святе, що народиться з Тебе, назветься Сином Божим".[2]) Як колись при першім сотворенню Дух Божий уносився над водами і ступнево покликував до істнування всі твори, так і тут, при сім непорочнім сотворенню (воплоченню) той сам Дух святий зійде на Пречисту Діву і своєю творчою силою утворить людську природу Ісуса з Її непорочної істоти. Тому то Христос, що народиться з Пречистої, буде сама Святість—Син Божий[3]) і прийде на світ не звичайним способом.

Сей Дух святий не тільки зійде на Пречисту, але ще й отінить Її сила Вишнього. В старім завіті отінив Дух святий на пустині своєю славою святе шатро, в якому находився Кивот завіта[4]), отінив своїм облаком єрусалимську святиню і вселився в скрині завіта поміж крилами Херувимів та не дозволив того отінення нікому оглядати.. В новім завіті отінює Дух святий саму Пречисту Діву, живий кивот, нерукотворну святиню, щоби закрити перед людським умом непроглядну тайну сполуки людської природи з природою Божою в одній Особі—Ісуса Христа.[5])

Ангел сповнив своє посланництво. Дожидає відповіди. Бог не силує нікого до ділання. Лишає волю й Пречистій. Від Її одного слова: так, або ні—стає залежною поява Христа на землі: воплоченне Слова.

Небо й земля дожидають нетерпеливо Її призволу. Від Її відповіди залежатиме доля й щастя цілого світа. Марія отвирає уста і дає гідну себе відповідь: „Се я слуга Господня, нехай буде мені по слову твому".[6])

О предивне милосердє Боже! З найбільшою тугою повних сорок віків дожидав цілий світ тих слів. Як тільки вийшли вони з уст Марії, Пресвята Тройця лучить їх зі своїм всемогучим „Да будет", і в тій хвилині сповнюється чудо

---

[1]) O. De la Broise: Najśw. Panna, Kraków 1925 стор. 105.
[2]) Лук. I.35.
[3]) Meschler, Żywot P. N. I. стр. 69.
[4]) Icход XI 35—36.
[5]) Цвіт з Назарета стр. 130.
[6]) Лук. I.38.

понад усі чуда: Син Божий стає чоловіком, а Діва Марія Його Матірю. „І Слово сталося тілом і замешкало між нами".[1]) Що за радість для неба, що за потіха й розрада для жильців ада й землі, яке щастє й почесть для Пречистої![2])

Син Божий стає чоловіком. Архангел відходить. Справжнє благовіщенне — найкрасша добра новина!!

Ось вам зміст й пояснення сьогоднішнього празника.

„Се я слуга Господня, нехай мені станеться по слову твому", каже Марія до Ангела. Чи можна було відповісти в так важній справі коротше, красше, скромнійше? Сі слова — се вірне зеркало покори Марії. Вона називає себе слугою Господньою і то саме в хвилині, коли Господь вивисшує Її понад усі ангельські хори, коли стає Матірю Сина Божого, коли Ангел називає Її повною ласки. Чи може бути більша покора?

Розважмо тільки ті похвали, якими в часі благовіщення посланець неба привитав і обсипав Пречисту. Кожде його слово — се признанне Її правдивої і надмірної величі й гідности. А з яких уст походять ті похвали? І в чиїм імени їх виголошено? А що на се все Марія? Вона нічого не говорить; не усміхається, не радіє надмірно, не пишається; в собі не находить ніякого уподобання. Вона мовчить, роздумує, тремтить, боїться, слухаючи по раз перший отсих похвал про себе.[3])

О, скільки то правдиво найглибшої покори й неабиякої мудрости вимагало таке поведенне! Не так поводилася колись прамати Ева, або Люцифер. Їх оголомшувала їхня велич, прикмети, дари; ними чванились над міру; Марія, чим більше Її хвалять, виносять, тим більше себе смиряє, тим глибше усе розбирає, роздумує, аби не зробити такого нерозважного кроку. Що се за покірне серце, що за розважний ум ще в так молоденькому віці![4])

2. На жаль сьогодні чеснота покори — позабута, злегковажена, несимпатична богатьом. Покірна людина сьогодні в опінії загалу — се чудна одиниця, якій щось „бракує". Покора, чемність, скромність — се слова майже незнані між світовими людьми, а для деяких просто осоружні. Проте покора нічого не тратить зі своєї краси, величи і цінности. Вона нам каже, чим ми властиво, поправді є, а саме: слабі, крихкі сотворіння, душею й тілом залежні від Бога. Життебуттє на сій землі і все те, що доброго маємо чи зробимо, завдячуємо тільки одному Богови; а в зносинах із другими людьми належно виявляти відповідну для кождого почесть.

---

[1]) Ів. І. 14.
[2]) Цвіт. з. Наз. стр. 131.
[3]) Meschler l. c. стр. 71, Kazania i szkice, т. VIII. зош. II. стр. 319.
[4]) Meschler ibidem, Цвіт з Наз. стр 131.

Хто се розумом і серцем признає, се справді покірний чоловік. Він свідомий своєї немочі, чується негідний Божих ласк і добродійств; не гордиться нічим й ніким, кождому віддає належну честь; не виноситься понад других, не ображується скоро, не вимагає від ближніх внішніх ознак почести, не побивається за гідностями й відзнаками, радо приймає упімнення, забуває образи, до кождого зближається, з кождим заговорить. Словом: ділом і „сердцем обіймає найменшого брата". Покірний у своїому діланню й поведенню руководиться заєдно засадою Христа: „Хто хоче бути більший, нехай буде вам слугою; а хто хоче у вас бути перший, нехай буде рабом усіх".[1])

І немає осьтут ніякого переборщення, воно справді так. Бо розберім: Дійсно великим є чоловік, коли силою свого духа зноситься на слабім літаку в воздушних просторах; великим, коли до своїх земних вигід і щоденних потреб, запряже водну пару, чи електрику; великим, коли на кілька кільометрів у глибину провертить землю і цілими ваґонами добуває з її нутра всякого рода скарби; великим, коли густою сіткою дротів, немов павук — обснує землю, щоби по них — а навіть уже й без них переказати свої думки і слова в кількох хвилинах на тисячі миль через море і сушу. Але справді великим і пошани гідним стається він тоді, коли як володар поступу і цивілізації, як голова і представник нерозумної природи, зуміє і хоче упокоритися перед нескінчено дужшим від себе Паном і Творцем. Коли розумом, волею й серцем в імя цілої підбитої собою природи та її законів складає сьому Панови чолобитню та признає як малесенька порошина свою від Нього залежність.[2]) О тоді, тоді — справді великим являється чоловік! О тоді, тоді він вірно з правдою стверджує, чим є, і чим бути повинен супроти Бога!

У житті з нашими ближніми правдива покора вносить злагоду, супокій, гармонію й взаїмне вирозуміннє. Покірний молодець не забуває ніколи тої великої кривди, що його батьки й виховники, хочаб він і перевисшав їх здібностями, знанням, чи талантом, мають великий життєвий досвід і за його помічю можуть далеко вірнійший видати ос/д про всякі научні чи життєві питання, ніж він. Тому не буде з ними поводитися так, як той набундючений індик, котрого будьяка дрібничка, червона хустина, свист дитини розсердить. Не стане критикувати всього: він, мовляв, краєше за них усім управлявби, а навіть мудрійше цілий світ уладнавби. Навпаки: з щирою й сердечною пошаною глядітиме на тих, яких обличя й чола поорали глибокі зморщки твердої школи життя.

---

[1]) Мар. X. 43.
[2]) Гл. Winkowski: Egzorty I. стр. 209.

Покірний поводиться чемно з рівними собі: з ріднею, з товаришами, приятелями. Буде для них услужний, радо поможе, подасть, що потрібне, буде вирозумілий на їх хиби, числитиметься з їхньою гадкою, хоч вона булаби й незнати як суперечна з його власною. Скільки через те обмине він і усуне сварні, крику, незгоди, скільки добра вчинить та причиниться чимало до вироблення так у себе, як й в других шляхотного характеру.[1])

А яку важку ролю грає покора в царині звершення себе самого. Вона приносить із собою святий страх перед упадком в гріх, велику чуйність на покуси, дитинне довіре до Бога: „бо без мене не можете нічого зробити".[2]) Вона остерігає перед зухвалою певністю себе: „Мені нічого не зашкодить, можу все читати, на все дивитися, всього слухати. Мене не зібє з пантелику ні лиха книжка, ні гидотне представленне, ні невідповідне товариство"... Покора скаже такому, що се обман себе самого. Богато людий, що також так думали — упали і то нераз луже низько.

Тому навчімся високо цінити і вправлятися пильно в покорі, сій прегарній чесноті, якою заєдно ясніло життя Христа Господа і Його Пречистої Матінки. Будь покірний перед Богом, бо „хто як Бог?" Він Святий Святих; достаток й убожество, здоровле й чеснота, життє й смерть в Його руках. Малою є мушка в порівнанню з тобою, а ти ще менший перед Богом! „Щож маєш, чого ти не приняв? А коли приняв, чого хвалишся, начеби не приняв?"[3]) Будь покірний й перед ближнім, бо і він носить образ Божий в собі, бо він може осягне небо, яке тебе омине. Знай, що „многі перші будуть послідними, а послідні першими".[4]) Юда, апостол, в пеклі, Магдалина, грішниця, в небі. Будь покірний і перед самим собою, бо ти грішник, яких мало, і невірний слуга Божий. Як гилле дерев угинається під тягарем снігу, так твоя душа угинається під тягарем гріхів, а ти ще думаеш про себе Бог зна що?[5])

Нехайже в серцях ваших знайдуть зрозумінне слова Ісуса: „Навчіться від Мене, бо Я лагідний і покірного серця",[6]) Св. Петро знову навчає: „Молодці, коріться старшим... бо Бог гордим противиться, а покірним дає ласку".[7]) Амінь.

---

[1]) Дзерович: Цариця мая стр. 103-106.
[2]) Ів. XV. 5.
[3]) І. Кор. IV. 7.
[4]) Мат. XIX. 30.
[5]) Бартошевський: Проп на май стр. 4-8.
[6]) Мат. XI. 29.
[7]) І. Петр. V. 4.5.

LI

Неділя Томина

Христос воскресе із мертвих, смертію смерть поправ і сущим во гробіх живот даровав. (*Церковна пісня*)

„Не убий!"—казала жидам пята заповідь Божа. „Не убий!" говорив їм ясно природний закон, вписаний Творцем вселенної в серці кождої людини. А проте вбили, і то найневиннійшого з синів людських. Та не тільки вбили, але ще й розпняли на хресті і то між двома розбійниками, мов найбільшого злочинця, Того, що „перейшов, ділаючи добро й уздоровлюючи всіх". [1])

І не тільки розіпняли, але ще й поховали в новім гробі, викованім у скалі. Поховали тай ще привалили величезним, тяжким каменем, гріб опечатали й поставили сторожу, щоб не випустити з рук поораного, збитого, окровавленого, мертвого тіла Того, „що був пророком, сильний у ділі і слові перед Богом та всіми людьми." [2])

Вороги Ісуса, вертаючи з Голгофти до дому, затирали з радости руки, бо гадали, що позбувшись Того, що був їм немов сіллю в оці, вже осягнули своє та цілком стерли Його память із лиця землі. Розігнали святих учеників Ісуса, бо боялись, щоби хто з них крадьком не приступив до гробу та не виніс Його мертвого тіла і не розніс поголоски по місті, що Христос встав „у третий день по писаніем". [3])

Але марні їх заходи, пусті їх зусилля. Ні до чого не доведуть всі ті обережности. Мов павутинне рвуться їхні стремління; не загасять світла, яснійшого над сонце, не закриють слави Ісуса. Не вбити людям Божої Правди. Правда не поляже, а встане і рознесеться по цілому світови. Хотяй люди забувають Його, відкидають й силуються всіми засобами вичеркнути Його зпоміж живих, Він, на їх сором, потрясе каміння й скали й вони проголосять Його божество!

І справді. В неділеньку рано вранці, як тільки почало на світ благословитись, тремтить із радости земля, скидає зі себе жалібне покривало Божого гніву. Ангел сходить з неба, відвалює враз з ненарушеними печатками камінь від гробу, стає біля нього, а лице його веселе й миле, а одежа біла як сніг.

З середини гробу виходить живий прославлений Ісус. Він воскрес! Ожив! Своєю власною силою встав із гробу.

[1]) Діян. X. 38.
[2]) Лук. XXIV 19.
[3]) Гл. Вірую.

На Його руках, ногах та пресвятому серці глибокі рани, незагоєні. Видніють, ні—світять немов найдорожші самоцвіти. Їх заховав собі на памятку своїх страждань. Виходить Ісус, ясніє мов сонце. Його не бачать римські жовніри, негідні глядіти на Його славу грішними очима. Зі страху тремтять, стають, як мертві, а закривши очи, втікають до міста.

Ісус воскрес із мертвих. Про Нього не забувають побожні жінки. Ранесенько, „як ще було темно“[1]) спішать на Голгофту, щоби помазати олійками Його тіло. Дорогою журяться бідні: „хто відкотить нам камінь від дверий гробу?“[2]) Приходять. І щож?—Гріб отворений, камінь відвалений, жовнірів немає.

„Певно хтось викрав нашого Господа“, думають собі. Тай у плач. Аж тут блисла ясність... Їхні заплакані очи не можуть її знести. А Ангел красний, що аж за очи хапає, говорить до них: „Ісуса розпятого шукаєте? Встав, воскрес, немає Його тут! Дивіться, ось місце, де лежало Його тіло. Йдіть скоро та скажіть Його ученикам.“[3]) Говоріть усім, що Він воскрес!

Так. Христос воскрес із мертвих. Своєю Божою силою встав славно з гробу. Пропала сила смерти. Упокорена злоба Його ворогів. Апостоли побачили знову між собою свого Вчителя; їхній тяжкий сум перемінився в середечну радість. І на сю памятку встановлений сей справді великий день, у якому нам треба радіти й веселитись, бо його, як каже псальмопівець, „сотворив нам Господь“ [4]). Се день Його „воскресення із мертвих!“

І чиж нема чого тішитися? Таж той сам Спаситель, що три дні тому був битий, опльований, від стіп до голови ранами вкритий і серед страшних болів закінчив своє житте на хресті, третьої днини своєю смертю „поправ смерть“, воскрес, а тим самим доказав, що Він є дійсно Богом, що Його наука є справді Божа, а Його воскресенне найсильнійшою підвалиною нашої віри—по словам Апостола: „Коли Христос не воскрес, тоді марне наше проповідування, марна й наша віра“.[5])

Ся радість наша має ще й другу причину, а саме: Христос своїм воскресеннем „сущим во гробіх живот даровав“, тим, що в гробах, запевнив житте вічне. Ось і про се говорить Апостол: „Христос воскрес із мертвих, первісток між помершими: Бо через чоловіка смерть і через чоловіка

[1]) Ів. XX. I.
[2]) Мар. XVI.3
[3]) Мар. XVI.7.
[4]) Пел. 117.24.
[5]) I. Кор. XV.14.

воскресення мертвих. Бо як в Адамі всі вмирають, так і в Христі всі оживуть".[1])

Значиться: Ми всі воскреснемо з нашими тілами, хоча й не всі однакові. Над сею правдою мало хто коли застановляється, а чимало є таких, що себе обдурюють та кажуть: „Хто зна, чи буде яке воскресенне? Хто знає, чи є яке друге життє?" Одначе правда ся, що ми колись воскреснемо цілком певна. Ми її повторяемо щодня у „Вірую" словами: „Чаю воскресенія мертвих". Доказує її богато фактів у природі. Її пізнає наш розум, домагається Божа справедливість, посвідчає св. Письмо.

1. Кинь оком, чоловіче, на природу, що тебе оточує, а вона тобі скаже: „Воскреснеш"!— „Дивись"—пише св. Григорій,[2]) „вуж засипляє на зиму зерез шість місяців, а по перших весняних громах будиться зі сну. Чиж труба Божа не може збудити й чоловіка? А пшеничне зерно, посіяне в ріллі, якщо не зігниє, не вмре, а лишиться самим собою, чи скільчиться, зазеленіє, чи виросте з нього новий колосок? Ні! ніколи! Колиж умре, богато плодів принесе![3]) А людина, найдоскональше сотворіння Боже, малаби по смерти зникнути разнавсе і ніколи не воскреснути?[4]) Сонце щодень немов умирає перед нашими очима, як заходить, але будиться, воскресає раннім ранком, коли наново сходить.[5]) Наша земля—пише св. Золотоустий,[6]) що зимовою порою костеніє від морозу, вкривається грубою верствою снігу й леду, й стає немов мертвою, чи не оживає на весну, зеленіє та вкривається молодою травичкою й тисячами квітів? Тож знай, чоловіче: Сей Господь, що рікрічно воскрешає насінне й дерева, хробацтво й комахи, воскресить колись і нас.[7]) Оживе ще раз умерле наше тіло, злучиться з душею, й буде вічно жити.

2. Про се говорить нам здоровий розум. Якщо немає воскресення мертвих, тоді немає й суду Божого. В такому разі немає ріжниці між добрими людьми й лихими. Перші не одержать ніякої нагороди, а другі кари. Та сьому противиться здоровий розум людини. Далі: Віра свята вчить нас, що первісного чоловіка сотворено безмертним щодо душі й тіла. Гріх спровадив на того чоловіка смерть. Христос своєю смертю відкупив нас від гріха, а тимсамим і „поправ смерть", побідив смерть. Через те справедливо каже

[1]) I. Кор. XV. 20. 21.
[2]) S. Greg. N. sermo 3. de festo Paschae n. 9.
[3]) Ів. XII 25.
[4]) S. Theophilactus Ep. l. II. ad Antioch. c. 13.
[5]) Gregor. Homil. 8. n. 7.
[6]) Chrysost. sermo 103.
[7]) S. Cyril. Alex. in Iob.

св. Павло: „Як в Адамі всі вмирають, так і в Христі всі оживуть".

3. Воскресенне мертвих домагається Божа справедливість. За життя на землі тіло наше було заєдно в злуці з душею. Вправді воно було тільки знаряддєм душі так при добрих, як і злих учинках; та всетаки і йому належиться нагорода, або кара, бо богато діл без нього душа сповнити абсолютно не булаб в силі (пр. дати милостиню, вкрасти чужу річ). Тож справедливість домагається, щоб найсправедливійший Господь таки воскресив наше тіло й його відповідно нагородив, або покарав. Як каже Апостол: „Усім нам треба явитися перед судом Христовим,' щоби кождий приняв по тому, що робив, будучи в тілі, добре або зле."[1])

4. За воскресеннєм із мертвих стає вкінці й св. Письмо старого й нового завіта. В книзі праведного Йова читаємо: „Я знаю: Відкупитель мій живе й він у послідний день підійме з пороху отсю розпадаючуся мою кожу і я в тілі мойому побачу Бога".[2]) Ще більш ясно та докладно говорить про воскресенне мертвих пророк Езекиїл.[3]). Самже Христос Господь учить виразно: „Не дивуйтеся сьому, бо йде година, коли всі, що в гробах, почують голос Сина Божого і вийдуть, що чинили добре, в воскресенне життя, а що чинили зле, в воскресенне суду".[4]) Значиться: прийде час, коли на поклик Господа всі вмерлі встануть із гробів і одержать належну кождому заплату.

Лишається ще питанне: Як воскреснемо? Як виглядатимемо по воскресенню? Тіла воскресших будуть вправді ті самі, що їх мали люди за життя на сій землі, та не такі самі. Не булуть мати прикмет теперішніх тіл, бо не будуть підчинені фізичним законам, але будуть удуховлені: матимуть прикмети духа. Себто: будуть невразливі на терпіння, не відчуватимуть ні болю, ні смутку, ні стужі, ні жари, ні шкоди, ні жалю. Ясні мов сонце, прославлені, як тіло воскресшого Христа.[5]) Таке тіло по воскресенню набере легкости, його не даватиме ніякий тягар. Буде в силі з найбільшою скорістю переноситися з місця на місце.[6]) Не потребуватиме поживи, не займатиме ніякого простору, як Христос, що являвся Апостолам, хоч двері були зачинені.

Та ті гарні прикмети окрашатимуть тільки тіла праведників. А грішники? Їхні тіла також воскреснуть, та не не радість, але на муку. Вони будуть темні, гидкі, поорані грі-

[1]) Ц. Кор. V. 10.
[2]) Йов. XIX 25.
[3]) Езек. XXXVII.
[4]) Ів. V. 28.
[5]) Філ. III. 21.
[6]) І. Кор. XV. 44.

хами, і ті прикмети, що праведникам стануть раєм, для грішників будуть пеклом.[1])

Щож отже? Що воскреснемо колись, се певне. А які —се вже від нас самих залежить. Щоб колись славно воскреснути, треба вже тут зараз воскреснути з гріхів, а одягнутись—як воскресший Христос—у світлу плату освящаючої ласки. Се ви вчинили, приступаючи перед самими святами до св. сповіди і Причастя. І се вам задаток на світле воскресенне.

Про одно тільки не забувайте: „Коли ви воскресли з Христом, шукайте того, що в горі. Про вишне думайте, не про земне."[2])

Вирвавшись з обіймів духової смерти, із гріхів—ведіть нове життє, повне добрих діл, а світле воскресенне й магорода праведників не мине вас.—Амінь.

LII

Неділя Мироносиць

Перша неділя мая

Се бо від нині блаженною звватимуть мене всі роди. (*Лук. І. 48*).

І знову весна. І знову завитав до нас чудовий май. І знову чудотворною Божою рукою закрасив він луги і сади квітами, ниви й левади зеленню, а ліси й діброви наповнив співом щебетушок—птичок.

Сонічко теплим промінням будить землю зі сну, оживляє її. Ціла природа стає наче церквою в празник. Чудово всюди!

Журбою за хліб насущний прибитий зарібник веселійшим оком глядить в будуче, бо з весною, з маєм розпічнеться всюди чимало нової праці й заробітків. Не один хорий, що довгі зимові ночі й тижні перележав у ліжку, почуває себе тепер сильнійшим, каже виносити себе на майське повітрє, і чує, що подужує. Не один господар, що попав у довги, радіє маєм, бо росте надія на буйне збіжє, яке під впливом майського дощику чепурненько підіймається в гору.

В природі весна. Май. Найкрасший місяць, посвячений найкрасшій зпоміж людий: Пречистій Діві. Май—се місяць Марії. По цілій нашій землиці всюди, де ще в українських

[1]) Савойка: Пропов. на свята. стр 115.
[2]) Кол. III. 1. 2.

серцях не згасла надія на поміч великої Цариці неба і землі, поллються мольби і співи, просьби й подяки, а з тисячних уст поневоленого народу залунає давна, але завсіди нова пісня: Пречистая Діво Мати...! І знову зароятся святочно прибраними людьми шляхи до всіх чудотворних місць та ікон Пречистої, щоби там перед обличєм вселаскавої Цариці зложити свою радість і втіху, горе й скорботу.

І піде бідний і богатий, господар і зарібник, учений і простий, і припаде до стіп тої найліпшої Неньки, що перед Нею всі рівні, всі Її діти, мають однакову мірку безмежної ласки і помочі.[1])

І ви, мої дорогі, по вашій силі й змозі, думаю, прагнете горячо злучитися серцем і молитвою в отому місяці маю з цілим нашим народом у стіп всемогучої й вселаскавої Опікунки нашої Батьківщини. І у вас над ліжком чи столиком, при якому працюєте, вчитеся, видніє бодай невеличкий майськими квітами прибраний, образець Тої, що перед Її іконами та в Її святинях клонили заєдно свої голови наші князі й гетьмани, бояри й старшина, лицарські вельможі й трудовий народ. І вас не може забракнути в часі ось того мая на майських богослуженнях біля престола Пречистої поміж тисячами тих, що з синівською любовю та пошаною горнуться під Її всемогучий покров. Не забракне рішучо й таких, що забажають пошанувати Пречисту Діву найгарнійшим даром, обмиваючи душу з гріховних провин, та приймаючи Господа Ісуса в св. Причастю до свого серця!

Сього домагається від вас тепер німа природа. Вона прокидається з зимового сну і кличе до вас: „Не спіть! Будіться, вставайте! Час і вам прославити свою Матір! Дивіть, який престіл з цвітів й зелені приладив сам Спаситель людий для Своєї Матери тут на землі, на полях і ланах! Подібно до тих ланів і піль окрашуйте цвітом чеснот своє молоденьке серце. Окрашуйте його неначе престіл для Марії, жертвуйте Їй своє життя, моліться до Неї, а щиро, тоді Вона вас певно вислухає, й все випросить для вас у свого любого Сина".

Випросить? А то яким робом? Чи Вона така могуча перед Богом?

Так! Він Її найскорше вислухає! Бо подумайте! Хто коли красше може проговорити до Нього, хто коли сильнійше може застукати до Пресвятого Його Серця, як не Його рідна Мати, як не Марія? Так! Тільки Вона одна така сильна, така могуча перед Ним. Бо чи можна подумати, що небесний Отець мігби відмовити чогось Тій, що так близько Нього стоїть, що Йому дорожша за всі сотворіння; Тій, котрій в опіку й на виховання віддав Свого Єдинородного

[1]) Пор. Місіонар з 1908. стр. 130.

Сина, що Його собі найбільш уподобав; Тій, що Йому вірнійше служила, як Ангели, як Святі? Ні! Се неможливе! Отець вислухає кожду просьбу, занесену Йому Матірю свого Сина.

А Син?... Читаємо в св. Письмі, що колу Вирсавія прийшла до свого сина, Соломона, то „цар піднявся, вклонився перед нею і сів на своїому престолі", а посадивши матір на другім престолі праворуч себе, сказав до неї: „Скажи тільки, мати, я певно тобі не відмовлю"[1]). Якщо Соломон так високо виніс свою матір, то чогож не вчинивби Ісус для своєї Матері? Сповняючи Її бажання, хоче Їй вигонародити за труди й болі, яких піднялася для добра людей, хоче виявити Їй вдяку, що за Її призволом Він приняв на себе людську природу. З нею Він ділиться своїм царством. Собі задержав справедливість, а Марії віддав милосерде.

Те саме й св Дух. Якщо Марія Його про що просить, не в силі нічого відмовити Тій, що була повна ласки![2])

Марія не тільки може, але й хоче нам помогти. Як радо неодна мати хотілаби помогти, усунути недугу від своєї терплячої дитини. Її серце кровавиться, воно заливається гіркими сльозами. Вона ломить з розпуки руки. Але дарма! Вона тут нічого не вдіє. Вона тут безрадна! Не так Марія. Вона сильна й могуча, для нас вічно ласкава, радо заступається за нами, радо нас боронить і хоче нам помогти, бо Вона нашою найліпшою Матірю. З Її рук пливуть на нас обильні струї дочасних і вічних ласк. Марія добре памятає про заповіт одержаний від свого Сина під хрестом. Слова „се син твій"[3]) відносилися до цілого роду людського і тому правдивою материнською любовю обіймає Вона всіх без винятку, всім хоче помогти.

За царя Давида, як оповідається в св. Письмі,[4]) сталась ось яка подія. Жила тоді вдова, в якої було двоє діток: старшенький, добрий та слухняний, чемний та побожний. Він дуже любив та шанував свою матір. Молодший—уже не такий вдався. Недобрий, поганий, злющий ще змалку, що не доведи Господи. З братчиком своїм спорив та попадав у сварку сливе чи не щодня. Раз якось мати пішла в поле, а діток лишила вдома самих. Вони заспорили, як звичайно, а молодший загорівшись гнівом, кинувся на старшого тай убив його. Справа опинилась перед судом, а той засудив молодшого вдовиного сина справедливо на смерть. Почула се нещасна вдова. Збирається та йде з просьбою до царя, до

[1]) Цар. II. 19,20.
[2]) Гл. Дзерович: Цариця мая стр. 37.
[3]) Ів. XIX. 26
[4]) II. Царів XIV. 4—8.

Давида. Кидається йому до ніг тай каже: „Ох! ратуй мене, мій пане! Горе, страшне горе, мене стрінуло! Я вдова, в мене було два сини; посварились один з одним, і молодший убив свого старшого брата. Він не живе, а справедливий твій суд приказує збавити життя ще й того молодшого. Ах! Що мені діяти? Царю мій і пане! Прошу й благаю, даруй йому життє. Я знаю, що він негідний милосердя та вчини се для мене, його матери. Від сьогодні я сама ним опікуватисьму, стану навчати та вести правим шляхом, щоб тільки вороги, що „завзялись ізгасити останню іскорку мою", не ликували, а цар, як милосерний був прославленим"[1]). Така просьба зробила своє. Цар піднявся з престола і промовив увічливо: „Йди спокійно до дому, твойому молодшому синови дароване житте".

Ся вдова — се Марія. Старший син Її — то Христос Спаситель. Він найліпший Її. Він Матінку свою так сердечно любив, над все любив та шанував, як ніхто передтим ні потім. Бо чи можна подумати, щоби Той не любив своєї Матінки, що всіх проклинає, які байдужі, чи занедбуються у виповнюванню четвертої заповіди? „Проклятий чоловік, що безчестить батька свого і матір свою"[2]). Молодший син, сей ледащо, сей нероба — се ми. В щоденному життю — поведенню, якжеж частенько попадаємо в сварку, в колізію з законом й заповідями нашого старшого Брата, Ісуса, а сповняючи тяжкий гріх, таки вбиваємо, як каже св. Павло, — Господа Ісуса і розпинаємо наново на хрест. За се справедливий суд Божий накладає на нас кару вічної загибелі, вічної смерти.

Та ось являється посередниця між Богом і нами, немов та вдова перед царем Давидом — Пречиста Діва. Жаден Ангел, жаден Святий Її не дорівняє. Вона стає перед престолом Всевишнього і заступається за нами. „Господи, говорить, не карай ще сього чи там того грішника вічною карою, пеклом. Правда, він негідний твого милосердя, живе в гріхах, не думає про поправу, а я його мати, займуся ним, оточу матірною опікою, а стане иншим, поправиться". І стягається караюча десниця Божа; грішника оминає кара, дається йому час до поправи. Не даремне св. Церков називає Марію: Матір милосердя, єдина Заступниця, Предстательниця, Ходатаіця ко Творцю непреложная, бо Марія заєдно вставляється, заступається за нами, посередничить між небом і землею.

Тож піднеси, мій дорогий і ти свої очі вгору до ікони, до престола твоєї небесної Матінки осьтепер у місяцю маю. Вона й твоєю Матінкою! Вона тебе зрозуміє, відчує

[1]) Царів. XIV. 7.
[2]) V. Мойс XXVII. 16.

приголубить до свого матірнього серця та додасть надземської сили до життя висшого, до якого рветься твоя душа. Впадь перед Нею на коліна, вияви Їй цілу твою любов, признайся до слабостий і немочі своєї, предложи всі свої шляхотні заміри й бажання та проси, благай помочі й опіки. Вона тобі не відкаже, а вислухає. Шепчи осьтепер в маю набожно на Її честь щодня: „Под Твою милость", а не заведешся в своїй надії на Її поміч.

Може тяжко йде тобі наука. Не маєш бистрої памяти, чи здібностий до сього чи другого предмету, або таки просто лінощі тебе опановують, хочеться тепер в маю ходити тільки на прогульки, гратися мячем. Бажаєш справді і себе перемогти, щирійше попрацювати перед кінцем року, поправити лихі ноти, обійтись без промоції, так ось говори в маю: „Под Твою милость":

Ведеш боротьбу з гріхом, упертим, гидотним налогом, що в нього ти нерозважно попав; постановляєш щиро по кождім упадку поправу, та знову падаєш, знеохочуєшся, сумніви тебе мучать — проси Марію помочі, сили, мужности до боротьби й відмовляй в маю: „Под Твою милость".

Тяжко тобі побороти свій нагальний характер, а через те ти часто стаєш нечемним, непослушним, огидним, вічно сварливим з товаришами чи домашніми, а такою поведінкою чимало грижі завдаєш батькам і виховникам — спіши в місяцю маю по пораду й підмогу до Серця Марії й моли: „Под Твою милость". Побачиш, що невдовзі самопобіда, терпеливість і послух не будуть для тебе чужі.

Хитається у тебе віра, бють сумніви на той найдорожший твій скарб, тратиш внутрішний спокій і дитиняче довіре до Бога — проси знову Марію, Царицю всіх Мучеників за віру і Ісповідників, щоби помогла тобі зберегти просту, дитину, сердечну віру а, й се осягнеш через. „Под Твою милость".[1])

Словом: прибігай з всяким болем, смутком, горем і потребою в отсьому місяцю маю до Пречистої, як до „жерела повного ласк", яке ніколи не висихає,[2]) до „дверий неба", що безпечно ведуть у вічність, і молись:

Пренепорочна Діво Маріє,
Цвітів Царице, ясна леліє!
Ми Тобі, Мати, серця приносим,
Ми, Твої діти, всі Тебе просим:
Зглянься над нами, о Всеблагая
Царице мая! Маріє![3]) Амінь.

---

[1]) O. De la Broise. Najśw. Panna. стр. 300-301.
[2]) Св. Бернард.
[3]) Церковна пісня.

Львівська державна наукова бібліотека
5264

№ 23911/1928-4/5

ПРОПОВІДИ

Додаток до „НИВИ“ ч. 4—5.

Львів ХХХХХХХХХХХХХХХХХХХ Р. 1928.

о. Др. І. Фіголь

LIII

Неділя про розслабленого

Се ти став здоров; уже не гріши, щоби тобі що гіршого не сталося (Ів. V. 15).

В перший день празника пасхи в другому році свойого навчання прийшов Ісус до єрусалимського храму. Біля храму находився збірник води, що звався „Овеча купіль“, по єврейські Витезда—дім милосердя. Ще Соломон казав зробити сей ставок, щоби в нім мити вівці, призначені на жертву.

Довкола ставу находилося пять присінків, а в них лежало чимало хорих, сліпих, хромих і сухих. Всі ті недужі дожидали, щоби вода в ставку скаламутилася, бо кождого року Ангел Божий сходив у купіль і порушував воду, а хто перший ускочив до неї, негайно приходив до здоровля, хочби і найтяжша недуга його навістила.

Між недужими був чоловік, що трийцять літ лежав тяжко хорий — спараліжований. На нього звернув увагу Христос, бо не так хороба тіла, як душі,—гріхи, йому докучала. Хороба тіла була якраз карою за гріхи. Христос поспитав того паралітика, чи хотівби стати здоровим. „Ох! Господи, відповів недужий, чомуби я не хотів? Та не маю чоловіка, що кинувби мене в воду, коли вона порушиться. А заки я сам прийду, вже инший мене випередить“. Бачить Ісус його жаль і щиру волю поправити й змінити своє життє, тому й каже: „Вставай, бери своє ліжко та йди до дому“. І поздоровів недужий, встав начеби не був хорим, узяв своє ліжко і пішов.

Ісус тимчасом сховався між товпою людий, бо не бажав собі, щоби зібраний над „Овечою купіллю“ нарід не хвалив Його занадто за те чудо. Знаючи однак, що розслаблений прийде до храму подякувати Господеви за ласку уздоровлення, спішить туди, знаходить його і напоминає словами: „Се ти став здоров, уже не гріши, щоби тобі що гіршого не сталося“. Із сього, як поводиться наш Спаситель, видно, що Ісус уважав упімнення за дуже важне, бо додає виразно. що колиби не послухав, грозить розслабленому ще гірша біда, ще більше нещасте.

5264

Ідучи за приміром Христа Господа та сповняючи Його приказ: „Як мене післав Отець, і я посилаю вас",[1]) священики в проповідях, у сповідальниці, вчителі на шкільних лекціях, батьки дома використовують усяку нагоду і напоминають своїх дітий чи учеників, щоби береглися всього, що зле, а вели праведне життє. Сей приклад Христа Господа дає й мені нагоду розважити з вами, що й ви маєте обовязок братнім упімненнєм відвести свого товариша від гріха та як належить при такім упімненню поступати.

1. В притчі про милосерного Самарянина малює нам Христос незавидну долю подорожного, що його в лісі напали розбишаки, обдерли, поранили і напів живим кинули на шляху. Біля нього переходить жидівський священик, слуга церковний, але вони не звертають навіть на нього уваги. Аж зненавиджений жидами Самарянин милосердиться над ним, обвязує його рани, везе з собою до гостинниці, платить і приказує господареви: „Доглядай його, а що понад се видаш, я, повернувши, віддам тобі".[2]) Церковні Отці пояснюють сю подію ось так: подорожній, що попав між розбишак — се грішник, бо гріх, се страшний розбишака, що не тіло, але душу обдирає з ласки Божої і добрих учинків, ранить її і на пів мертву кидає на життєвому шляху. Самарянин — се Ісус Господь, що прийшов з небес на сю долину сліз лічити з ран та двигати з недуги гріха тих усіх, що мов розслаблений лежав у них цілими роками. Він дав нам усім наказ: „якщо побачиш брата твого, пораненого гріхом, спараліжованого грішним налогом, огорни його ніжною дбайливістю, ратуй його душу, а я коли поверну на страшний суд, поверну тобі все, що витратиш".

А ми чи сповняємо той гарний, святий обовязок? Чи намагаємося, щоб направити, навернути блудного брата, товариша? На жаль! Немов той священик, чи слуга церковний, що минули нещасного, напів мертвого подорожнього, так і ми бачимо нераз наших ближніх, що жиють у гріхах, мертвих на душі, та цілком не дбаємо про їх ратунок.

Вже сам природний закон вкладає на нас обовязок старатися відвести ближнього від гріха, бо гріх — се найбільше нещастє для людини. Якщо віл чи кінь упаде в рів, люди спішать на ратунок і витягають його. Горить хата, господарські будинки—люди збігаються й гасять огонь. Топиться хто, тоді кидаються до води і ратують його. А коли душа ближнього находиться в найбільшій небезпеці, коли летить стрімголов у пекольний огонь, як каже св. Бернард — християни дивляться на се й не соромяться говорити: „Що мене се обходить". Чиж нерозумне звіря більше варте, ніж ближній,

[1]) Ів. XX. 26.
[2]) Лук. 10. 35.

сотворений на образ і подобу Божу? Чи майно проминаюче цінніше, ніж безсмертна душа? Чи життє дочасне дорожше ніж вічне спасеннє? [1])

І деж тут християнська любов ближнього, що велить нам любити ближнього свого як себе самого? Христос Господь дав нам виразний приказ відводити ближнього від гріха, „коли згрішить проти тебе — каже Він — твій брат, іди, і викажи йому се між тобою і ним одним. Коли тєбе послухає, ти позискав свого брата". [2]) Не каже Христос: „Якщо згрішить твій брат, можеш поступити, як тобі подобається; можеш його упімнути, або глянути на се байдужно". Навпаки! Напоминай, поправляй, ратуй поранену душу. А св. Августин так до сього додає: „Бачиш рану на душі ближнього — байдуже се тобі? Бачиш, що гине брат твій, а ти мовчки проходиш біля нього? Нещасний! Знай, що коли мовчиш, ти гірший ніж брат твій, а його затрати зажадає Господь із рук твоїх"! [3])

Якраз тому прийшов Христос на сей світ, щоби лічити й спасати людські душі. „Не треба тим, що здорові, лікаря, а тим, що недужі. Я не прийшов візвати праведних, а грішних на покаянне. [4]) Він являється між нами, як той добрий пастир, що дуже часто кидає девятьдесять девять овець, праведних душ, а шукає сотої, заблудшої; шукає й відшукує, бере на свої рамена і несе до батьківської вівчарні, де моглаби бути спокійною, щасливою, спасенною.

Вкінці й наше власне добро, себто велика й щедра нагорода, яку назначив Господь за поправу ближнього, повинна нас спонукати до ревного сповнювання сього обовязку. „Мої брати, пише св. Яків Апостол, [5]) коли хто з вас відклониться від правди, і наверне хто його, нехай знає, що хто наверне грішника з тої блудної дороги, спасе душу від смерти і покриє множество гріхів". Знищити богато гріхів, вирвати душу з пекла — се справді дуже гарне діло, гідне труду та заходів. Як любо буде неодному почути на страшнім суді перед найвисшим Судією отсі слова: „Господи, отсе мій добродій, йому завдячую свою поправу, дай йому відповідну нагороду за се"!

Тож не говорім, наче той Каїн: „Хибаж я сторожем мого брата"?, [6]) бо сі слова нехристіянські, вони зимні, ледоваті. Навпаки: Хай кождий глядить, щоби богато доброго зробили між своїми товаришами. Між вами в клясі є добрі й лихі товариші. Одні з них винесли вже зпід рідної стріхи

---

[1]) Гл. Dąbrowski, Kazania niedz. стр. 265
[2]) Мат. XVIII 15.
[3]) Гл. Dąbrowski: Kazania стр. 267.
[4]) Лук. V. 31.
[5]) Яків V. 19.
[6]) Бит. IV. 9.

найкрасші релігійні засади. Вони заєдно плекають у своїому серцю віру й любов Бога, памятаючи про сю велику правду, що людина вийшла з рук Божих і ціле своє життє повинна прямувати до Бога. Від сих двох чеснот відбиваються всі молодечі покуси мов від крицевого панциря.

Однак трапляється частенько, що ученик у другій половині ґімназійної драбини — як підросте тілом і переходить до найвисших кляс, переходить дуже погані фази під оглядом релігійним, а навіть стає повним банкротом у тій царині. Лиха книжка, невідповідне товариство, змислові пристрасти, спричинюють у такого страшну руїну. Він зі всього невдоволений, все реформувавби, книжка й школа його не цікавлять, вічно кудись ходить, або читає без розбору неморальні чи антирелігійні книжки, занедбується в релігійних практиках, глузує собі з поодиноких правд віри, та сумнівається в їх правдивости, посуджує Церкву, папство й священиків о найогиднійші проступки, а навіть, що лячно й вимовити, нераз думає, чи не відобратиби собі життє. Ти бачиш те нераз, знаєш про те й ходиш мовчки, нічого не робиш, щоб ратувати його душу. Ратуй найдорожшу Кров Спасителя, що гине в душі твого товариша! Не дай на поталу діявола й пекла того, за котрого Христос піднявся охотно страшного страждання, побоїв й смерти. Знай: „Якщо навернеш чужу душу, тим самим своїй зготовиш небо". [1])

2. А чини се з любовю, лагідно й поважно, без ненависти й докорів, не щоби йому докучити, але зі щирої охоти йому допомогти. Сама розважливість велить учинити се у відповідному часі і місці й тоні мови, в чотири очи, а якби се було без наслідків, то й при свідках. [2]) Колиб се все не помагало, належить донести про все власти, яка тоді зробить з таким порядок. І немає у тому випадку ніякого промаху проти товариської солідарности, се ніякий донос, бож навіть свій власний палець кажемо відтяти, якщо ропить та грозить смертю для цілого орґанізму.

Справедливе братнє упімненнє, уділене у відповідний спосіб належить приняти спокійно, з вдячним серцем і до нього приноровитися—подібно, як се чинить подорожній, якому вкажуть праву дорогу.

Цар Давид згрішив тяжко, чим виявив велику невдяку для Бога й чималу соблазнь для народу. Господь посилає до нього пророка Натана, що мав звернути цареви увагу на його подвійний гріх. Якжеж приймає Давид те напімненнє пророка? Може чується ображений у своїм самолюбстві? Може каже: „Як ти смієш мені, великому цареви, такі річи в очи говорити"? Ні! Давид слухає слів пророка покірно, з його

[1]) св. Августин.
[2]) Мат. XVIII. 16.

грудий добиваються тільки покаянні слова: „Я согрішив перед Богом“. [1])

Тим робом засоромлює він усіх тих, що при напімненню чи карі за гріхи, гордовиті й зарозумілі, гніваються, відповідають нечемно, відворкують. Не знають сердеги, що хоч се гіркий, але спасений лік на їхню душевну недугу.

Уяви собі, що ти їдеш залізницею, шляхом, що має перервані тори. От ще хвилина і тобі грозить неминуча смерть. Аж ось іще в сам час зявившсяби якийсь добродій, що задержавби поїзд. Щожби ти тоді зробив? Чи не дякувавби йому зі щирого серця за сю прислугу? А може ти сам летиш коміть головою по дорозі зіпсуття і стоїш уже над пропастю пекольною, а тут приятелі, товариші, батьки чи вчителі просять, напоминають, благають, щоби ти завернув з тої дороги. Чи замкнеш своє серце перед їх напімненнями? Чи будеш ще гніватися на них? Ні! З вдячним серцем приймеш їхні заходи, радо їх послухаєш, бо вони тільки добра тобі бажають.

За часів пророка Йони місто Ніниві жило дуже грішно. Господь посилає туди Йону, щоби взивав їх до покути. І диво! Мешканці поганського міста, послухали слів пророка, навернулись, поправились. А сьогодня, чи богато є таких грішників, що радо послухалиби братньої перестороги приятелів, чи товаришів і змінили своє поступованнє та поправились? Скільки то разів навіть найніжнійші слова, найкрасші остороги відбиваються від неодного серця, як горох від стіни? Чи добре воно так?[2])

Тож слухайте радо й з вдячним серцем остороги й напімнень того, що вас хоче направити, а й самі підіймайте з гріховного упадку тих, що сього потребують, бо св. Письмо каже: „Хто відкидає напімненнє — сей не дбає про свою душу; хтож уважний на докір, той набуває розуму“.[3]). Амінь.

LIV

Неділя про Самарянку

Се ти правду сказала (Ів. IV.18).

В дорозі з Юдеї до Галилеї випало раз нашому Божественному Спасителеви переходити через місто Сихар. Було літо. Саме полудне. Сонце пекло страшенно. Спаситель, утомлений далекою дорогою, мусів відпочити трохи під деревом недалеко криниці, що її ще патріярх Яків викопав для

---

[1]) II. Царств. XII,13.
[2]) Пор. Додаток до „Ниви“ з 1926. стр. 70—72.
[3]) Прич. Сол. XV, 32.

своїх синів. Апостоли пішли тимчасом до міста купити дещо з поживи.

В тім надійшла жінка, Самарянка, черпати воду. Христос вдається з нею в розмову. Починає від життя криничної води, а потім вказує їй на воду живу— свою науку, що заспокоює вповні жажду чоловіка, бо дає йому спромогу пізнати вічні правди, що ведуть людину безпечно життєвим шляхом, бережуть перед гріхом і заводять до правдивого щастя до жерела всіх дібр, самого Творця.

З тої розмови пізнала Самарянка, що сей подорожній не лиш вельми розумний, учений чоловік, але таки сам Месія, Спаситель, тому не тільки сама увірила в Нього, але, покинувши навіть свій збанок, побігла до міста та розказала всім своїм сусідам, родичам й приятелям, що вона мала те велике щастє бачити й пізнати самого Спасителя світа, на якого так давно чекає цілий людський рід. І хоч Спаситель сказав тій Самарянці кілька терпких слів правди, вона не скриває нічого, признається до вини, говорить щиру правду. За те Спаситель її похвалив: „Се ти правду сказала", і простив їй всі дотеперішні тяжкі гріхи

Сьогодні правди між людьми дуже мало. Кругом неправда й лож. А розсівають неправду й лож книжки й часописи, послугуються нею вчені й прості, говорять часто старші, шкільна молодь і малі діти так, що на наших очах сповнюються слова пророка: „Немає ні правди, ні знання Бога на землі.... лож і неправда розширились вельми". [1]) Та що найбільш болюче в тому, то се, що богато людий так зжилося з тою неправдою й ложю, що навіть не вважають собі того за гріх, а навіть є тої думки, що брехати не заборонене Божим законом, мовляв, загал так поступає.

Пригляньмося отже в сьогодняшній екзорті сьому, так дуже серед шкільної молоді поширеному, гріхови говорення неправди, а пізнавши його гидоту, полюбім правду щиро і на завсіди, по словам Апостола: „Відкинувши лож, говоріть кождий правду зі своїм ближнім". [2])

1. Лож — се мова суперечна з внутрішнім переконанням. Нею намагаємося обманути ближнього. Якщоб такого наміру свідомого обману не було, тоді не поповняється ложі, тільки ошибку. Лож є гріхом, бо Господь дав нам дар мови на те, щоби ми наші думки згідно з правдою висказували, а не в мові їх укривали. Хто бреше, цей перевертає Божий плян, зміняє природний закон, тому й грішить. Не дивно, що: Гидкі у Господа уста, що говорять ложь. [3])

---

[1]) Осія IV. 1, 2.

[2]) Еф. IV.25.

[3]) Притч. Сол. XII.22.

Лож підкопує віру і взаїмне довірє між людьми, яке в щоденнім життю доконче потрібне, а тимсамим стрясає підвалинами суспільного пожиття людства. Тому заслугує на кару, про що свідчить нагла смерть Ананії і Сапфіри.[1])

Звідкіля лож взялася, хто її винайшов і защіпив між людьми, на се питанне ясну відповідь дає сам Спаситель, коли каже: „Діявол є лгун і отець ложі, він чоловіковбійником з початку і на правді не стоїть". [2]) І се якраз подивне, що перший гріх на землі зродився з діявольської ложі: „Не слухайте Бога, не робіть собі нічого з Його заборони, зїжте овоч з забороненого дерева — а будете як боги". [3]) Говорив діявол першим людям. Справді! Солодкий, солодкий був заборонений овоч, солодка й принадна ся лож, але кара за неї й наслідки страшні, справжна дійсність чорна, гірка й повна розпуки.

Не тільки Бог гидує ложю, її осуджували вже й погани. Римський цісар Марко Аврелій мав звичай говорити: „Всякий, хто свідомо й добровільно говорить лож, є безбожником і підлим". Поганський мудрець Аристотель називає лож проступком, що відповідає тільки невільникам, себто людям найпідлійшої верстви.

З грецького острова Хіос прийшов раз до Спарти один промовець, щоб виказатися своєю вимовою. А що був сивий та не хотів, щоби слухачі пізнали відразу, що він уже старик, казав собі пофарбувати волоссє. Однак Спартани пізналися на сих хитрощах і ледви скінчив свою мову, виступив поважний муж Архідамос і сказав: „Чи можемо сьому чоловікови вірити? Чи може він що путнього сказати, коли лож носить не тільки в серці, але й на голові?" [4])

У Перзів знову, як каже історик Геродот, дві річи пятновано як найбільш гидотні: лож та робленне довгів. Се останнє тільки тому, що той, хто робить довги, дуже часто послугується ложю.

Христіянська релігія ще більше осуджує лож, приказує нам її ненавидіти й нею бридитися. Осьма заповідь Божа виразно каже: „Не свідчи ложно", а в книзі Екклезіяста читаємо таке: „Гидота вельми велика чоловікови — лож. Ліпший злодій, ніж чоловік, що заєдно лже, а оба вони наслідять загибель".[5]) „Не говоріть ложі один на одного" [6]) — каже св. Павло.

Не дивно, що святі люди чули до ложі велику відразу; воліли понести хочби й найбільшу шкоду, а навіть і смерть,

---

[1]) Діян. V. 1—11.
[2]) Ів. VIII. 44.
[3]) Бит. III. 4.
[4]) Башіц: Екзорти стр. 138.
[5]) Єккл. XX. 26.
[6]) Колос. III. 9.

ніж допуститися ложі. Розказують про св. Івана з Кент ось що: Раз переходив сей св. муж через ліс, а мав при собі трохи грошей. Нараз зайшли йому дорогу розбишаки і грозили смертю, якщо не віддасть їм усіх грошей, які має при собі. Святий віддав їм усе, що мав і запевнив, що вже більше ні сотика не має. Колиж відійшов на доброї пів милі, пригадав собі, що має ще кілька золотівок, зашитих у плащі. Ніяково стало Святому, що мимоволі сказав неправду. Вертає тому назад до тих розбійників, відшукав їх з тяжкою бідою і каже: „Не хочу покористуватися ложю, ось возьміть ще й се, про що я забув". Розбишаки були чимало здивовані отсим учинком Святого. Вони не то що не приняли отсих золотівок, але ще й звернули Святому те, що передше забрали.[1])

Значиться: Святим була осоружна не тільки сама лож, але й тінь і позір неправди!

Та лож не тільки гидотна перед Богом, вона ще дуже шкідлива в своїх наслідках. Людину чесну, правдомовну, щиру всі шанують. Про такого говорять: „Се справді Ізраільтянин, в котрім немає облуди".[2]) Навпаки: В погорді та в призирстві у всіх людина, що бреше на кождому кроці. Хоча й як високо булаб вона поставлена, носилаб якнайвибагливійші одежі, всі чесні люди матимуть її нізащо. Вже Аристотель сказав: „Людий скорих до брехні, що тільки живуть ложю, обминай мов їдовитої гадюки: Таким ніхто не вірить; навіть тоді, коли й правду говорять".

О! Як се діймаючо болюче й сумне, коли батьки чи вчителі не можуть вірити дитині, чи своєму вихованкови, бо їх нераз приловили на ложі. Хай тому не нарікають, що їх спіткала ненадійно кара, бо котюзі по заслузі.

На жаль, як богато сьогодні між шкільною молоддю таких, що щоденно послугуються ложю. Обріхують учителів, товаришів, батьків, навіть самих себе. Лож стає страшним галапасом їхньої душі, серця й цілого життя. Як сніть є в силі знищити найкрасший лан пшениці, так лож заражує найшляхотнійші характери, упідлює часом без ратунку. Для чимало людий стає вона другою натурою. Звідси береться жадоба всіх ошукувати, звідси дефравдації, крадежі, віроломства, кривоприсяга, святокрадська сповідь, бо вже змалку на шкільній лавці навиклося при першій ліпшій нагоді без огляду на душу, на Бога, на честь — ратуватися перед відвічальністю за свої діла — ложю.

Сумлінне нераз аж кричить до такого: „Признайся!" Серце бе, як молотом: „Скажи правду"! Обличе обливається кровю й стидом і немов говорить: „То ти!" А тимчасом через уста повзне мов їдовита змія гидотна лож-думка: „Се не

[1]) Ks. Koterbski: Egzorty, стр. 201.
[2]) Ів. І. 47.

я! Так не було! то лож"! Воно дійсно так не було, як ти кажеш!

І ще дивується неодин, що йому в школі не вірять, бо лож і то така з місця стала у нього насущним хлібом. Не даром кажеться у св. Письмі: „Солодкий зразу чоловікови хліб, неправдою нажитий, та опісля в його роті повно піску буде!"[1]) О! якщоб люди про се памятали, як скоро щезлаби лож не тільки з уст, але й зі серця і життя нашого! Навпаки: Як гарним, милим й знеслим булоб життя кождого з вас, засноване на правді і тільки на правді!

2. Уявіть собі, мої дорогі, що сьогодня по отсій екзорті зібралися ви всі до одної найбільшої шкільної салі, всі як один і рішили під присягою, що один, завтрішній день, завтрішній понеділок, від ранку аж до ночі, ви переведете на правді, переживете без найменшої ложі.

Подивний бувби то, чудовий, соняшний день!

Ранне сонічко не почулоби тих частих дома, чи на станції повторюваних, ніби з жалем слів: „Я чогось сьогодня такий слабий, голова болить.., горло болить,... чогось мене морозить,... не йду до школи". По правді се значить: „Не вмію партії історії,... фізики,... греки... не зробив приватної лектури... не хочу писати латинської задачі,... не хочу бути питаним з математики".

В клясах, у деяких, небувала, нечувана річ: всі приявні. Нікого не забракло. Дзвонять. Входить професор. Ніхто не оправдуеться. Всі приготовані, бо кождий знає, що сьогодні говорити неправди не можна. Починається лекція, загальна тиша. Ніхто не відповідає, ніхто не розкладає за плечима товариша книжки ні записок, не викінчує „на коліні" домашньої вправи, „прозайкерів" ніхто не приніс, словом: ніхто не шахрує. Хто не вміє, не твердить, що вчився, що все знає, що лиш за одно слівце дістає другу клясу, що йому кривда. Признає слушність професорови і спокійно відходить на своє місце.

Павза! І о диво: не чути всяких нісенитниць з учорашної неділі, всі хвальки мовчать, замовкли навіть ті, що вічно чваняться: „Я навіть не читав, а мені вдалось, так добре відповісти".

Третя лекція. Шкільна вправа. Всі як один мають свої власні пера і чорнило. Нікого не болить права рука, ні пальці, ніхто не відписує, ніхто не держить під лавкою, чи під бібулою жадних карточок, не посилає з першої до останньої лавки якихсь записок. Ціла кляса працює сумлінно, а вчитель не іритуеться, не картає, не упоминає й не має причини відобрати комунебудь зшитка.

---

[1]) Притч. XX.17.

Дома на запит батьків: „Чи ти був питаний? Чи вмів?“, не чути відповіди: „Ще й як, але професор мене не любить, на мене завзявся, мене переслідує, другі й тільки не вміють і тому...“ На питанне: „Куди йдеш“? не відповідається... „До товариша“ — а по правді... на забаву, до парку, на А-Б... На запит: „Чому не вчишся“? „А на завтра ніщо не задане“. В часі писання латинських, чи німецьких слівець, не читається якогось „дуже інтересного роману“, що його висувається на верх, коли ніхто не бачить.

Вкінці кінчиться сей чудовий, хороший день! Ні! На жаль кінчиться тільки наш сон-мрія про такий день, у якому цілих повних дванайцять годин царювалаби правда в нашому життю. [1])

„Е — скажуть деякі—що то мені за щастя?! Та я в такім дні набравби тільки двійок, кільки шкільних лекцій, а наукою так бувби перемучений, що не довго потягнувби на світі. Я собі скоротивби тільки житте!“ — Не бійся! Так зле не є! Ручу тобі, що буде навпаки!

Життє засноване на правді, дасть тобі тільки радощів, тільки щастя, вдоволення, влиє в серце тільки відваги й сили, що в тобі обудиться рішуча воля й охота провести з правдою й наступний день, тиждень, рік й ціле життя. Попробуй бодай раз, а впевнишся раз на все і не пожалуеш того. Досі був ти невільником ложі, а відтепер полюби правду, а „правда тебе освободить“.[2])

А знаєте, чогоб то не було, якщоб така ухвала запала на цілому Божому світі? Який надзвичайно гарний наставби тоді день! Лице землі змінилосяби відразу, немов від якої чародійної різки. Між народами щезлаби ненависть і ворожнеча, в дипльоматії гидотні, підступні крутійства й ошуки, в політиці убійчий шовінізм й несправедливе нищенне слабших, в суспільнім життю очернення й нечесна агітація, в царині наук усі ложні гіпотези, в товариствах інтриги і сплетні. Вязниці сталиб пусті, видатки на військо зменшилисяби до „мінімум“, в судах усталиби процеси і спори. замкненоби тисячі обманливих склепів і нечесних торговців. Ах! Яка чиста, погідна атмосфера царилаб тоді між людьми, на землі насталіб райські часи — aurea aetas![3])

На жаль, завести всюди правду не в нашій силі. Та в нашій силі очистити уста й язик і серце від усякої ложі, в нашій силі ввести царицю правду на царський престіл нашого молодого віку, та йти з нею хочби й по острих скелях та тернях, іти заедно до найвисщої Правди—Бога. Амінь.

---

[1]) Klug: Katechismusgedanken II. Die ewigen Wege, стр. 260.
[2]) Ів. VIII. 32.
[3]) Winkowski: Egzorty t. II. стр. 68.

LV

Неділя про сліпородженого

Поки я в світі, я світлом світа
(Ів. IX. 5).

Сьогодня неділя, шеста з ряду по Великодні, зветься неділею сліпого—тому, що сьогодні в евангелію згадується про те, як Христос Господь уздоровив чудесним способом чоловіка сліпого від уродження. А було се ось як:

В часі Зелених свят виходив Христос з єрусалимського храму і побачив при дверях чоловіка, що був сліпий від уродження. І спитали Його ученики: „Учителю, хто згрішив (провинив), що той чоловік народився сліпий: чи він сам, чи його батьки?" Ісус сказав: „Ні він згрішив, ні його батьки. Се сталось тому, щоби на ньому явились Божі діла".[1]) Відтак помазав болотом очи сліпого й звелів йому, щоби пішов умитися в ставку, що звався Силоамська Купіль. Сліпий послухав. Умився, а коли вернув, став видючий.

1. Дорога молоді! Всякі прикрости й терпіння приходиться людям переживати на сій землі. Між ними слабість, ще до того довша слабість, є дуже великим терпінням. Терплять ті, що недужі, але терплять і ті, що їх обслугують. Однак з усіх слабостий, що нас навіщають, чи не найбільша є сліпота, а надто сліпота від уродження.

Гірка й незавидна доля темної людини. Вона не бачить ні рідні, ні приятелів, ні своїх, ні чужих. Не бачить ні Божого світа, ні сонця праведного, ні миру хрещеного. Не йде туди, куди треба. Часто зійде з правої дороги, нераз спотикнеться о щонебудь і впаде. Справді дуже гірка доля людини невидючої.

Якжеж ми повинні почуватися щасливими, що видимо божий світ, тай усе, що нас оточує. Які ми повинні бути вдячні Господеви за той дар бачення. Учені лікарі від очий, кажуть, що ніякий хорий так не тішиться з уздоровлення, як сліпий, коли йому зняти більмо з очий. І справедливо. Бо більмо на очах — се заслона між душею і світом, що з білого дня зробила разнавсе темну пітьму.

Якийсь молодий жид привіз до славного лікаря осліплого на старість батька. Старик мав на очах більмо. Лікареви вдалось зняти йому більмо. Невимовна радість заволоділа тоді хорим. Старий, прозрівши, закликав: „Я бачу, я бачу! Сину, впадь до ніг пану докторови! сину, цілуй в ноги пана доктора, бо я бачу"![2]) У тебе здорові очи й ба-

[1]) Ів. IX 1-5.
[2]) Отче наш в примірах. Жовква 1908. стр. 146.

чиш. Щодень, як будишся рано, неначе більмо сходить тобі з очий. І щож ти на се? Старий жид дякував сердечно лікареви за се, що уздоровив його очи, дав спромогу ще через короткий час, що лишався йому до смерти, бачити людий та дивитись на божий світ.

— А ти, чи подякував уже коли щиро найвищому лікареви - Богови, що дав тобі здорові очи і береже їх заєдно від сліпоти? Замкни на хвилину очи і подумай, що ти сліпий... Щож? Чи не страшне се каліцтво? Чи не тремтиш на саму гадку такого нещастя? Подумай, які нещасні булиби ми, якби Господь відняв нам той дар?!

А скажім собі правду, якто дуже мало цінуємо собі той божий дар! Як часто замість дяки відплачуємося Богови невдякою, а саме тим, що дуже часто, може й щодня грішимо очима. Скількиж то разів дивились ми на чуже добро зависно, або пожадали чужого добра несправедливо очима? Чи на се дав нам Господь очи, щоби ми ними так часто грішили?

За таке велике, неоцінене добро подякуймо Богови тим робом, що постановимо собі відтепер уважати на наші очи більше, як досі, і хочаб нам не знати, як мило було дивитись на щось таке, про що знаємо, що воно грішне, так присилуємо себе за кождий раз вистерігатись таких грішних поглядів. Христос учить: „Коли око твоє соблазняє тебе, вирви його і кинь від себе; бо ліпше для тебе, щоби згинув один з твоїх членів, як щоби все твоє тіло вкинено в пекло". [1]) Тому скажім собі: „Очима грішити не хочу й не буду"![2])

2. Однак, хотяй і як дуже болюче для тих, що не видять, як і для тих, що на них дивляться, так ще болючійше тим, що мають здорові очи, а не видять, сліпі. Що се за одні? Се всі неписьменні, неграмотні, непросвічені. Людина неписьменна й непросвічена, є тим бідна, що для неї замкнена всяка наука й просвіта. Не знає вона як слід сповнити своїх обовязків, ні обстати як треба за своїми правами. Нею кождий помітує, використовує, зведе на манівці, ошукає, видурить за якібудь дрібниці цінні для неї добра, легко запряже в ярмо неволі. Вона не знає хто їй приятель, хто ворог, нікому не довіряє і часто гірко покутує за свою неграмотність. Звідси йде велика шкода не лиш для неї самої, але також і для тих, що, якто кажуть, ділять з нею хліб і сіль. А що нарід складається з одиниць, тому гірко тому народови, що є темний й непросвічений.

На жаль у нашім українськім народі є ще дуже богато непросвічених, темних одиниць. Лихо ще й у тому, що поміж деякими нібито вченими, що беруться народ просвічу-

---

[1]) Мат. V. 29.
[2]) Гузар: Додаток до „Ниви" з 1907 стр. 82-83.

вати, є просвіта, але вона не годиться з Христовою наукою, а через те вони замість помагати, шкодять нашому народови. Тож усякий, хто добродій народу, повинен ширити між ним здорову просвіту ![1])

Вам дана нагода вчитися. Вам дано отворити широко очи свойого знання і то в рідній мові і у рідній школі. Які ви щасливі! Як дуже повинні ви дякувати за се Господеви! Перед вами отвирається щодня, що години великий скарб знання, пізнання правди й добра. Кільки то ваших ровесників, що працює день за днем тяжко, фізично, нераз й понад сили, на хліб і для хліба, бажалиб собі бути на вашому місці, та їм се неможливе.

Ви маєте нагоду більше ніж другі зблизитися до Бога. В часі науки релігії ви можете пізнати Його ліпше й глибше, полюбити сердечнійше, присвоїти собі правди зі всіх правд найвисші, найсвятійші, найзнеслійші, найти відповідь на всі найважнійші питання: Звідки, я, хто я й пощо я на світі? Чиж се не найвисша ласка у ваших студіях і праці?

Ви маєте нагоду заглянути глибоко в скарби нашої мови, історії, літератури, навчитись правдивого патріотизму за найкрасшими його зразками.

Вам дано пізнати історію, культуру й мову старинних народів, на яких побудована ціла наша цивілізація і народів новочасних, що мають заєдно вплив на нас та збогачують і нас своїм культурним дорібком.

Вам дано під проводом умілих провідників отворити широко чудову книгу природи, читати, досліджувати й подивляти в ній предивні діла Божої мудрости, величні як у малесенькому хробачкови, так і в небосяжних гірських велитнях та в міліонах світів, що кружать від віків у безмежному небесному просторі. [2])

Чи не велике се щасте заглянути очима духа у всі ті царини людського знання, познайомитись з його здобутками, а до того ще й такий легкий спосіб, бо під проводом та вказівками вчителів, серцем і душею вам відданих? Користайте тому з кождої хвилини вашого побуту ось тут, щоб у дальшому життю ви були в силі отворити на неодно очи духа ваших незрячих братів, щоб якнайскорше „всміхнулася заплакана мати".

3. Є ще й третя сліпота, далеко болючійша й небезпечнійша ніж обі попередні: се сліпота душі. Вона проявляється в засліпленню нашого розуму та в налогових пристрастях.

Часто стрічаємо в життю людий, що то себе переціннюють та забагато думають про свою силу, красу, голос,

---

[1]) Гузар. l. c. стр. 17.
[2]) Winkowski: Egzorty II. ст. 8.

мудрість, свої здібности, або становище. Понад них нікого немає! Вони сліпі, хоча й дивляться; засліплені на свої таланти. Вони нещасні, мають засліплений розум. Не хочуть того розуміти, що все, чим вони чваняться, чим величаються— се не їх власна заслуга, а Божий дар. Забувають сердеги, що те, на що вони так дуже рахують, чим пишаються, то таке непевне, хвилеве, нестале, що найменша дрібничка, кажім хороба, неуспіх, може їх в одну мить тих нібито небувалих цінностий позбавити і то разнавсе!

Такі люди роблять нещасливими себе самих і тих, що з ними живуть. Себе самих тому, бо в своїй гордости та зарозумілости хотілиби щоби всі, які з ними щонебудь мають до діла, їх заєдно хвалили й величали. Колиж хто сього не робить, чи не вміє, тоді ті зарозумілі сліпці тим гризуться, журяться, стають гнівливими, а часто й завзятими. Вони не мають спокійного життя і є вічно невдоволені. Нещасливими стають через тих зарозумілих сліпців також і ті, що біля них живуть. Бо з такими гордунами дуже тяжко жити в згоді. Нераз найменше слово, найменше спротивленнє їм, викликує у них такий гнів, злість, завзяттє, що не доведи Господи!

Тож бережімся й поборюймо в собі отсю сліпоту зарозумілости на свої таланти, почести, чи становище, а щасливійшим руслом попливе наше життє.

Крім засліплення розуму є ще й инше засліпленнє душі, а саме пристрасти. Чимало є людий, що любуються у своїх грішних пристрастях. Одні в безстидних пожаданнях, розмовах, жартах та вчинках, другі в надмірній, вибагливій їжі та напитках, ще инші в одежі і чужій моді, танцях чи забавах. Отсе все у їхньому життю перше й найважнійше. На те йде ціла їх платня і цілоденний труд. Поза тілом й його вигодами нічого не бачуть. Нещасні сліпці, не знають яка у них нераз чорна душа, обдерта з всяких чеснот, голодна добрих вчинків. Бідні, для тіла жертвують все, для душі нічого. Забули, що людина живе не тільки хлібом, але й словом Божим. Чи не сліпі вони, ще й які?

Бувають і такі, що пристрасно говорять неправду, ошукують, обмовляють, кленуть, сердяться, чи є чого чи ні, захланні на чуже добро, скупі для себе й других. Радіють потайки, що надбали хитро-мудро велике майно, що мають доволі всього для себе. Сліпі, аж смерть отворить їм очи, та готово бути за пізно!

Сюди належать й усі шовіністи, загорільці, що засліплені й засклеплені в своїх хоробливих мріях, мов слимак у своїй шкаралупці, не бачать і не хочуть бачати нікого і нічого поза своїм народом, чи своєю ідеєю, готові йти до своєї мети без огляду на зневагу Бога, на закон природний, хочаб і по трупах других, так само людий, як і вони. Немає діла, хочаби й як чистого, якогоб вони, ті сліпці, не опоганили, не

обкидали болотом ложі й сорому, ані так високого, якогоб вони не понизили, не перекрутили, не висміяли, коли воно бодай крихітку противиться їхнім поглядам і домаганням. Їх ніхто не в силі переконати, що зле роблять. Правда все по їх боці. Вони здатні до всього. Такі найневиннійшого Спасителя світа зрівнали з найгіршого сорта злочинцями і розпяли на хресті! [1])

Нещасні, засліплені єства! Справді: Der schrecklichste der Schrecken ist der Mensch in seinem Wahn! [2]) Чиж може ще бути гірше нещасте?!

А може добре вже і мене обмотує така сліпота, така налогова пристрасть? Загляньмо в себе, придивімся добре, а якщо ми почувалисяби до такого засліплення, то за всяку ціну ратуймося з того страшного нещастя. Кличмо як сей євангельський сліпець до Ісуса: Господи, згляньсь наді мною! Дай сили побороти ту сліпоту душевну. Господи, дай мені стати видющим, дай, щоб я прозрів! [3])

А провидимо, якщо покористуємося вказівкою Христа: „Йди й умийся в купелі Силоамській", себто у святій сповіди. Спаде напевно з очий нашої душі сліпота пристрастий, а ми побачимо ясно, що чесне, праведне, добре. Амінь.

LVI

Вознесенне Господне

> Чого око не бачило, ані ухо не чуло, ані в серце чоловіка не прийшло, що приготовив Бог тим, котрі його люблять. (*I. Кор. II. 9.*)

По трицяти трьох роках тяжкої праці і трудів, терпінь й пониження, відходить Христос із сього світа до свого царства, щоби засісти праворуч свого Вітця там, звідки прийшов. Сей, що ціле своє життя боровся з усім, що зле й гидотне, відходить непоборений, як побідник з поля бою, як вождь, з піднесеним у гору чолом вертає вкритий славою до дому. Побідивши світ й пекло, вертає до небесної слави.

За Ним слідкує ціла безліч старозавітніх праведників, що виринають із пітьми ада та линуть до горячо дожиданої небесної Батьківщини. Її жильці спішать Йому на стрічу, щоб повітати Його, яко великого переможця.

---

[1]) Гузар I. c. стр. 86.
[2]) Schiller: Das Lied von der Glocke.
[3]) Лука XVIII, 41.

„Я вийшов від Отця і прийшов у світ; знов оставляю світ і йду до Отця“[1]), сказав Христос у останніх хвилинах свого побуту на землі до своїх Апостолів. Та се сталося не відразу. Ще сорок днів лишається Спаситель між своїми учениками. Являється їм часто, то в кімнаті тайної вечері, то на березі Ґенезаретського озера, то на шляху до Емаус, то серед зеленого галилейського узгіря. Являється їм як найліпший батько, як найсердечнійший приятель. Навчає їх про царство небесне, настановляє в особі св. Петра голову своєї Церкви, передає Апостолам та їх наслідникам власть відпускати гріхи і дає приказ проповідати євангеліє всім народам світа.

Сі хвилини проминули для Апостолів немов один радісний, блаженний сон—мрія. Надходила хвилина пращання. Христос збирає в останнє своїх Апостолів і виходить з ними на гору Оливну – там саме, де Його перед страстями піймано. Ту підняв свої руки, благословив їх, відступив кілька ступнів і піднявся в гору. Апостоли похилили в покорі голови до землі, а відтак гляділи з болем і жалем, як їх Учитель меншав щораз то більше в їхніх очах, як меншав до ледви замітної точки, а наконець зник зовсім у надземних просторах.

Довго-довго гляділи ще Апостоли вслід за Христом, сподівались, що верне до них назад. Та дарма! Даремним було їхне дожиданнє. Тоді почуттє базрадности й повної пустки огорнуло їх, не знали: чи ждати далі, чи вертати до дому.

Тоді саме прийшла з неба потіха. Ось явились їм два чисті духи, два Ангели і сказали: „Мужі Галилейські, чого стоїте і дивитеся на небо?“[2]) Даремні ваші жалі! Христос уже не верне тепер. Він, що прийшов перший раз на світ у пониженню, прийде колись ще раз, але вже в славі, яко цар світа творити суд над людьми. Ви вертайте домів, де приймете силу св. Духа і „будете йому свідками в Єрусалимі і у всій Юдеї і Самарії, аж до краю землі“[3]) — Апостоли поклонились і вернули в Єрусалим з великою радістю,[4]) покріплені на дусі.

Памятку отсеї важної події обходить св. Церква сьогоднішнім празником, що й зветься Вознесеннем Господнім. Нашу віру в отсю подію виявляємо у символі віри словами: „І восшедшаго на небеса і сидящаго одесную Отца“.

Про те небо, його радощі, про те, як до нього дістатися, буде нинішня моя екзорта.

---

[1]) Ів. XVI. 28.
[2]) Діян. I. 11.
[3]) Діян. I. 8.
[4]) Лук. XXIV. 52.

5264

Ж23911 1/5
1928-6 2ш.

ПРОПОВІДИ

Додаток до „НИВИ“ ч. 6.

Львів ХХХХХХХХХХХХХХХХХХХХ Р. 1928.

Слово під хрестом

(Місійна проповідь)

Гóсподи! Сохрáни на дíавола
крéстъ Твóй дáлъ есú нáмъ.
(Стíх. хвал. гл. й.)

Жив колись славний, великий нарід. І дав йому Господь Бог богату землю—наче рай. Всякого добра було там доволі, то й говорили люди, що їхня земля медом і молоком тече. Та не знать чому, або може саме задля тої розкішної землі, не вмів той нарід довго вдержати в своїх руках своєї волі. Зависні сусіди так уміло все знали роздмухати в нього вогонь братніх усобиць і так хитро використати добродушність того народу, що й не стямився він, коли впали на нього кайдани гіркої неволі, а добром його богатої землі стали живитись наїздники тоді, коли власні його діти з голоду гинули.

Та по довгих, важких літах прийшла ясна хвиля на той нарід. Мов орли схопились його щонайліпші сини тай могутнім зривом рішили скинути з себе довголітні пута, щоб зажити вольним життям вольного народу. І сильним згуком вічевого дзвону понісся їх призов по нещасній країні: „Вставайте, кайдани порвіте!“ Та хоч як дужим був цей призив, то ще дужшим був сон, у який попав той нарід за час довгої неволі: її кромішна тьма не дозволила йому зрозуміти ясної хвилі. І вкрилася насичена кровю земля буйними головами найкрасших своїх синів... Мала горстка відважних, що завзятійше львів боронилася, стала уступати перед лютим ворогом. І щойно тоді й сплячі проснулись і кинулись у завзятий бій. І вийшли похилені старістю батьки народу тай стали прислухуватись до клекоту бою. А бій кипів завзято. І упав жах на ворога. І вступила надія в серця батьків народу. І жадно стали вони ловити кожду вістку з поля бою. А вістки радість несли тай славу співали — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

А потім... потім громом вістка страшна впала: „Наші перед ворогом уступають...“ І застогнала рідна земля:

„Народе мій!..
Невже за дармо стільки серць горіло
До тебе найсвятійшою любовю,
Тобі офіруючи душу й тіло?
За дармо край твій весь политий кровю,
Твоїх борців? Йому вже не пишаться
У красоті, свободі і здоровлю?“

(І. Франко: „Мойсей“)

Львівська дер... наукова біблі...
5264

І руки заломили батьки і риданням гірким питати стали в тих, що подавались: „Чому кидаєте рідну землю, чому ворогови її лишаєте? Красше булоб, колиб вона перше була нас собою прикрила, як мали ми знов двигати такий сором, що тільки народу впало, а встоятись не було сили!"... І сказали їм ранами вкриті сини: „Орли дали нам свої крила, льви дали нам свою відвагу, та наша нерозвага оружжя нам не дала...!"

Оружжя нема — а без нього немислима боротьба!

— — — — — — — — — — — — — — —

Отсе ви, Мої Дорогі, виповіли також велику війну ворогови ваших душ — діяволови, отому зависникови, що безнастанно чатує на вас при дорозі до неба. І отсе звели ви з ним завзятий бій, і — хай Богови Найвисшому буде хвала— ви віднесли над ним світлу побіду. Під проводом ОО. Проповідників заглянули ви в кождий найтайнійший куток вашого серця, совісно його перешукали, а попавши хочби на найслабший слід ворога, відважно й завзято змагалися з ним доти, поки він зі соромом не відступив з вашої душі. І радієте нині ви, що на волю вийшли. Радіємо й ми, що щастям ясніють ваші душі. Вониж обновилися, бо св. Сповідь прибрала їх в сніжнобілу одіж тої Божої ласки, якою обдарив їх Господь ще при св. Хрещенню. І нині ви до тих обновлених і освободжених ваших душ запросили самого Господа Ісуса Христа, щоб царював над ними. І отсе постелилась перед вами нова світла дорога до неба.

І перед нами, що вам проводили в цих важких днях боротьби, стелиться дорога. Ми йдемо далі сповняти повірені собі обовязки. А пращаючись з вами тай поручаючи вас Божій опіці і віддаючи вас під покров Божої Матери тай бажаючи вам Божого миру у ваших серцях і Божого благословення у ваших хатах, дякуємо вам сердечно за ваш послух для нас. Саме задля того послуху ви й віднесли свою побіду. Та поки розстанемося з вами, не сміємо забути про свою останню пересторогу для вас.

Хоч віддихаєте ви нині по світлій побіді, хоч привернули ви свободу вашим душам, то знайте, що ваш ворог не спить. Він зброїться до нової, ще завзятійшої боротьби, бо не так легко погодитися йому зі своєю стратою. Та не сумуйте, не впадайте на дусі, бо не оставимо вас беззахистними: Ми лишаємо вам оружжя. А це оружжя таке могуче, що не встоїться перед ним й найбільша сила вашого ворога, тому при тім оружжю не буде страшною для вас жадна боротьба. А тим оружжям — це хрест святий.

На ньому поконав колись наш Спаситель найстрашнійшого ворога, бо саму смерть наших душ. Тож хрест святий

хай все буде перед вашими очима. „Цим знаменем побідиш“— відзивається до вас Господь Бог так, як запевнив колись св. царя Константина.

— — — — — — — — — — — — — — —

Всі ви змушені важко працювати. І нераз ваша праця така невдячна, що серед неї ні світа, ні просвітку не бачите. А нераз мов грім за громом падуть на вас тяжкі досвіди та нещастя. А на таку хвилю тільки жде ваш ворог. І в таких хвилях найсмілійше підступає до вас діявол тай зачинає глузувати: „Деж твій Бог, коли тебе нині опустив; якже він платить тобі за твої молитви, пости і милостині? Чи не красше було послухати мене і заложити собі рай на цій землі, як це вчинили ті, що не оглядаються ні на волю Божу, ні на любов ближніх?“ Отсе перші воєнні стежі вашого ворога. І щоб їх відперти, ви гляньте на св. хрест, та пригадайте собі Христові слова: „Коли хто хоче за мною йти, нехай відречеться себе і візьме свій хрест і за мною йде“ (Марк. 8. 34). Пригадайте собі, що Христос своїм приміром научив вас той хрест двигати. Підіть за Ісусом ген аж на вулиці Єрусалиму. А ті вулиці позначені кровавими слідами. А це кров самого Божого Сина, що задля вашого добра стався чоловіком, щоб терпіти за чоловіка. І отсе покатований тай нелюдськими муками виснажений, кровю залитий, двигає важкий хрест, що його вложила Йому на плечі людська злоба. Об острі каміння ноги свої святі калічить — а двигає, паде і знов встає і — знов двигає. І хоч тисячі ангелів може мати на свої услуги — сам двигає. І ніже одного слова нарікання не виходить із Його уст, хоч не задля своєї вини, а задля людського щастя — важкий хрест двигає. Якеж право маєте ви нарікати на свій (неважкий) хрест, вложений вам Господом Богом задля вашогож добра? Невже забули ви на Апостолові слова, що лиш ті з Христом будуть прославлені, котрі з Ним будуть терпіти (Рим 8. 17). Хибаж не звісно вам, що терпіння зміцнюють і відновлюють чоловіка, як очищує тай гартує вогонь зелізо?

Роздумаймо це і ходім далі за Христом ген аж на Голгофту. Погляньмо, яке то дерево посаджено на самім верху тої голої, скалистої гори. Це хрест, що на ньому прибили Божого Сина. А Його катам ще мало тих мук, серед яких кінчиться життя Спасителя. Не маючи змоги досягнути Його своїми руками, ще з більшою злобою ранять Його своїми словами—наругами.

Приступіть же близше—особливо ви,котрі говорите,немов вам тяжко, а то й неможливо здержатися від проклонів, тай ви, котрі запалюєтесь бажанням пімсти на своїх ворогів. Прислухайтесь уважно тим словам, що їх умираючий Ісус шле з хреста. Дивіться: закипілі кровю, спалені горячкою уста відчиняються. Кати самі пізнали, що перейшли межу своєї

злоби і мовкнуть на хвилю, бо здається їм, що з тих Ісусових уст страшний грім проклону на них упаде. І в тій хвилі, коли сонце зачинає меркнути, щоб не глядіти на страшну ганьбу, Ісус не проклін, не помсту кидає на ворогів своїх, але як колись, зачинаючи своє Боже післанництво, навчав: „Благословіть тих, що вас кленуть, добро творіть тим, що вас ненавидять“ (Мат. 5, 44), так нині, вінчаючи хрестом свою працю, за зневагу важку, за кривду люту благословенням платить: „Отче, відпусти їм, бо не знають, що роблять“ (Лук. 23, 34). Затямтеж собі отсі слова, всі ви, що при найлекшім терпінню любите клясти, тай ви, що важко вам здобутися на прощення для ваших ворогів! І скільки разів діявол силуватиськ защіпити їдь гніву чи ненависти в ваші серця, стільки разів ідіть під Христовий хрест і дослухуйтесь під ним до слів благословення і прощення. І коли міг сказати їх Той, що має право своїх ворогів карати, то чомуж важко це для тих, що самі часто на Божу кару заслугують?

Станьте під хрестом і ви всі опущені, ви всіми забуті, ви бездольні, ви сироти безпомічні, ви всі, що вам здається, начеб нікому не було за вами заступитися. Ніколи так діяволови легко ввійти в людську душу, як тоді, коли він у неї безнадійність перед собою пішле. І саме в таких хвилях беріть оружжя св. хреста до рук. Він пригадає вам, що саме під ним одержали ви від Ісуса Його Матір за свою Матір. Хибаж може назватися сиротою дитина, що має таку Матір? Хибаж сміє нарікати хто на безпомічність, коли Божа Матір возьме його в свою опіку?

А тепер гляньте на хрест ви всі, що любили догоджувати свому тілови та насолоджувати його заказаним овочем нечистоти. Хто на цьому хресті повис? Цеж Той, що весь світ красою прибрав — се Цар царів. А дивіться: Не царська одіж вкриває Його тіло — а рани криваві; одна рана більш кровава від другої і ані одного місця на цілому тілі нема незраненого. За чиїж це гріхи Христос так терпить? Передовсім за ваші! За вашу розкіш ця мука. І хибаж тоді, коли завертати схоче діявол ваше око на грішний погляд, не глянете на хрест, де кров залляла Христові очі? Коли забажаєте відчинити уста на безстидне слово, чи забудете, що кров зціпила Ісусові уста? А коли серце наповняти станете отруйним бажанням, чи не згадаєте, що Христове серце копієм пробите? Невжеж тоді, коли тіло ваше повести схочете на гріх, не стямитесь, що Христове тіло в страшних муках вється? Хибаб не людьми ви були, колиб на цю згадку сміли своїм гріхом нових мук вашому Спасителеви завдавати.

І так у кождій найзавзятійшій спокусі один погляд, одна згадка на Христовий хрест прогнати може діявола, бо страшним і могучим оружжям проти його сили — є святий хрест. Тому всіх способів добирати він буде, щоб притьмити його

блеск. Але ви, Мої Дорогі, серед тих діявольських зусиль згадайте, що як на хресті здобув вам Наш Спаситель небо, так і хрестом вам те небо відчинить тоді, коли прийде з ним на страшний суд, щоб запросити до Себе тих, що йшли до Нього дорогою любови Бога і ближнього.

— — — — — — — — — — — — — — —

„Господи, оружжя на діявола хрест Твій дав єси нам". І ми святий хрест лишаємо вам на памятку тих світлих хвиль, які ми разом із вами в цих радісних днях прожили. Але ми бажалиби також і від вас взяти щось для себе на памятку. По чімже станемо колись згадувати вас? Не дорого прийдеться вам ту памятку нам вручити, а мимо того вона буде для нас дуже цінна, бо по ній пізнаємо, що не даром ми трудилися.

Чогож нам від вас бажати?..

Слова! От своїм словом ми вам проводили в отім затяжнім бою, той від вас слова хочемо, але слова сильного, слова могучого, слова такого святого й незломного як присяга.

О те слово попрошу перш за всіх вас, старші, вас батьки й матері родин, вас, із котрих вже не один, не одна похилились над гробом. Ви вже більшу часть своєї життевої дороги перейшли. Прожиті літа важким тягаром гнуть вже вас до землі, житейські турботи вибілили вам волос на голові. Не одно ви в своїому життю бачили, не одно перейшли, не над одним намозолилися. І при своїх тяжких злиднях, при буденних клопотах про забезпечення своїх дітий може й забули ви про своє власне забезпечення, про забезпечення собі місця у Господа Бога. А отсе може вже маленько лишається вам до гробу. Тож затямте собі, що після св. Письма Господь Бог старости не оцінює літами, але „життям нескверним" (Прем. 4, 8). Задля цього найвисший час вам подбати про добрі вчинки, що ними слід вам буде показатися перед Божим лицем. Дайтеж нам ваше слово, приречіть, обіцяйте під цим хрестом, що відложите на бік буденні турботи, котрим тільки літ ви служили, а звернете свої очи до неба, і нічого такого не зробите, чим те небо моглиби ви стратити. Приречіть, що до кінця вашого життя не лиш не переступите жадної Божої заповіди, але винагородите всяку кривду і всяку зневагу, яку колибудь ви своєму ближньому зробили. Постановіть бодай останок вашого життя вихіснувати на славу Божу й на своє вічне щастя! Чи постановляєте?... Хай вам Бог благословить у цій постанові непохитно й витревало йти аж до останнього вашого віддиху.

Тепер стану просити вас, молодших віком, чесні господарі й господині. Недавний ще час, коли ви з жалем попрощались із буйною, повною безжурности молодістю, а отсе вже припали вас важенні житейські клопоти. Недавно ви ще

самі були дітьми, а отсе присіли вже вас ваші діточки тай голосять: „Тату, мамо, хліба дай!“ І так є нині, буде завтра, післязавтра і по всяк день! А про той хлібець святий стає з кождим днем важше і нераз, схопивши голову в руки, зачинаєте стогнати: „Боже, Боже, дай силу видержати!“ А Бог видить вашу журбу і будьте певні, що поблагословить вашу працю, але Він хоче, щоб ви „перше шукали царства Божого і його правди, а це все доложиться вам“ (Мат. 6, 33). Тож обіцяйте нам, зробіть нині сильну постанову перед Божим лицем, що при всіх ваших злиднях, при всіх турботах за хліб для ваших діточок перш усього дбатимете про хліб для їхніх душ, що накормите їх доброю молитвою, світлою наукою, а перш за все поведете їх своїм власним ясним приміром і виховаєте їх не лиш на добрих християн, але й на вірних синів нашої Церкви й нашого бездольного народу. Обіцяйте, що своєї тяжкої праці не зганьбите чужою кривдою, не змарнуєте пиянством. Приречіть теж, що не дозволите видерти собі вашого християнського імени жадному облудникови, що не лиш не сплямите жадним гидким гріхом своєї чести, але й чужої не нарушите. Хочу теж мати від вас слово, що не зломите ніколи супружої вірности і ще й других від такого нещастя відведете. А це все не важко вам буде додержати, коли нині тут під цим св. хрестом зобовяжете себе, що в цілім своїм життю будете вірними своїй вірі, своїй Церкві і своєму народови! Чи обовязуетеся?... Дякую! Хайже Всевишній дарить вас своєю помічю в тяжких ваших обовязках, хай дасть вам якнайбільше літ життя, щоб богато-богато заслуг могли ви собі придбати.

А тепер черга на вас, молоденькі мої! Ви цвіт народу тай його надія і слава! Найменші між вами щойно зачали жити, а до більших із вас саме тепер зачало життя усміхатися своїми приманами. Отсей час вашого життя — це найкрасший шмат з цілої життевої дороги. І дай Боже, щоб ви його красу й принаду задержали через усі свої літа. Дай Боже, щоб діждали ви красших, світлійших днів, чим ваші батьки; дай вам Боже, щоб ви на своїх руках принесли народови той святий Божий дар свободи, що за нього неодин із ваших батьків наложив головою! Дозволь Боже, щоб ви перш за все забезпечили свободу від діявольської неволі для своїх душ! Але щоб так сталось то слід вам обіцяти нині, що отих принад вашої молодости не надужиєте на Божу обиду тай на ганьбу своїх батьків. Приречіть ніколи не забути про те, що найбільшою окрасою молодечих душ — це чистота й невинність. Обіцяйте бути слухняними дітьми своїх родичів; обіцяйте, що ніколи не засмутите їх якимбудь гріхом! Чи обіцюєте?... І вам велике спаси-біг від мене.

А тепер ще до одних звернуся. Вони розсіяні поміж старшими і молодшими. Це ті, що донедавна були ще блуд-

ними синами чи дочками. Вони вже давно виповіли були службу Богови тай Його святим заповідям. І коли зачалася отся Божа сійба, то вони може так з цікавости прийшли поглянути. Та сталося щось ненадійного з ними. Чи не так, дорогі мої? Хибаж по першій або другій науці не склалась страшна переміна в ваших душах, бо впав на них промінь Божої ласки? І побачили ви гидоту в вашому життю, перед якою доси діявол старанно прислонював вам ваші очи. А надибавши погань вашого гріха, ви самі себе налякались тай перенявшися щирим жалем, заридали: „Боже, згрішили ми на небо і перед Тобою!"— І нині відійдете ви відси иншими, як тут прийшли. І може ще прийдеться вам коли стрінути товаришів вашого гріха і стануть вони вас питати: „Щож, чи вже не пізнаєш мене? Таж я той, таж я та, що з тобою тільки літ разом веселилась!" А ви їм сміло відкажете: „Але я вже не той, я вже не та. Те, що до нині на мене люди пальцями показували або те, що я, вдаючи перед ними чесного, довгі літа затаював свої гріхи при сповіди, те все вже пропало і не повернеться ніколи, бо я вже не той, я вже не та! Я вступивши раз на Божу дорогу, ніколи вже з неї не вступлюся!" — Знайтеж, мої дорогі, що задля вас найбільша радість у небі бо ви були до нині тою пропащою вівцею, що за нею шукаючи Ісус Христос, Наш Добрий Пастир, сто добрих покинув, а шукав так довго, поки не знайшов. Тільки видержіть у своїй постанові, бо хто зна, чи вдруге коли пришле ще вам Господь Бог хвилю свойого милосердя.

— — — — — — — — — — — — — — —

Велика нагорода жде від Ісуса Христа тих, що люблять Його. Тому радий я буду знати, чи ви всі так, як тут зібрались, бажаєте належати до вибраного Христового стада. Тож заявіть тут разом свою згоду на те, про що вас запитаю:

Чи любите Христа?..
Чи хочете служити Йому аж до смерти?...
Чи вирікаєтесь діявола і всіх підступів його?...

Отче Парох, глянь! Це Твої діти духовні перед Тобою! Сам Господь Бог повірив їх Твоїй опіці і проводови! Отсе нині торжественно відновили вони те приречення, яке колись устами хрестних батьків складали при св. Хрещенню. Бачу сльози радости на Твоїх очах. Цеж отворили перед Тобою Твої духовні діти свої серця, а в тих серцях знявся великий святий огонь Божої любови. Не дозвольже тому огневи ніколи пригаснути. Ведиж тих своїх дітий по обраній нині дорозі, доки не станеш разом із ними перед Твоїм Небесним Учителем і Суддею, щоб віддати їх в Його руки і приняти заслужену нагороду.

Ще до вас звернуся, отці духовні! Отсе перед вами жниво Вашої праці. Розкішю серце наповнюе оте жниво. Щоб лиш зволив Бог хоронити його від тучі тай від всякого діявольського насильства. Гляньте, скільки ще страху в очах тих, задля котрих Ви тут трудилися. Тож прошу ще Вас о ще одну прислугу для них. Дару постоянности їм треба! Молитвою теплою вимоліть їм її у Бога. Чи жертвуетеж їм і ту молитву так, як труд свій жертвували?...

Спасибігже вам за вашу працю і отсей останній ваш дар.

— — — — — — — — — — — — — — —

Боже великий, единий! Господи Ісусе Христе, святий Боже! Ти, що як чоловік зійшов на цей світ, щоб упавшого чоловіка привести до неба, глянь на люд цей Твій! Він пізнав Твою велику любов і Твоє велике милосердя. І отсе, звівши бій із відвічним ворогом своєї душі, запросив Тебе нині до свого серця, щоб царював Ти неподільно над ним. І зоружившись св. Твоїм хрестом тай захистивши свої душі кріпким муром постанови любови для Тебе, зложив присягу на досмертну вірність Тобі. Освяти його в Твоїй правді, щоби був він звершений водно і щоби пізнав світ, що полюбив еси його. Дозволь, щоби, де Ти, і він був з Тобою, і щоби бачив Твою славу! (Йоан. 17—24). Ти—Дорога Правди—веди його по дорозі Свойого закону та обдаривши його своїми ласками-щедротами, дай йому долю, дай йому волю, щоб вольний він поміж вольними прославив Тебе на цьому світі жив вічно на небі в Твоїй славі! Амінь.

о. Онуфрій Гайовський

Львівська наукова бібліотека 5264

К 2 S 311 / 1928-7

ПРОПОВІДИ

Додаток до „НИВИ“ ч. 7.

Львів ХХХХХХХХХХХХХХХХХХХХ Р. 1928.

о. Др. І. Фіголь

LVIII

Неділя Всіх Святих

(Докінчення)

Ні! Тільки ми подібні до того хорого, якому кождої хвилини грозить смерть, а він, хоч має приписані лікарем певні ліки, відкидає їх, не приймає, бо йому не до вподоби, а тимчасом сам себе заганяє в могилу.

3. Ніде правди діти, за небо мусимо боротися, бо „через многі муки треба нам увійти в царство Боже“, [1]) а „терпіння сього часу недостойні будучої слави, що має в нас обявитися“. [2]) Тож геть із усякими викрутами, геть з усякою байдужністю до неба!

Розказують, що жив раз цар, який, замісць занятися важними справами державними, цілими днями нічого не робив, тільки ловив мухи й метелики. Поважні, розумні люди насміялись з нього, бо чи годиться, щоб монарх займався тільки такою роботою?

А сьогодня, скільки то людий подібних до того царя? Одні збирають богатства, майно, гроші — тільки для них потяться й мозоляться ціле житте. Другі любуються в хороших палатах, кімнатах, теремах та клопочуться, якби їх прикрасити. Инші пропадають за забавами, пирами, танцями, модними строями. Ще инші добачують своє щасте в тому, щоби люди їх хвалили, кланялись, величали та гнулися перед ними. Так чоловік, цар сотворіння, немов мале, нерозумне дитя, вганяється ціле життє за метеликами уроєного щастя і ловить мухи змислових радощів. Чи така його мета? [3])

Святі вказують нам иншу мету, инакші шляхи до неї. З небесних висот вони кличуть до нас: „Не збирайте собі скарбів на землі, де ржа і міль нищить, де злодії підкопують та крадуть“, [4]) а „шукайте перш усього царства Божого і його правди, а се все доложиться вам“. [5]) Жийте по нашому приміру, а здобудете неоцінені богатства, пречудові палати, одяги красші ніж сонце, радощі невимовні, дочасну й вічну славу. Амінь.

---

[1]) Діян. XIV. 22.
[2]) Рим. VIII. 18.
[3]) Dąbrowski: Kaz. świąt. стр. 336.
[4]) Мат. VI. 19.
[5]) Мат. VI. 33.

Львівська ... наукова ... 5264

LIX

Неділя 2. по Зелених Святах

Празник Прсв. Евхаристії

Хто їсть моє тіло і пє мою кров, має життє вічне і я воскрешу його в останній день (Ів. VI. 54).

Було се більше як три тисячі літ назад. Мойсей вивів ізраїльський народ з єгипетської неволі на волю. Та щож? Той народ найшовся серед дикої пустині. Поза ним було Червоне море, в якого хвилях погиб фараон і його військо, а перед ним піски та скали синайської пустині. Не було на ній ні широких ланів золотоколосистої пшениці, як у Єгипті, ні глибоких ровів, повних води, що робилиб пустиню урожайною. А тут вичерпалися останні засоби живности, які вспіли забрати з Єгипту.

Вже зїли останній шматок хліба й перед їх очима станула страшна мара голоду. При виході з Єгипту їм навіть на думку не приходило, чим будуть жити в пустині. Вони й не думали про те, що, заки дійдуть до обіцяної землі, мусітимуть перейти дику пустиню, де сливе чи не на кождому ступні чигала на них смерть від голоду, спраги, або від стрілів ріжних племен. Народ мріяв, що обіцяна земля десь таки недалеко, а тут пустині й кінця не видно. І став народ ворохобитися й нарікати: „Красше нам було погинути в єгипетській неволі, де ми сиділи кругом казанів з мясом і їли хліб досита. А тут вивели нас у пустиню, щоби заморити голодом цілу громаду".

Отсе негодованнє народу дійшло й до Мойсея. Тяжка журба налягла на його серце. Він так горяче любив сей народ. Він для нього вирікся достоїнства королівського сина,[1]) вирікся вигід, розкоший, щастя, пішов між нього, став таким самим невільником, як і він. За нього готов був він віддати своє життє, аби тільки його народ увійшов до обіцяної землі. І що з того, що народ вільний, уратований із хвиль Червоного моря, коли тут серед піскового моря пустині, хвилі голоду готові замкнутися над його головою, стати йому гробом.

І чорні думки залягли душу Мойсея, такі тяжкі, що під їх тягарем родилося страшне питанне: „Звідки взяти хліба, щоби всім дати їсти? І то не сьогодня тільки, але на цілий час мандрівки по пустині".

[1]) Євр. XI. 24.

І дух Мойсея могучим летом полинув за помічю до Господа. А Господь промовив: „Отсе я вам зішлю хліби з небес". [1])

Потішений піднісся Мойсей від молитви, а в його очах горіла віра, що Господь зможе провести народ через пустиню так, щоб він не зазнав голоду ніколи. Тимчасом товпа голодного народу, грізна, зі затисненими кулаками обступила шатро Мойсея, готова кождої хвилини кинутися на нього.

Проти неї вийшов Мойсей і промовив поважно: „Завтра вранці побачите славу Господню... Вранці дасть вам Господь хліба досхочу". [2])

На другий день раннім ранком вийшов народ за табор і побачив, як далеко око сягало, степ засіяний дрібними зернами, мов інеєм. І став народ збирати ті зерна та їсти їх, а вони смакували йому мов найліпший солодкавий хліб. Дивом дивився один на одного й питав: „Мангу? Мангу? Що се таке? А Мойсей казав: „Се хліб, що його Госцодь дав вам на їду!" [3])

Сорок літ ізсилав Господь ізраїльському народови сей чудесний хліб, хоч народ нераз забував про Нього, вирікався Його, а навіть покланявся золотим божкам. Нераз споживали той дивний хліб уста, з яких падали страшні проклони та богохульства, які зневірювалися в Божу поміч. Але Бог їх кормив! Терпів у своїй безконечній любови та доброті нещасному народови, бо се був Його вибраний народ.

Кормив! Бо і щож зробивби був сей народ, якби Господь хоч на кілька день відняв той чудесний корм? Безпомічний бувби згинув, а смерть його булаб тим страшнійша, що на волі!

Ся старозавітна манна — се вірний прообраз Пресвятої Евхаристії. Христос Господь випровадив, освободив увесь рід людський з діявольської неволі. Але визволена з неї людина опинилася серед безмежної пустині світа, де безнастанно стрічає всякі перепони. На кождому ступні чигають на неї покуси до злого, всюди закинені на неї діявольські сільця. І сей бідний, немічний чоловік, хоч і викуплений Кровю й Смертю Христа Господа, не всилі побороти всіх отсих труднощів. Його треба було не лиш відкупити з неволі, але ще й кормити за весь час мандрівки до „обіцяної землі", до вічного царства.

І Христос у безконечній своїй любові заздалегідь приладив для чоловіка сей корм „хліб ангельський, хліб життя", що мав у ньому піддержати житте ласки та додати сили до

[1]) Ісх. XVI. 4.
[2]) Ісх. XVI. 7. 8.
[3]) Ісх. XVI. 15.

поборення всіх покус й перепон у життєвій мандрівці до неба.[1]) „Жиди їли манну в пустині й померли. Се є хліб, що сходить з неба, щоби хто буде їсти з нього, не вмер. Хто їстиме сей хліб, житиме по віки. Хліб, що його Христос дасть, се Його тіло, котре дав за життє цілого світа". [2])

Як і коли се склалося?

2. Висока рада жидівська зібралася на торжественне засіданне, щоби видати на Ісуса засуд смерти. Сходяться врадувані сини Ізраїля, бо надійшла віддавна дожидана хвилина. Вона має їх увільнити від людини, що була для них сіллю в оці, від людини, що часто без обиняків говорила їм правду в очи. Їх бажаннем позбутися Її за всяку ціну. Відділ війська вже готовий, щоби Його схопити, один з Апостолів вже взяв тридцять срібняків, щоб Його зрадити.

А що робить Ісус? Чи видержить у своїй любови до невдячного людського роду? Звичайні люди в таких випадках знеохочуються, мучаться сумнівами, попадають у зневіру, байдужність. А Христос? Його любов — се Божа любов, не земська, не людська. Він на ненависть й злобу відповідає установою Нсв. Евхаристії. Через се дає цілому родови людському доказ такої великої, щирої, безкорисної любови, про яку ніхто ні передтим, ні потім не мріяв, а навіть і не подумав. Обставини, серед яких установив Христос сю Тайну любови, ще більше збільшають ту любов. [3])

„Тої ночі, котрої був виданим" [4]) — каже Апостол, тоді, коли вороги його радять, якби звести його з білого світу, Він приготовляє для нас корм, що дає вічне життє. Тоді, коли злоба й ненависть людська все робить, щоби Його разнавсе позбутися, Його любов находить нові засоби, щоби між людьми на завсіди лишитися. Так, як колись вийшов від Отця, не лишаючи Отця, так і тепер відходить зі світа, не покидаючи світа. [5]) І хоч навіть між Апостолами найшовся зрадник, хоч стільки людий прийматиме Його негідно, хоч недовірки нехтувати Ним стануть, а тисячі Його ісповідників остануть зимними й нечулими на вияви Його любови — се все не зупиняє Божественного Спасителя від установи отсеї Тайни. [6])

Ось простягнув Христос руку на стіл. Узяв хліб, благословив, а Його уста шепчуть молитву подяки. Він так завсіди чинив, кільки разів творив чуда. Гробова тиша залягла кімнату. Його зір досі звернений на небо, спускається на

---

[1]) Порівнай: Лежогубський: Христос між нами стр. 1—10.
[2]) Ів. VI. 48—54.
[3]) Lubelski: Chvstus a grzesznicy стр. 92.
[4]) I. Кор. XI. 23.
[5]) Knecht: Bibl. Comm. ст. 666.
[6]) Lubelski l. c. 93. Meschler. Das Leben Jesu II 505.

хліб, а з уст, що порушалися словами молитви, чути слова: „Прийміть і їжте, се є Тіло моє".[1]) Апостоли ще не вийшли із дива, коли Христос узяв чашу з вином, поблагословив і сказав: „Пийте з неї всі, се є Кров моя, нового завіта, що за многих проливається на відпущенне гріхів".[2]) І брали Апостоли з рук Христа Нсв. Тіло і брали в свої руки чашу з Нсв. Кровю і споживали.

Се була манна Нового Завіта, але чудеснійша, як та, що її Ізраільтяни їли на пустині. Вони їли й померли, а хто споживає манну Нового Завіта — житиме вічно.

Се було перше святе Причасте, тісна злука чоловіка з Богом. О! Як дуже потребувала людська природа такої злуки з Богом! Між людьми не загинула память про ті часи коли Бог ставився до чоловіка мов найліпший батько до своєї дитини, являвся йому, розмовляв з ним, давав йому заповіди. Та чоловік згрішив і Бог відвернувся від нього. Потреба злуки з Богом росла в чоловіці в міру нужди, в яку звалювався рід людський під тягаром гріха. І сполучив Бог Божу природу з людською в другій Особі Божій, бо на світ прийшов Христос — Бого-чоловік.

Але Христос мав вернути знов до неба. Чиж мала знов наступити розлука між Богом і чоловіком, чиж знову мав чоловік відчувати потребу тої сполуки й не дійти до її здійснення? Ні! Христос видумав спосіб, щоби лишитися між нами по віки вічні під видом хліба і вина. Чоловік, приймаючи Його, матиме можність уже тут на землі злучитися з Богом; у тій сполуці черпати силу до боротьби з покусами діявола, черпати силу до вічного життя, в якому злучиться з Богом раз на все.[3])

О, яка велика є любов Ісуса до нас грішних людий! Любов домагається приявности любленої особи Ісус нас полюбив, так і лишився між нами. І немає на світі ні такої убогої церковці, ні такого зимна, чи жари, що булаб всилі усунути його з наших престолів. Щира дяка Йому за се. Наше серце бажає приявности друга чи приятеля, як у хвилинах терпіння, неспокою, зневіри, так і в хвилинах радощів, щастя й праці. В Пр. Евхаристії Христос лишився між нами. Він пробуває всюди, де тільки живуть люди; пробуває, як найвисше наше добро, щасте, потіха, як спільне огнище цілого світа. Без Нього наша віра булаб небосклоном без сонця, краєм без води, тілом без душі![4])

3. І справді в Нсв. Евхаристії приявний цілий живий Христос, як Бог і чоловік, Його прославлене Тіло і Нсв.

---

[1]) Мат. XXVI. 26.
[2]) Мат. XXVI. 27.
[3]) Лежогубський l. c. стр. 33—40.
[4]) Meschler l. c. II. 507.

Кров та Його душа. Тіло Ісуса є тут прославлене, значиться: воно не таке, як наше. Воно не підлягає тим законам природи, що наше, не потребує корму, щоби жити, не болить, не відпочиває, не вразливе на кліматичні зміни, жару чи морозу. Воно одуховлене, має прикмети духа. Тому може ціле, непотолочене зміститися під малим. а то й найменшим шматком хліба, чи крапельками вина.

На службі Божій по словах священика над хлібом: „Сіє есть Тіло моє", а над вином: „Сія есть Кров моя" нема вже більше на престолі хліба і вина, але живе Тіло й Кров нашого Господа Ісуса Христа. Ісус, є Богом. Тимсамим може перетворити одну річ у другу. Якщо Бог одним словом: „Хай станеться" покликав до істнування цілий світ, то чомуж Христос Бог не мігби словами: „Сіє есть Тіло моє" і „Сія есть Кров моя" перетворити хліба в своє Тіло, а вина в Кров? Також не міг Христос яко Бог сказати неправди, ані нас увести в блуд.

Як се діється, сього людський розум зрозуміти не всилі, як також не можемо зрозуміти і сього, що по чудесній переміні хліба в Тіло, а вина в Кров Христову зверхні види хліба, чи вина залишаються без зміни. Але воно розумови не суперечить. Ось гляди!

Кожда річ на світі складається з єства і (свійств) видів. Єство якоїсь річи є те, через що річ є тою річю, а не иншою. Приміром єство води: H_2O; єство хліба становить спечена мука. Через неї хліб є хлібом, а не чим иншим (пр. не молоком, мясом). Єство вина — се сферментований сік із винограду, через що вино є вином, а не чим иншим (пр. не пивом, медом). Види (свійства) знов є се, чим дана річ обявляється перед нами, ми її спостерігаємо нашими змислами, як зором, смаком, дотиком. Сі види (свійства, прикмети) становлять зверхний вигляд річи. Види (свійства) даної річи зміняються, єство все те саме. Пр. вода. Вона все і всюди виступає як H_2O, а види прибирає ріжні: звичайна вода, пара, сніг, лід. Людина помічує з кождої річи тільки види, єства самого ніколи не бачить.

В Нсв. Евхаристії діється отщо: Коли священик скаже над хлібом: сіє есть Тіло моє, а над вином: сія есть Кров моя, тоді єство хліба (спечена мука) перетворюється в єство Тіла Христового, а єство вина (сферментований сік з винограду) в єство Крови Христової — але види — себто зверхній вигляд хліба й вина (форма, смак, запах) лишаються незмінені. Инакше ми не булиб всилі споживати Тіло й Кров Христову. Тому Христос ужив сього способу і криється в Нсв. Евхаристії під вид хліба і вина.

Навіть у природі діється щось подібне. Ось бачиш: ми їмо щодня хліб, а він перетворюється в наше тіло і кров Хибаж всемогучий Бог своїм всемогучим словом не може

вчинити сього, що діється в природі силою природних законів? — Ти бачив нераз скаменіле дерево. Воно має зверхний вигляд дерева, а по правді воно є каменем, а не деревом. Возмімо ще ліпший приклад. Кілька днів тому у нас у клясі VI засильна електрича струя спалила всі жарівки, себто ті дротики, що містяться в скляних грушках і світять. Ми відкрутили тоді одну електричну лямпку і придивилися такому спаленому дротикови. І що побачили? Він виглядав зовсім так само, як перед тим; його зверхний вигляд був такий самий, як перед спаленнем, але сам дротик не був уже тим, чим був перед тим, його єство (мягке залізо) змінилося зовсім, перетворилося в щось цілком иншого, бо якби не змінилося, то дротик повиненби світити далі, як перед тим, а тимчасом, ми пускали на нього кілька разів ток електричний, а світла не було. Треба було заложити аж новий дротик, якого єство було цілком нормальне, і він почав світити. Значиться: єство може змінитися, а вид лишитися незмінений! Щось подібного діється і в Нсв. Евхаристії! [1])

Такі то дивні й незглибимі є діла Божі. Чим більше приглядаємося природі, тим красший порядок бачимо всюди. Чим більше роздумуємо над Пр. Евхаристією, тим більше пізнаємо безконечну Божу силу, мудрість і любов.

Пресвята Евхаристія — се сонце католицької Церкви. Одно є сонце на небі, але його знайдеш у кождій краплині роси. Один є Господь наш Ісус, один одинокий на небі, але його знайдеш у міліонах освячених Агнців на престолах по цілій землі. Всі, що приступають до св. Причастя, приймають кождий з окрема його цілого. — На наших престолах Він приявний під видом хліба з своїм Божеством і чоловіцтвом між людьми. Не під видом золота, самоцвітів, а під видом марної окрушини хліба, бо Він Бог усіх, богатих і бідних!

Тож полюбім того Евхаристійного Ісуса, не забуваймо про Нього, відвідуймо Його, скільки разів маємо до сього нагоду. Він близько нас, Він посеред нас, Він вам молодим якнайбільше потрібний! Ідіть до Нього по світло в темряві, по силу і міць у часі спокуси й пристрастий, по чистоту життя й обичаїв, по ласку серед усяких молодечих небезпек, по віру, щоби нею жити і в ній вмирати! [2])

Приймайте Його часто до свого серця! Він хліб життя! Хто їсть Його Тіло і пє Його Кров, буде вічно жити і воскресне славно в останній день. — Амінь.

---

[1]) Пор.: Лежогубський І. с. стр. 43—50. Рідль Т. Ic. Наука о Нсв. Евх. стр. 8—10.

[2]) Пор.: Sodalis Marianus. P. IX. ч. 5, стр. 299.

LX

Неділя 3. по Зелених Святах

Празник Серця Христового

Коли хто не любить Господа Ісуса Христа, нехай буде проклятий (І. Кор. XVI. 22).

Перед кількасот роками християнські місіонарі зайшли в Японію, щоби тамошнім поганам проповідати Христову науку. Місіонарі розповідали Японцям історію Божої любови і тим викликали у поган такий подив, що вони кликали: „О який добрий та любячий Бог християн!“ А коли місіонарі додали, що Бог дав ще окрему заповідь, в якій від людий жадає любови, тоді здивовані погани казали: „Чи треба аж заповіди, щоби любити Бога, який нас невисказано полюбив?“ [1])

Ті погани не могли вийти з дива, як можна Бога не любити. І справді. Велика се для нас слава й щастє, що Господь наш Ісус дозволяє нам Себе любити, що припускає нас до своєї приязни. [2]) Бути приятелем земного царя, визначного політика, дипльомата, чи письменника є для людий чимсь дуже величнім. А щож сказати про любов і приязнь Божу для чоловіка? Майже тяжко звозуміти, як се може бути, щоби нужденний, грішний чоловік смів говорити до Бога: „Мій Боже, я люблю Тебе!“

Одначе Бог не тільки се дозволяє, але ще й конче сього жадає. Він дав нам серце, здатне до любови, і тої любови серця від нас домагається. Що більше, страшною карою грозить кождому, хто його не любивби. Св. Павло виразно пише: „Коли хто не любить Господа нашого Ісуса Христа, нехай буде проклятий! [3])

І хтож не любивби любого Ісуса? Як кожде правдиве добро заслугує на любов, так тимпаче треба нам любити жерело всякого добра, Господа Ісуса. У Ньому вся краса, вся доброта, милосерде, ласка. Все добро й краса на світі— то від Нього!

А защо так дуже маємо любити Ісуса? Пригляньмося тільки деяким хвилинам в Його життю, а побачимо, як дуже полюбив нас Ісус. — Перенесімся духом у вифлиємський вертеп і подивляймо ту маленьку дитину, що бідненька лежить на сіні й тремтить від зимна. Хто ся дитина?

---

[1]) Гл. Гаттлер: Серце за серце стр. 169.

[2]) Ів. XV. 14.

[3]) І. Кор. XVI. 22.

Звідкіля тут взялася? — Се Бог правдивий, що взяв на Себе вигляд нужденного чоловіка, найбіднійшого слуги. А пощо? Тільки тому, щоби тебе щасливим вчинити, чоловіче. Ся дитина любить тебе, терпить за тебе, щоби ти не терпів.

Хочеш іще ліпше пізнати любов Ісуса до тебе, стань під хрестом на Голгофті. Пригляньося тому чоловікови, зараненому від стіп до голови, з терневим вінцем на голові, що конає в страшних муках посеред двох розбійників. Покинений всіми, збитий, скатований, опльований, висить нагий між небом і землею, серед зневаг та насмішок своїх ворогів і дожидає смерти. Хто сей чоловік і за що так страждає? — Се Бог твій, Господь Ісус, тебе виручає і сам за тебе терпить. Аби ти був щасливим, стає нещасливим; аби ти був богатим, сам стає убогим; щоби ти жив у розкошах в небі, Ісус конає серед терпінь на хресті. Чиж не заслужив Він собі на се, щоб ти його цілим серцем полюбив?

Станьмо вкінці в церкві перед кивотом і спитаймося, хто се в тому кивоті цілий день і ніч пробуває? Віра св. скаже нам, що то Ісус, наш Бог і Спаситель. Чогож Він тут такий самітний? З любови до нас. Ся любов Ісуса зняла з Нього одежу слави, а накинула на Нього бідненьку одежину видів хліба, прикувала Його до того кивота, щоб із тобою поговорити, тобі помогти, тебе стерегти, тебе навіть живити, годувати та жертвуватися за тебе небесному Вітцю![1] Ся любов така велика, що мимо всіх кривд і зневаг від людий у своїм таїнственнім укриттю, лишився з нами на землі, щоби ціною усеї звершеної жертви зі себе дати нам наглядний доказ, як дуже нас полюбив.

Розважуючи сі чуда Ісусової любови і видячи, як мало взаїмної любови находить Христос Господь у людий, як є опущеним, позабутим, побожні душі забажали виявити Йому своє спочуванне, забажали огорнути любовю сього Божого Вязня Евхаристійного, щоби таким чином хоч в части нагородити Йому за погорди й зневаги грішників. Бо любов не може стерпіти, щоби любимцем погорджувано, а якщо сеї погорди не може цілком усунути, то старається її на всякий спосіб нагородити. Зі сього то бажання винагороди Христови за Його любов і за всі зневаги в тій Тайні любови виплило почитанне й набоженство до Пресолодкого Серця нашого Спасителя.[2]

Кожда любов щира й правдива так є злучена зі серцем, що не можна говорити про любов, не згадуючи того слова: серце. Се добре всім відоме зі щоденного життя. Ніхто в гніві не каже до свого ворога: „Ти моє серце". Навпаки:

---

[1]) Пор. о. А. Лозинський ч. св. В В.: Любім Ісуса 1906. Вступне слово, стр. 1—3.

[2]) О. Кроасет: Набоженство до Пр. Серця Ісусового. 1923. Жовква стр. 6.

Коли мати з любовю кличе свою дитину до себе, то цілком природно каже: „Ходи но сюди, моє серденько". Або коли хочемо собі когось зеднати, чи певнійше отримати якусь ласку, то инакше не кажемо, як: „Відкликуюся, добродію, до вашого благородного серця". [1])

Тому головною й першорядною ціллю сього почитання Серця Христового є пізнати, полюбити й по можности прославити любовю до людий горіюче; а незнане світови й позабуте в Пр. Евхаристії Серце Христове. Опісля нагородити за кривди й зневаги, яких Воно зазнавало й зазнає безнастанно в своїм таїнственнім укриттю на наших престолах (ціль другорядна). А що ми, як люди змислові, потребуємо в кождім почитанню, навіть найбільш духовім — матеріяльного, під змисли підпадаючого предмету, то за видимий предмет сього почитання вибрано живе, тілесне Серце нашого Спасителя. Се Боже Серце, яке злучене з Особою Предвічного Слова, вже само собою заслугує на найбільшу шану й прославленне з нашого боку. А ніщо так, як серце — осідок й символ любови[2]) — не є всилі поставити нам перед очи безмірної любови Христа Господа до нас та заохотити нас до взаїмної любови до Нього.

Тимто віддаючи Божу почесть Божественному Серцю Христовому, прославляємо Його безмежну любов до людського роду, почитаємо видиме, живе Серце нашого Спасителя, як видимий символ й ознаку сеї любови. Се заохочує нас також до винагороди Йому за заподіяні кривди, погорду й опущення в Пр. Евхаристії. [3])

Одним з перших знарядів, яких ужив Господь, щоби розширити почитанне й набоженство до свого Нсв. Серця — була покірна монахиня, Марія Маргарета Алякок. Христос поминув чимало богатих, могучих та вчених сього світа, хоч вони видавалисяби здатнійшими до сього діла по людському розумінню, а вибрав собі незнану нікому монахиню, щоби сила Божа проявилась красше в слабому знаряді.

Було се 1675. року. Коли Маргарета молилася раз перед Нсв. Тайнами, обявився їй Христос Господь, відкрив їй непонятні чуда любови й надзвичайні ласки Свого Серця і сказав: „Ось моє Серце, що горить такою любовю до людий, що вже не всилі довше задержати в Собі полумя сього огня. Воно мусить обявити людям свою любов та їх своїми скарбами збогатити. А тими скарбами є ласки, що людий уздоровлюють, усвячують, виратовують від вічної погибелі".

---

[1]) о. Лозинський ч. с. стр. 7.

[2]) Св. Тома з Аквіну

[3]) Еп. Хомишин: Набоженство до Нсв. Серця Христ. Станиславів 1920, стр. 58—61.

Шіснацятого червня тогож року показався їй Христос знову в Нсв. Евхаристії та відкриваючи своє Серце, сказав ті памятні слова: „Ото серце, що так дуже полюбило людий, що для них вичерпалось і віддалось зовсім, нічого не щадило, щоби їм виявити свою любов. Проте в заплату за все від переважної частини людий терпить гірку невдяку, погорду, непошану, легковаженне, холод і святотацтва, яких люди допускаються на сій Тайні любови.

Найбільше болить мене се, що так поводяться зі мною навіть люди посвячені моїй службі. Тому бажаю, щоби першу пятницю по відданню празника Пресвятої Евхаристії посвятити як осібне свято на почитанне Мойого Серця й нагородженне через св. Причастя й инші побожні вправи за зневаги, які терплю тоді, як в попразденстві виставляють мене на престолах. В заміну за все обіцяю тобі, що Моє Серце вилле обильні ласки на всіх тих, що таким чином віддадуть Йому честь". [1])

Колиж ся свята слуга Божа відмовлялася від сього великого діла задля своєї негідности і слабости сил, тоді Христос Господь пояснив їй, що нароком вибирає собі до сього діла її слабу, щоби застидати сильних, вибирає убогу духом, щоби понизити гордих. Нехай не зражується трудноцами, хоча й стріне їх чимало. Нехай памятає, що все може сей, що не довіряє собі, але всю надію покладає на Бога.

І дійсно почитанне Серця Христового мало богато противників світських і духовних. Церква свята, що дуже оглядно поступає у всяких обявленнях, не відразу потвердила се почитанне й набожество. Аж коли впевнилася, що в ньому немає нічого противного вірі католицькій і що воно дуже причиняється до розширення Божої слави та заохочує вірних до правдиво набожного життя, тоді дала на нього свій призвіл. Після сього огонь любови Божої, що бухає з Серця Христового, так запалив серця людий, що вкоротці цілий католицький світ піддався Божественному Серцю Христовому і величає щораз то більше безмежну Його любов до людського роду.

На честь Христового Серця побудовано величаві святині, ставлено престоли, закладано братства. Різблені та мальовані образи тогож Серця розкинені якнайбільше по цілому світі. Сьогоднішний празник установлений по бажанню самого Христа Господа — якраз на те, щоби вірні віддали особлившу честь сьому Божественному Серцю, що є осідком усіх чеснот, жерелом усякого благословення, захистом усіх побожних душ. Воно й досі горить до людий безмірною лю-

---

[1]) Еп. Хомишин l. c стр. 70.
Dr Lubelski: Chrystus a grzesz. стр. 100–102.

бовю, спочуває нашій недолі й бажає збогатити нас своїми скарбами. [1])

На жаль, люди так мало люблять Христа! Нехтують Його засадами, легковажать Його приписи! Особа Христа і Його любов людям байдужа. Приявність Христа по наших церквах всіми позабута! Його Тіло й Кров, замість бути найсолодшим кормом, викликує часто у богатьох відразу й неохоту. Немає сьогодні богато таких, що окружалиби Його в Нсв. Евхаристії честю та любовю! Хто журиться Евхаристійним Христом? Хто Його відвідує? Хто потішає? Навіть ті, що часто приступають до Господньої трапези, освоєні з сею Нсв. Тайною, приймають Христа недбало й зимно. Може думаємо, що Христос не відчуває сих кривд? Що є на них байдужий, як ми для Нього?

Про одного лицаря з давних часів, що в хрестоносному поході боровся за волю св. Землі, розказують таке: Сей лицар набідився чимало на суші й на морю, заки дійшов до св. Землі. Одного разу дістав він приказ розслідити ворожі позиції, що крилися в горах. З великим трудом протискався наш лицар вузенькою доріжкою поміж високі скелі в напрямі ворожого табору. Нараз побачив він між скалами великий камінь, прозорий наче скло, палаючий світлом мов сонце. Лицар добув меча, відтяв з трудом шматок того каменя й вернув до своїх. Тут дізнався, що се найкрасший діямант, якому рівного ніде немає. Сей діямант вправили відтак у царський вінець і назвали його „сиріткою", а се тому, що він один виріжнявся зпоміж усіх инших красотою, блеском та ціною і що між иншими діямантами він неначе сирота. [2])

Боже Серце Ісуса поміж усім, що є на землі гарного, величавого, благородного, святого є також „сиріткою", бо немає Йому тут нічого рівного. І хочби хто пізнав тисячі й тисячі найблагороднійших сердець, то між ними не буде ні одного такого, як Серце Христове.

Воно нас любить,ми Його не любимо, навіть знати не хочемо про Його любов до нас. У думках і ділах цураємось Його мов тої сирітки зпід тину!

Полюбім тому сього Доброго Приятеля, сього солодкого *Любителя наших душ! Установляючи Нсв. Евхаристію,* знав Христос добре, якою невдякою люди Йому відплатять. Однак не відступив від сього діла нечуваної любови. Тому справедливо, щоби серед загальної невіри, загальної студени бодай декілька душ найшлося, які любовю обгорнулиби Серце Христове в Нсв. Евхаристії і безнастанно нагороджували його за все зло, яке Він терпить від людей. — Пізнаймо тільки близше

---

[1]) о. Кроасет. l. c. стр. 10—15.

[2]) Гаттлєр l. c. стр. 35.

сей найдорожший діямант-сирітку Серце Христове, зближуймось до Нього вузенькою доріжкою евангельської правди, а розгориться в нашому серцю ярким полумям сей огонь любови, який Воно прийшло запалити на землі. — Амінь.

LXI

Свято шкільного Патрона[1])

(*Перенесенне мощів св. о. Николая 22. мая*)

Благо людині, що змалку несе ярмо закону Господнього (Єрем. III. 27).

На питанне, котрого зпоміж великих Угодників Божих найбільше почитає наш народ, до котрого з них леліє в своїому серцю найбільш горячу любов і привязанне, можемо сміло й по совісти сказати: святого Отця Николая. І справді: Чи найдеться такий Українець, котрий не чувби про сього великого чудотворця? Чи стрінеться бодай одну церковцю, хочаб і найбіднійшу, в якій не булоб його святої ікони?

Весь український народ, мала дитина і сивоволосий старик, заможний богач і вбогий зарібник, учений і неграмотний мужик, усі вони знають, яким могучим заступником нашим св. Николай перед престолом Божим, всі вони линуть до Нього в своїх молитвах у всяких пригодах та злиднях. Не одна свічечка згоріла перед його образом, неодна гіренька сльоза потекла по обличю нашого простолюдина в горячих мольбах за його всесильну поміч.

У наших церковних богослуженнях величається часто сього найкрасшого Пастиря, що став „правилом віри, взірцем лагідности, вчителем повздержности“ [2]) для свого духовного стада, а кождий четвер посвячений його службі.

Двічі в році святкуємо його память. Шестого грудня, память його смерти (342 р.) зимного Миколи і 22. мая, память перенесення його чудодійних мощів з міста Мир у Малій Азії до міста Барі в Апулії в Італії, над західним берегом Адрійського моря (1087), де вони й досі спочивають, (теплого Миколи).

Особенній опіці сього Святого повірене й наше шкільне заведенне. Він вашим покровителем і теплим заступником перед Богом, зразковим прикладом доконечних вашому вікови чеснот. Лагідний та привітливий в поведенню, з серцем над-

[1]) Змінивши вступ, можна голосити сю ексорту й в день иншого Патрона шкільної молоді.

[2]) Гл. Тропар св. Николаю.

мірно чулим на всяку людську недолю й злидні, роздає своє величезне майно між бідноту, а сам живе скромно в убожестві, повний заєдно того притягаючого чару і тої благородности, що „не з сього світа".

Вже змалку живе він по всім правилам закону Господнього, вправляється в чеснотах, намагається найкрасшу частину свою життя — молодість провести на службі Богови, бо знає, що найбільшим скарбом людини: змалку нести ярмо закону Господнього.[1])

Мотиви, які повинні й вас спонукати провести добре, по Божому вашу молодість, хай стануть в основу сьогоднішнього нашого розважання.

Загально говориться, що „молодість мусить вишумітися". Якщо хочеться сими словами висказати погляд, шо в молодости треба бути веселим, то з тим можна вповні погодитися. Бо чомуж мавби бути молодець такий поважний і зажурений, як батько родини, що його гне до землі тяжкий хрест щоденних турбот, або як старець, що ледви шкандибає при палиці. Але якщо повисшим висказом хочеться сказати, що в молодости можна собі позволити на всякі дурощі й житте без Бога, бо, мовляв, є ще опісля доволі часу поправитися й вести чесне життя, то проти того всяка розумна людина мусить рішучо застерегтися. Зовсім навпаки. Якраз молодість належить украшувати чеснотами!

1. До сього повинна спонукати нас передусім думка про Бога.

Дивись! Ніякий земський володар не хоче мати в своїй армії немічних старців, яким уже руки тремтять, — але здорових, сильних юнаків, які моглиб зносити всякі невигоди військової служби. А ти хотівби твому небесному Володареви, на сором посвятити, замісць цвіття та сили, старечу немічсвойого життя? Так не повинно бути!

Або коли хочеш своєму приятелеви подарувати рожу, то хиба не подаси зівялої, з опалими вже листочками, але повну, свіжу, бо тільки таку прийме він з подякою.

Час твоєї молодости—се найкрасший час твойого життя. Молодість — се весна. В природі двигається тоді довкруги свіжа сила молодости: цвіти отвирають ніжні чаші, синє небо всміхається над нами, повітрє овіває нас дивним бальсамом. Таке саме діється тепер з тобою. Із якоюж то свіжістю бє кров у твоїх бючках, як елястичними є сили твойого духа, як чистим, несплямленим пристрастями твоє серце, що захоплюється всім, що високе, ідеальне! Ти красший тепер за неодну найгарнійшу цвітку, що в її чаші каплі роси так чудово мерехтять відбиткою небесного сонця.

---

[1]) Єрем. III. 27.

І сього найкрасшого часу твойого життя не мавби ти пожертвувати своїому Богови, якому завдячуємо все до найменшого волоконця твойого серця? Для служби Бога ти сотворений, перед Його судом будеш здавати колись рахунок з твойого життя. Сей Бог з особливою уподобою бажає служби твоєї молодости. Він просить тебе: „Сину! жертвуй мені своє серце!“ [1]) Щож? Ти мавби відмовитися пожертвувати то серце Господеви, а віддати світови, його що тебе обманює осліплює пристрастями, обмотує мов павук усякими сітями, щоб повести на дорогу згуби?

Ні! Сього ти не можеш зробити! Ти „у дні своєї молодости згадай свойого Сотворителя“ [2]) і в радісному захопленню посвяти для Нього свою молодість!

2. До ревної служби Господеви від зарання твойого життя хай спонукає тебе думка про своїх добрих батьків.

Твої батьки люблять тебе далеко сердечнійше й дужше, ніж ти сього сподіваєшся. Для тебе бє заєдно їхнє серце, для тебе продумує й побивається їхній розум, для тебе працює їхня рука. Каплі поту, що спливають із поважного обличя твойого вітця ллються для твойого добра, аби тобі нічого не бракло. Для твойого щастя посвятила теж чимало жертв і більших і менших твоя люба ненька; свої журби й старання, свої тихі молитви й укриті терпіння. А обоїх тяжко запрацьований гріш іде на твою науку і удержанне. — Знай, за всі ті жертви й турботи, дожидають твої дбайливі батьки подяки від тебе, а бодай любови за любов. Ти їхня надія на непевне будуче. Вони сподіються, що ти оціниш якслід їхні добродійства, сподіються, що ти наповниш їхнє серце вдоволеннєм та радістю і що станеш їхньою підпорою, на яку вони з повним довірєм моглиб опертися на старости літ, коли вичерпаються фізичні сили, а руки й ноги відмовлять послуху.

Чи може не хочеш сповнити отсих надій твоїх батьків? Чи не думаєш бути вдячним їм за ту превелику любов і старання, що їх вони для тебе жертвують?

Ні! Сьому не бути! У тебе не завмерло ще синівське серце! Памятай, що й звіря лиже, не кусає руки свойого пана, що його кормить!

А яким чином найкрасше, найпевнійше се зробити? Таким саме, що вестимеш справді християнське житте, що між своїми ровесниками відзначатимешся добрим поведеннєм, скромністю, поміркованістю, пильністю, працьовитістю, як про тебе висказуватимуться всі, з ким твої батьки не стрінуться, з признанням та похвалою. В отому і тільки в отому

[1]) Притч. Солом. XXIII. 26.

[2]) Прит. XII. 1.

матимуть твої батьки повну відплату за всі старання й жертви для тебе. Вони радітимуть тобою більше, ніж огородник своїми цвітами, різьбар своєю вдалою різьбою. Ти станеш тоді для них гордощами, щастем, вінцем слави, по словам св. Письма: „Нехайже радіє твій отець і ненька, що тебе зродила, нехай веселиться!“ [1]) Подбайже про те!..

3. Ублагороднюй себе в часі своєї молодости з огляду на себе самого.

Добре проведена молодість — се найпевнійший шлях до гарної майбутности, до щасливої вічности. Подумай! Коли хочеться збудувати дім, що на довгі літа опиравсяби й найсильнійшим бурям, то перш усього треба заложити трівку основу. Коли основа лиха чи недбайливо заложена, то можна справедливо побоюватися, що та будова серед бурі завалиться. Коли хочеться засадити овочеве дерево, що малоби через довгі літа родити добірні овочі, то в його молодости ублагороднюється його галузкою шляхетного дерева, вишукується відповідний ґрунт й привязується до сильного палика. Якщо сього не зробиться, то се дерево не зродить опісля ніяких овочів, а як і зродить, то квасниці, що їх відкине й зголоднілий жебрак.

Так і ти, дорогий молодче, якщо хочеш устоятися сильним заборолом серед бур пізнійшого свойого життя, заборолом, що тобі подалоб охорону й оборону на непевній, бурливій дорозі життя, — мусиш тепер, у молодих літах, покласти трівку основу життя, мусиш дати себе привязати до заповідий Божих, мусиш звершувати себе самого і дозволити, щоб і другі тебе ублагороднювали. Тоді лише у майбутньому, немов те дерево, видаватимеш обильні овочі добрих діл.

Не забувай ні на хвилину — як каже наш незабутній Маркіян [2]) — що як пізнійше: „вихор свисне, мороз потисне, буря загуде, краса змарніє, личко счорніє. Головоньку склониш, листоньки зрониш, жаль серцю буде!“ Так: свисне вихор злих пристрастий, потисне мороз невірства, загуде порожна, людська слава, чи гордощі, краса невинного серця змарніє, личко душі счорніє, ти, морально знищений, склониш головоньку під грижою совісти, зрониш листочки наших наук і вказівок і справді... жаль серцю буде! [3])

(Докінчення буде).

---

[1]) Притч. XXII. 25.
[2]) М. Шашкевич: Веснівка.
[3]) Дзерович: Царица мая, стр. 198.

Львівська державна
Наукова бібліотека
№ 5264

№ 23911/1928 - 8/9

ПРОПОВІДИ

Додаток до „НИВИ“ ч. 8—9.

Львів ×××××××××××××××××××× Р. 1928.

о. Др. І. Фіголь

LXI

Свято шкільного Патрона

(*Перенесення мощів св. о. Николая 22. мая*)

(Докінчення)

Привички й наклони, а особливо пристрасти, закорінені тепер у молодости, заволодіють опісля тобою могутньою силою, стануть твоєю другою природою і тільки з трудом надзвичайним удасться тобі їх поконати. Зношену одежу скидаємо легко, а відкинувши її, ні на хвилю вже не звертаємо на неї уваги; але позбутись пристрастий, що всякли в кров і кість за молодих літ, позбутись їх у пізнійших літах, приходиться нам дуже тяжко.

З трівогою оглядатимеш свою власну моральну а то й фізичну руїну, з плачем зірвешся нераз до бою; цілими літами постановлятимеш рішучу й сильну поправу, а ще не один раз спроневіришся їй, бо тебе переможуть ще сильнійші пристрасти. Не даром кажеться в нашій пословиці: чим горщок накипить, тим і черепки відгонять! А цар Соломон навчає: „Настав на добру путь малого, а й старим він не зверне з неї“ [1]). Праведний Йов знову проголошує: „Кости (беззаконника) ляжуть з ним у порох із усіми гріхами молодости його.“ [2]) А поет каже: [3]) хочеш знати, що з тобою в майбутньому буде. Заглянь добре, що діється в твоїй молодечій груди,

4. Вкінці украшуй свою молодість християнськими чеснотами й з огляду на свій нарід.

Ти певно образивсяби, якщоб тобі хто закинув брак патріотизму, мовляв, ти не любиш свого народу. Але послухай! Будучність ліса залежить у першій мірі від молодника. Хочаб той ліс пишався колись дужими кучерявими дубами та кріслатими буками, яка його майбутність, коли у молоднику його ми бачилиб тільки нужденні, низькі кущі тернини? Таке саме діється й з народом. Хочаб він славився у своїому минулому, або й у сучасному життю многими славними мужами,

[1]) Притч: XXII. 6.
[2]) Йов. XX. 11.
[3]) Міцкевич.

Львівська державна наукова бібліотека
№ 5267

що визначалися чеснотами та надзвичайними подвигами, хочаб той народ світив прикладом другим народам своїми впорядкованими відносинами та соціяльними установами, — яка його майбутність, коли його молоде покоління ледаче, характерно невироблене, покине правий шлях своїх батьків і каменярів народної волі, а зійде на дорогу розкішного життя й безбожности. Якийсь час може такий народ зберегти ще свій давний блеск, та не на довго. З часом прийде напевно його моральний і фізичний упадок.

Яка молодь якогось народу, така і його майбутність. Тому-то вже зі самої тільки любови до своєї Батьківщини повинен ти подбати, щоби свою молодість пережити правдиво по християнськи.[1])

Бачиш отже, дорогий друже, яке то важне, в молодих саме літах, поважно стреміти до надбання чесноти. Таким шляхом ступав ваш Опікун і Патрон св. Отець Николай Чудотворець. Наслідуйте Його в тому та моліть щиро і гаряче, щоби спомагав вас у вашому шляхотному стремлінню до чесноти, щоби ви стали згодом людьми сильної волі, сильні вірою, вправні побідники своїх пристрастий, бо Господь любується тільки в чистих, невинних серцях, тільки таких благословить у життю. Бо дійсно благо людині, що змалку несе ярмо закону Господнього! Амінь.

LXII

День шкільної сповіди.

Приготовленнє.

Ісус діткнувся його, кажучи: „Хочу, очистися. І зараз очистилася його проказа (Мат. VIII. 3)

На високому монастирському мурі розкинула широко своє листя й віти шляхотна виноградина. Під сяйво гарячих промінів полудневого сонця розкладала вона, гарна та розкішна, по деревляних тичках свої вусаті, довгі пагони і з надмірної радости, повна щастя й довілля вкривалась щороку осінню важкими сочистими китицями ягід.

Під дбайливим оком матірнього пня, злучені з ним нерозривно, повзли все вгору та вгору у пестощах сонічка нові зелені вітки, вючись по сніжнобілих березових воринях. Повзли..... росли..... могутніли та незабаром і самі вкривались ніжним білесеньким цвітом та першими грознами винограду.

[1]) P. M. v. Bremscheid: Briefe an den jungen Freund. Гляди переклад П. Дзедзика: Поступ з 1925 р. Ч: 1—2 стр. 10—13.

Щасливо їм жилося під боком матірнього пня, опоєним тишею теплого полудня, забагреним барвами кровавої зорі заходу. Його вечерні роси змивали з них усяку порошину. Любили їх і небесні пташенята, що зі щебетом у їхньому галузю клали собі свої гнізда в тінях їх широкого листя, наче під запопадливою, опікунчою долонню.

Гаразд їм жилося, та не всім.

Одній із молоденьких віток скучним, одноманітним видалось життя на полудневому мурі, на деревляних перегородах березового вориння. Надоїла їй вічна злука з матірним пнем, з ріднею, з зелененькими посестрами. Опротивіли їй співи пташенят, тепленьке сонічко й хрустальні перлини ранньої роси. Вона забажала волі, незалежности, иншого просторнійшого світа.

І почала одним то другим усиком цікаво заглядати поза свою білесеньку перегороду, отже через мур на північну, темну й зимну сторону. Перекинулася по гонтовому дашкови муру на другий бік, висуваючи цілий жмуток свойого листя і нових гонів і завсіди вмовлювала в себе, що там гарнійше живеться, що щойно по тамтій стороні зазнає вона справжньої волі, спокою та щастя, тільки там буде можна розжитися повним життем.

„Не знати, навіщо коротати свій вік на тім деревлянім поганім вориню!", думала нераз молоденька вітка. — „Пощо маю щороку давати підтинати себе й нагинати на всі сторони, чому маю давати обривати людям свої гарні ягоди, не налюбувавшись ними до схочу! — Там що иншого! Там царює воля й спокій, там ніхто не буде мене переслідувати. Відсіля нічого не бачу. Хиба отсі непривітні городи, а наді мною погана покрівля! Там на видноці весь світ. Його вже я й бачила і знаю, що там мені, найблагороднійшій ростині, найкраще житиметься!"

І нумо благать у батька, старого винного пня, щоби звільнив її від спільного пожиття, позволив запустити у землю власне корінне, але там, по другій стороні, зажити власним життем і власні видавати овочі.

Зашумів болюче густим листем старий, досвідний пень, він, що так сердечно кохав і власними соками кормив своїх діточок і промовив: „Важко мені, моя доню, невимовно важко, що зле тобі тут з нами, що не вміеш цінити свойого щастя, що батьківське селище тобі непривітне. Глянь, як весело нам тут і щасно! Співаючи, прилітають до нас пташенята, гомінкі бджоли радісно оповідають нам свої пригоди. Не йди від нас, моя дитино, остань із нами!"

Але молода вітка стояла таки при своїм, хоч довго й мудро переконував її ще старий пень та вговорювали сестрички.

Зірвалась і перенеслась на північну самітну сторону. Там запустила корінне в тверду, засохлу землю і почала вільне, незалежне життє. Сумно тут було й зимно, не так, як се їй видавалось тоді, коли зверху покрівлі розглядалась по новому принадному, барвистому й запашному світови.

Спершу обдурювала себе, що їй тут ліпше й свобідніше, вговорювала себе, що краще живеться без жаркого сонічка, верескливих пташенят, без батька, сестричок...

Холодний вітер півночі гуляв у стіп її між сухим, зівялим листям, пташенята цілком не прилітали, лиш інколи закрякав крук, в ночі запугали сичі, або тужливо рахкотіли жаби, мовби плакали за сонцем...

Аж ось настала осінь... І наша певна себе вітка з болем та переляком запримітила, що на її пагонах не пишається ні одна спіла ягідка. „Ах"! снувались у неї думки, оповиті хмарами безнадійної розпуки „там на південній стороні мої сестрички пишаються в повній красі, угинаючись під зеленожовтими й багряними грознами, а я нещасна„!!! — Вкінці зявився овоч... як головка від шпильки, малий, твердий і—ох лишечко! дикий!... Ніхто на нього і не гляне, ні пташечки, ні комашки навіть... І понеслись гіркі, розпучливі голосіння винної лози... Ридала довго... довго... а гарячі сльози падали на її листє і де впали, зелений листок блищав матовим блеском пурпуру... нужденний, бо се листок дикого винограду.

Так було вже повсякчасно.

Горда й своєвільна вітка дикого винограду, здається, голосить усім стару правду: хто відлучиться від пня, не видасть плоду! [1])

Мої дорогі! Перед віками Христос Господь, пращаючись на Тайній вечері зі своїми Апостолами, сказав такі пропамятні слова: „Я виноградина—ви віти; як вітка не може приносити плоду сама зі себе, коли не остане на виноградині, так і ви, коли не будете перебувати в мені". [2]) Ся Божа виноградина числить тисячі й тисячі віток, що остають у злуці з нею й приносять чудові плоди. А остають вони з нею через віру, любов, ласку освячуючу, що ніби життєдайний сік пливе й розноситься по їх заєдно зелених гонах і наділяє їх радощами, вдоволенням, щастем.

Та, на жаль, чимало є й таких віток, що відриваються насильно від батьківського доброго пня. Вражає їх його опіка, діймає спільне пожиття, гірким і прикрим є овоч, для видачі якого треба нераз дещо притерпіти, треба доконче обтяти бічні, непотрібні гони, прикрим те воринне, якого доконечно

---

[1]) Гляди: Єргензен: Притчі. Переклад В. Лімниченка: Дикий виноград. Львів, 1922 стр. 40—42.

[2]) Ів. XV. 4. 5.

належить держатися, якщо хочеться підійматися вгору та вгору в християнській досконалости.

Тому метушаться, покидають його та йдуть на північну сторону шукати волі, незалежности, щастя на свій лад вимріяного, та своєрідних овочів. Ідуть, бо така їх воля. Хоча благородний батьківський пень їх переконує й остерігає, та не силує, не зносить свобідної волі. Йдуть, але дичіють і видають терпкі та квасні овочі проступку й гріха і нераз плачуть гіркими сльозами, що запропастили своє щастя!

Може добре й неодин з вас чує сьогодні в своїм сумлінню, що він також така через гріхи відорвана від батьківського пня вітка, неспосібна до видачі шляхотного овочу, що сохне з браку життедайних соків, з недостачі тепла й світла ясного сонічка Божої ласки.

Сьогодні маєте нагоду вернути знову до життя, до злуки наново з тою благородною батьківською виноградиною, до злуки з Тим, що сказав: „Без мене не можете нічого зробити". [1]) Був час, коли ви всі були злучені з Богом, немов та вітка з батьківським пнем, через пречудову одежу освячуючої ласки, що вас чинила дітьми Божими. Бог дивився на вас з найбільшою вподобою, перебував у вашому невинному серцю, наче в якій найгарнійшій святині. Се було в хвилині, як тебе охрещено, се було в твоїх дитинячих літах, се було в день твойого першого св. Причастя.

Тоді царило в твоїй душі безмірне щасте. В твоїх ясних оченятах відбивалось небо, немов у хрустальних струях гірського потічка, в твойому серцю сяла невинність, душа переповнена була радощами, яких земля не знає, ні дати не може. Ти міг за Апостолом сказати: „Бо в Нім живемо, рухаємося й істнуємо". [2])

Та ось в отсей чудовий, вимріяний ідеал радощів і щастя ударив грім зла, злоби, спалив його знищив зовсім. Здер миттю одежу невинности, убив райське житте. В душі запанувала смерть і темрява, руїна й пустиня. Пірвались золоті ниточки Божої приязни, обломились крильця надземних летів, пропали ласки, щезла любов. Скоїлось страшне нещасте. Се зробив тяжкий гріх. Він твоїм найбільшим ворогом, він з тебе, з живої святині Божої, зробив духового трупа; з приятеля Божого — предмет Божої ненависти. Ти став віткою, відорваною від Христа, що не в силі вже принести ніодного благородного плоду.

Щож, чи давне щасте й радощі пропали вже раз на все, чи житте душі вже ніяк не привернути, не навязати вже приязни з Богом, незавидної долі нещасної сирітки, що самовільно покинула найліпшого Батька, ніяким робом не змінити,

[1]) Ів. XV. 6

[2]) Діян. XVII. 28.

не направити? О, ні! Сей, що хорим привертав здоровлє, умерших воскрешав, що прийшов відшукати і спасти загибаючі душі людські видумав у безконечнім своїм милосердю найпевнійше лікарство, що зможе вернути всякому давне житте душі. Сим ліком—се свята сповідь.

Вона одинока поєднає тебе наново з Богом, обмие з гріховних брудів, усуне невимовний тягар грижі сумління приверне утрачену освячуючу ласку. Ти станеш знову дитиною Божою. Упокорися тільки перед слугою Божим, признайся з жалем перед ним до твоїх моральних упадків, а Господь зблизиться до тебе, оживить завмерлу душу і надише в неї нове життя. Як спрагу гаситься тільки водою, як темряву проганяє тільки світло, так сповідь одиноким способом, щоби поєднатися з Богом. Иншого способу немає, бо сам Христос каже до Апостолів: „Кому відпустите гріхи, відпустяться їм, а кому задержите, задержаться". [1]) Коли визнаємо наші гріхи, вірний є Господь і праведний, щоби простив нам наші гріхи і очистив нас від усякої неправди".[2])

В сповіди повертаємо як блудний син до свого небесного Отця. Він забуває на всі кривди й зневаги, Йому заподіяні, пригортає нас з любовю до свого Нсв Серця і радіє нашим поворотом—наверненнем. Щоби ми могли зрозуміти бодай крихітку сеї Божої радости, Христос Господь навчає, що більша радість буде в небі з одного наверненого грішника, як з 99 праведних. Яко Божі діти ми відзискуємо право до небесного царства, а всі наші діла, що завмерли через наш грішний стан, відживають тепер наново а ми знову маємо право до нагороди за них.

Батько прощає блудному синови цілу його провину, бере в свої обійми, складає на його чолі поцілуй мира, дає нову дорогоцінну одіж, а на знак нерозривної злуки та поєднання вкладає на його палець золотий перстінь. Так і грішникови прощає і забуває Господь у сповіди всі його проступки, зодягає невинністю й ласкою освячуючою, а щасте й спокій вертає до його серця Таким то засобом ласки й віднови духа є для нас свята сповідь!

2. Всі знаєте, як до неї приступати. Приготуйтеся як слід. Особлившу увагу зверніть на жаль та постанову поправи.

В обрахунку совісти, наче в зеркалі якому, зобачите вірний образ своєї душі. Тільки плям, тільки провин, тяжких зневаг! Тільки змарнованих дарів та ласк, тільки чорної невдяки супроти Бога! І щоби то було за серце, щоби на такий вид не защеміло щирим жалем? За добро платив Господеви — злом; за ласкавість — погордою, за ласки й опіку —

[1]) Ів. XX. 23

[2]) I. Ів. I. 9.

—кривдою. І ти мавби не жалувати, не кликати з митарем: „Боже, милостив будь мені грішному!“ [1]).

Ні! Ти напевно збудиш у собі акт щирого жалю й скажеш: „Господи, я жалую з цілої душі й цілого серця, що я Тебе нераз дуже тяжко образив і зневажив. Я люблю Тебе, хочу любити! Ти моє одиноке Добро, найліпший Батько, що не пожалів Сина свого віддати на смерть і муки, щоб мене ратувати від вічної заглади. Ти міг мене вкарати – а не покарав! Терпиш, чекаєш! Господи, прости мені! — Постановляю рішучо поправитися, покинути те все, що мене від Тебе відводить, особливо з того гріха, в який найчастійше впадаю“.

Якщо так приготовишся до сповіди, то вона буде добра, поєднає тебе з Богом. Ти скинеш з себе старого чоловіка— грішника, а перетворишся у нового по Серцю Божому.

Зробіть се, зробіть щиро і солідно! Обмийте ваші душі в тій предивній купелі, що одинока може вернути спокій і щасте нещасній, гріхами вкритій людині!

Принеси з північної, зимної, темної сторони твою молоденьку винну вітку, на південне сонічко Божої ласки. Посади її в його теплих промінних та зєдини наново з дорогим батьківським пнем, бо тільки з Ним, при Нім і в нім правдиве твоє життє, твоя майбутність, твоє щасте! [2]) — Амінь.

---

[1]) Лук. XIII. 13.
[2]) Пор. Winkowski: Egz. III. стр. 270--282.

Додаток: принагідні ексорти.

LXIV

Рік ювилейний

Про відпуст. [1])

І дам тобі ключі царства небесного і що звяжеш на землі, буде звязане на небесах, а що розважеш на землі, буде розвязане на небесах (Мат. XVI.19.)

Рік, що його переживаємо, називається роком святим, роком ювилейним, бо в ньому можемо в кождій церкві й кождої днини доступити повного відпусту. Слово: ювилей, не наше, походить із гебрейського: йобель, по нашому ріг, яким старозавітні священики замість труби проголошували кождий пядесятий рік як повний усяких полекш для народу. З тим словом є схоже латинське: iubilum=радість. Отже ювилей се час духової радости, благодати, ласки, час святий,[2]) у якому кождий може дуже легко доступити повного відпусту, відпущення дочасних кар за гріхи.

Такий ювилей оголошує Папа римський звичайно що двацять пять літ і він треває через цілий рік. Для міста Риму, для відвідування гробів св. Апостолів Петра і Павла, починається він від навечеря Різдва Христового одного року, а тягнеться до навечеря тогож праздника другого року. По упливі сього року продовжується той ювилей і поза Римом, для цілого християнського світа, щоби всі, що не всилі поїхати, чи піти до Риму, могли також з нього користати. З важних причин може одначе Папа римський проголосити такий ювилей і в иншому часі, так званий надзвичайний ювілей. Так було приміром з нагоди 1600-літніх роковин проголошення едикту медіолянського в 1913. році.

Сказано: ювилей проголошується на те, щоб усі вірні могли кождої днини і в кождій церкві доступити повного відпусту. А що й ви повинні про се подбати в найближшому часі, то се спонукує мене пригадати вам ті всі основні правди, які католицька Церква проголошує про відпуст.

---

[1]) Сю ексорту належить розділити на дві. До другої частини можна як вступ повторити коротко те, що було в першій частині

[2]) Еп. Хомишин: Набоженство до Нсв. Серця Хр. стр. 264.

Тому говоритиму при Божій помочі, 1) що таке відпуст, 2) на якій основі він опирається, 3) який він буває, 4) що належить сповнити, щоб доступити відпусту.

1. Про відпуст мають люди часто хибне поняття. Одні гадають, що відпуст—се торжественна відправа в якійсь чудотворній місцевости, де сотками, а то й тисячами сходяться побожні паломництва з процесіями, де богато священиків слухає сповіди. Другі верзуть просто нісенітницю, що відпуст—се відпущення гріхів. Тимчасом відпуст—се відпущення, дарованнє дочасних кар за гріхи, які ми малиби ще відпокутувати або тут на землі за життя, або по смерти в чистилищі.

Що се за кари? Звідки беруться? Люди є грішні, а навіть дуже грішні. Сумління нам ясно говорить, що й ми нераз і то тяжко Бога зневажили. І як дитина, що переступає волю й прикази батька, чи ученик, що не слухає приказу вчителя, заслугує на кару, так і ми, якщо не повинуємося Божим заповідям, Божій волі, заслугуємо на кару.

А гріхи, що їх люди допускаються, є двоякого рода: тяжкі або смертні й простительні або легкі. Двоякі теж є за них кари. Одні вічні в пеклі, другі дочасні, які ждуть чоловіка в сім життю, або по смерти в чистилищі. Ті останні називаються дочасними, бо тревають не вічно, лиш до якогось часу. Вже люди на сім світі карають великі проступки подвійно: карою вічною і дочасною. Приміром убійство людини —карою смерти (кара вічна) і дочасною (грошева кара, одноразова, за біль, чи кошти процесу.) В школі так само: коли ученик не вчиться: двійка на свідоцтві (кара вічна, бо навіки такий не може дігнати своїх товаришів у гімназійних студіях) і карою дочасною (мусить заплатити раз цілу шкільну оплату.) Тимпаче Бог найсправедливійший мусить таксамо карати за гріхи.

Коли грішник кається і жалує своїх гріхів, то в добре відбутій сповіди відпускаються йому всі гріхи тяжкі (смертні), а з ними й кара вічна (в пеклі), але не відпускаються кари дочасні, котрі треба спокутувати в сім життю, поки жиємо, або, якщоб із смертю нашою ми їх усіх не спокутували, то решту в чистилищі по смерти. Такими дочасними карами за гріхи є всі Божі допусти на нас як: слабости, нещастя, неврожай, повени, землетруси, душевні терпіння і т. п.

І цілком справедливо. Щось подібного ми бачимо і в життю між людьми. Батько має сина, який його дуже тяжко образив. Зневажений батько погіршив злого сина видідичити. І так зробив, бо оголосив се в часописах. Син стратив усе. Але син довідавшися про те, хоче все направити. Приходить до батька, падає йому до ніг, признається до вини, жалує щиро свого тяжкого промаху, що так негідно обійшовся з рідним батьком і обіцює, що вже ніколи більше того не

зробить. Добрий батько дається перепросити, образу й зневагу дарує, але додає: „Я на тебе відтепер вже не гніваюся, одначе за кару (дочасну) дістанеш на своє удержанне через півроку тільки половину тих грошей, що досі діставав!"

Чи злий се батько? Чи не мудро поступив? Чи не справедливо? Ні! скаже кождий. Він добрий, дався перепросити, а кара назначена синови, є тільки часовою (дочасною) і по півроці, як син її відбуде, (щоб така зневага батька не проминула цілком безкарно) то знову дістане від батька все, що мав передше. Воно вийде навіть синови на добре. Він буде через сю кару памятати свою провину, та на будуче не буде вже так легко ображати батька.[1])

Так само поводиться з грішниками Отець небесний. Пригадайте собі тільки історію Мойсея, або царя Давида. Мойсей сумнівався на пустині, чи вийде із твердої скали вода. Хоча Господь, як каже св. Письмо — той гріх йому відпустив — та кари дочасної не дарував, не відпустив, тільки її *проголосив*: „*за те, що не няв ти мені віри, щоб освятити мене в очах синів Ізрэіля, не приведеш ти громади сієї в землю, що, я наділив їм*".[2]) І Мойсей до обіцяної землі не ввійшов. Також і Давидови, що жалував щиро за свій гріх і з тої нагоди зложив чудовий псалом: „Помилуй мя Боже", Господь подарував саму провину й кару вічну, але заповів через пророка Натана кару дочасну, а саме: йому вмре дуже улюблений синок.[3])

Значиться: Бог прощає чоловікови саму вину гріха й вічну кару, коли чоловік жалує щиро і з гріхів висповідається, але не завсігди прощає кару дочасну. А що ми грішимо не один раз, але багато разів, тому тої кари дочасної збирається багато і мусимо її спокутувати або тут на землі, або, коли смерть перерве наше житте, по смерти в чистилищі.

Відпущенне й дарованне отсих кар дочасних, які залишаються по відпущенню гріха і кари вічної, поза сповідю, називаємо якраз відпустом. Старайтеся тому доступити сього відпусту, бо се є дуже легкий і для всіх доступний спосіб, *звільнитися від кар дочасних за гріхи.*

2. Хто має право давати відпусти і на чім вони обосновані? Право і владу уділяти й давати відпусти має Церква, себто папа й епископи. Се видно зі слів самого Христа Господа, який сказав до Петра: „І дам тобі ключі царства небесного. І що ти звяжеш на землі, буде звязане на небесах[4]) і до Апостолів: „Що звяжете на землі, буде звязане на небі,

---

[1]) о. Лежогубский: Де знайти правду, стр. 267
[2]) Числ. XX 12.
[3]) II. Царств XII 14.
[4]) Мат. XVI. 19.

а що розвяжете на землі, буде розвязане на небі“ [1]) Тими словами дав Христос св. Петрови й Апостолам, а в їх імени також і їх наступникам власть і право, все те установляти, що потрібне до спасення людий, а усувати, що сьому спасенню стоїть на перешкоді. Такою перешкодою осягнути вічне житте в небі, є якраз кари дочасні за гріхи. Церква має тому право їх відпускати, дарувати, а Господь се прийма і потверджує, бо Христос виразно каже: „Буде звязане там в небі.“

Свою силу й основу мають відпусти в черезмірних заслугах Христа Господа, Пречистої Діви Марії і Святих. Сі заслуги становлять спільний духовний скарб Церкви, щось наче фонд резервовий в товариствах. З того скарбу отже Церква уділяє всім потребуючим, щоби доповнити, покрити їх недостачі.

Христос учить, що за кожде добре діло, сповнене в стані освячуючої ласки належиться нам у Бога нагорода (заслуга). Він, яко сама святість не потребував для себе нічого заслугувати, чи задосить учинювати, бо не мав ніякого гріха, чи провини. Коли однак ціле своє житте трудився, терпів тяжкі муки і умер на хресті страшною смертю, то ті його діла й задосить учиненне є необмежене і понад всяку міру щедре. Сі безконечні заслуги Христа Спасителя становлять властивий корінний капітал скарбу церковного. До тих заслуг причисляються також добрі діла Пр. Діви Марії. Вона непорочна, висша від Херувимів і Серафимів, святійша нонад всіх Святих, не потребувала також нічого для себе задосить учинювати — бо Їй не належалася ніяка кара дочасна, тому Її заслуги причисляються до заслуг Христа Господа. Вкінці до того церковного скарбу належать й заслуги Святих. Чимало з них доконувало тут на землі за життя великих, геройських, добрих діл покутних і милосерних, які цілком певно переходять міру задосить учинення за їх власні недостатки і немочі. Тому і їх надвишка є зложена до того спільного церковного скарбу. Нині вони в небі не можуть вже за нас терпіти і задосить учинювати, але бажають і тішаться, якщо Церква нам примінює з багатого скарбу їх жертв, які вони нам лишили в спадщині.[2])

А можемо користуватися тими заслугами тому, що Святі в небі, вірні на землі і душі в чистилищі, становлять одно товариство, одну Церкву — неначе одну родину. Її головою сам Христос.[3]) І як члени людського тіла, коли сповняють якусь працю, помагають і другим членам, так і члени цілої Церкви (торжествуючої — в небі, терплячої — в чи-

[1]) Мат. XVIII. 18.
[2]) Ел. Хомишин: Наб ожество до Нав. Серця: стр. 22)—221.
[3]) Рим. XII. 45.

стилищі і воюючої — на землі), сповнюючи добрі діла, заслуги, роблять не лиш добре для себе, але й для всіх членів, бо всі вони одно тіло.[1]) Тому всі мають право до спільного духовного скарбу, а заслуги одних ідуть на користь других, як навчає св. Павло: „Ваш надмір нехай служить для їх недостатку, щоб і їх надмір служив для вашого недостатку.“ [2]) Подібно і в родині: майно одної особи, стає по її смерти власністю всіх її членів, заслуги батька спадають і на сина, а шана матері і на доньку.[3])

Повисше сказане поясню вам ось таким прикладом: Жив раз чоловік з дуже знатного роду, що в своїому життю доконав дуже великих діл, поконав у боротьбі найбільшого ворога, завів лад і порядок у своїй батьківщині і власною тяжкою працею доробився дуже великого майна, А мав він чималу родину. Були в тій родині добрі й менше добрі і злі, здорові і хорі, роботящі і лініві, звичайно як у великій родині. Та випало сьому чоловікови відїхати на довший час до далеких країв. Він скликав своїх дітий і внуків і так до них промовив: „Я тяжко працював ціле моє життє і придбав тільки скарбів, що навіть не знаю їх числа. Одначе не думаю розділювати між вас сього майна. Покищо я виберу собі одного з вас, передам йому весь маєток, щоби ним завідував. Ви, мої діти, працюйте також, а коли заробите більше, як потребуєте на прожиток, то приносіть до спільної каси. Мій заступник буде з неї підпомагати тих, що не в силі заробити тілько, кілько потребують до життя. Ви-ж прецінь одна родина, а в родині годиться, щоб одні підпомагали других. Я роблю се нароком, бо коли прийде час розділу майна, то я більше дам тим, що заробляли більше“. І відїхав.

А були в тій родині, як сказано, всякі. Одні заробляли більше і складали свою надвишку у спільній касі, а другі заробляли менше й приходили брати з тої каси підмоги. Добрий завідатель, бачучи, що хтось не в силі заробити стілько, скілько потрібує, бо не має здоровля, чи сили до праці, хоча видна у нього щира воля й охота, давав таким щедрі підмоги зі спільної каси. Та тим, що не хотіли працювати, що розтрачували батьківське майно, не давав нічого і вони, хоч були членами дуже заможної родини, мусіли терпіти тяжку нужду.

Тим богатим батьком — Господь наш Ісус Христос. Він своєю смертю поконав найбільшого ворога - діявола, отворив нам небо, дав ласку і внутрішнє вдоволенне, а своїми ділами і муками на хресті призбирав невичерпаний скарб заслуг. За-

---

[1]) Еп. Хомишин, l. c. стр. 219.
[2]) II. Кор. 15.
[3]) Dr. Jougan: Dogmatyka szcz. стр. 145. Торонський: Догматика стр. 119.

відателем сих скарбів настановив Він свою Церкву — папу римського, якому передав право розділювати ті скарби в міру потреби між свою рідню, себто між членів своєї Церкви. Сі заслуги Христа — се корінний фонд церковного скарбу. Сюда належать також заслуги всіх инших членів Церкви, а передусім величезні заслуги Пречистої Діви і Святих. Всі отсі надмірні заслуги не пропали а остають власністю Церкви, а як надвишка заробітків членів родини стають вони власністю цілої рідні.[1])

А тепер подумайте собі чоловіка, що відправив якслід Тайну покаяння. Йому відпустилися гріхи й кара вічна, а лишилася кара дочасна, що його жде або в сім життю, або по смерти в чистилищі. Сеї дочасної кари мігби вправді сей чоловік збутися, наколиби творив якісь добрі діла. Але він слабий, немічний, уломний чоловік, що не має таких добрих діл. Має добру волю, та не в силі. Тоді приходить йому в поміч св. Церква і з невичерпаного скарбу заслуг Ісуса, Христа, Пречистої Діви й инших Святих почислює йому тілько заслуг, кілько йому потрібно, щоби відпущена йому була кара дочасна і то або вся, або якась її частина. Ось на чім основується відпуст і на якій підставі його людям уділяється.

II.

3. Треба вам знати, що відпуст може бути або повний, або частний. Повний відпуст є тоді, коли Церква дарує чоловікови всю кару дочасну за гріхи. Хто такого відпусту доступив і в тій хвилині померби, то без оглядання чистилища зараз пішовби до неба. Такий відпуст проголошує Церква якраз у сьому ювилейному році. Кромі сього ювилейного відпусту є ще й инші повні відпусти. Їх надає Церква при важних нагодах, приміром з нагоди введення нового свята: Христа Царя, або вибору нового Голови Церкви. Повний відпуст уділяє Церква також в годині смерти.

Частний відпуст є то відпущенне тільки якоїсь частини кар дочасних. Сей відпуст рахується на дні. Приміром: Відпуст 300 днів, відпуст 7-ох чотиродесятниць. Щоби се зрозуміти, треба перенестися гадкою у ті перші віки християнства, коли то в св. сповіди накладано нераз дуже тяжкі і довгі покути. Ними спокутовували вірні дочасні кари за гріхи. З часом залишили накладати довготреваючі покути, бо відправити їх ставало для людий дуже трудно, а часом і неможливо. На їх місце накладали сповідники каянникам менші покути, як молитву, піст, милостиню. А і Церква відпускала каючимся грішникам дуже часто часть покути або й цілу,

[1]) о. Лежогубський: Де знайти правду стр. 271.

коли бачила їх велику ревність у покуті, або коли за ними вставлялися побожні і праведні люди, або коли довга покута грозила небезпекою їх життю.

Сьогодні таких тяжких покут нема. Є лише малі, звичайні, які священики накладають при сповіди. Хто таку малу покуту відправить, одержує відпущенне якоїсь частини кари дочасної, а л е н е ц і л о ї. Тоді приходить Церков йому в поміч, приміром 300 днів, чи семи чотиродесятниць. Се значить так: Крім покути, що її священик наложив при сповіди, каже Церков відмовити ще якусь маленьку молитву, або дати невеличку милостиню і за се відпускає чоловікови стільки кари, кілько відпустилобися йому, наколиби він на основі давних звичаїв, творив покуту тяжку через 300 днів, чи через сім великих постів (чотиродесятниць). Отже не триста звичайних наших днів, лише тільки кари, кілько грішник на основі давних правил церковних, відпокутувавби з а т р и с т а д н і в, чи сім великих постів. Кілько саме дочасної кари відпускається при частному відпусті, се для нас закрите, а відоме лише самому Богу і ту ми мусимо спуститися на безконечне Боже милосерде. Се рахованне частних відпустів на дні і літа полишено тільки тому, щоби ми памятали на строгі й довгі покуги наших предків, які ми малиби сповняти, а які через милосерде Боже нам відпускаються.[1])

Значиться відпуст—се справді дуже спасенна й хосенна річ, бо за маленький, невеличкий добрий учинок (молитовка поміщена в молитвослові) даруеться відразу стілько дочасної кари, скілько дарувалобися, колиби грішник покутував строго й тяжко на основі давних правил, цілі сотки або й тисячі днів.

Що більше: відпустом можна помогти й душам в чистилищі. Ті душі належать також до католицької Церкви, вони теж членами великого тіла, якого невидимим Головою сам Христос. Одначе, тим душам можна помогти тільки таким відпустом, при якім виразно зазначено, що його можна жертвувати і за душі в чистилищі. Такий відпуст не тратить своєї вартости навіть і тоді, коли душа, що за неї відпуст жертвується, не булаби вже в чистилищі, але як вічно щаслива в небі, чи, як вічно нещасна, в пеклі. Бо коли християнин—католик виповнить усе, що належить до узискання відпусту і в молитві просить Бога, щоби приняв сей відпуст і почислив його для сеї чи тої душі в чистилищі, тоді Бог в безконечній своїй доброті і справедливости приймає його, але вже від безконечної Його премудрости залежить, чи Він сей відпуст почислить сій душі, за яку чоловік просить, чи

[1]) Гл. Еп. Хомишин l. c. ст. 223.

може иншій, про яку ніхто не памятає, а яка може найбільше того відпусту потребує.[1])

Тепер у ювилейному році можна доступити відпусту два рази: раз за себе, а другий раз за душі в чистилищі. Муки душ в чистилищі так тяжкі, що не дадуться порівняти з ніякими муками тут на землі. Несення помочі й потіхи душам в чистилищі — се найкраще христіянське милосерде. За се милосерде душі в чистилищі є дуже вдячні для тих живучих на землі, котрі їх ратують, а коли дістаються до неба, неустанно ними опікуються і вставляються за ними перед престолом Всевишнього. Увільнити з чистилища одну душу, значить мати для себе на завсіди найвдячнійшого заступника в небі.[2]) Не забувайте про се. Поможіть тим бідним душам у чистилищі, а вони, найшовшись у небі, напевно не забудуть про вас

4. Чи кождому уділяється відпуст? Ні! Скарб церковний не сміє і не може бути марнований. Відпусту можуть доступити тільки ті, що сповнять приписані умови.

Перш усього треба мати намір, себто волю, бажання доступити відпусту, бо ані Бог, ані Церков нікого до своєї служби не приневолюють, а дари й добродійства Божі уділяються тільки тим, що сього бажають.

По друге: треба бути в стані освячуючої ласки, с. є треба бути свобідним від тяжкого гріха. Хто про те перед Богом є обтяжений тяжким гріхом і карою вічною, сей ніяк не може доступити відпущення кари дочасної. А що ласку освячуючу можна набути тільки через святу Тайну сповіди, тому до узискання відпусту приписується св. сповідь. Св. Тома з Аквіну вчить,[3]) що, хто находиться в стані тяжкого гріха, є мертвим членом Церкви, а мертвому членови не можна нічого уділити із заслуг Ісуса Христа через відпуст. Бо відпуст є актом ласки для приятелів Божих, а не ворогів. Зрештою, як можнаби відпустити кару дочасну тим, що на них тяжить ще кара вічна? Тому треба доконче позбутися тяжкого гріха й вічної кари, а аж тоді може бути прощена кара дочасна. Без святої сповіди, без ласки освячуючої нема відпусту! Очивидно по сповіди належить приступити до святого Причастя, якого також домагається як умови до узискання відпусту.

В кінці треба виповнити набожно приписані діла. В часі ювилейного відпусту приписується: змовити пять Отче наш і пять Богородице Діво в наміренню св. Отця та посітити (піти в) церкву. Намірення приписане звичайно кождим Папою Римським до осягнення відпусту (5. От. і 5. Бог.) є ось таке:

---

[1]) Еп. Хомишин l. c. стр. 227.
[2]) Еп. Хомишин l. c. стр. 225.
[3]) Summ. theol suppl. g. XXVII. a. 1.

піднесенне Католицької Церкви, розширенне віри, викоріненне ложних наук і роздорів церковних, наверненне грішників, мир і згода між християнськими володарями. Церкву належить відвідати стільки разів, кілько було означено у відповідному декреті папському, щоби узискати відпуст. У сьогорічнім ювилею належить взяти участь у процесійному поході і відвідати чотири церкви.

Приписані добрі вчинки належить виконати точно, в означеному часі, побожно і в дусі покути. Порядок їх сповнення є довільний; останній приписаний вчинок мусить бути доконечно сповнений в стані ласки освячуючої. Значиться: якще хто не міг висповідатися тої днини, коли був ювилейний процесіональний похід до чотирох церков, може се зробити і потім.

Ось і все! Як мало труду, як мало заходу — а який великий хосен, яка велика користь! Відразу позбуваємося усіх дочасних кар! Якжеж радо й охочо повинні ми старатися доступити такого повного відпусту, так для себе як і для душ в чистилищі.

Житте наше коротке й непевне, кар дочасних за тяжкі й простительні гріхи призбиралось кождому чимало, а хто знає, чи доживемо ще наступного ювилейного відпусту. Не легковажмо собі сього Божого часу, часу милосердя й ласки, щоб, не дай Господи, не проминув для котрого з нас сей святий час без ніякого хісна, без духової користи!

Кінчу молитвою: О Господи який Ти ласкавий! Ми злі, а Ти добрий! Ми грішимо й стягаємо на себе кару, а Ти даєш нам спосіб і нагоду, щоб її позбутися та знищити. Святу сповідь Ти встановив, щоби нас звільняла від кари вічної, відпуст подаєш, щоби простити й дарувати нам кару дочасну! [1])

Дайжеж, Господи, щоби всі як найбільше й найкраще скористали із сього святого часу та доступили повного відпусту для себе і для душ у чистилищі — Амінь.

---

[1]) Ks. Dąbrowski: Kazania świąt. стр. 606—612.

ПРОВЕРЕНО-1987 г.
Львівська державна наукова бібліотека
№ VI 5264

№ 23911/1928-10 РВ

ПРОПОВІДИ

Додаток до „НИВИ“ ч. 10.

Львів ×××××××××××××××××××× Р. 1928.

о. Др. І. Фіголь

LXVIII

Поминки за Укр. Січ. Стрільців

(Станиславів, 8. грудня 1915)

(Докінчення)

Благословен, хто впаде в бою,
За вітчину, за права люду,
Його во віки не забудуть.
Його восхвалене імя
Серед кромішної темряви,
Крізь кров та жертву
Шлях веде до слави. [1])

Так, се вони — герої се зділали. А ми? Для нас лишається от що: Теперішний німецький цісар, Вільгельм, у своїй вельми патріотичній бесіді в дні 31. липня 1914. року, збразивши в ярких красках, яких то жертв у майні і людях домагається під сучасну хвилину Батьківщина від німецького народа, сказав таке: Und nun empfehle ich euch Gott, geht in die Kirche, kniet nieder und bittet Ihn für unser braues Heer! [2])

Мені приходиться сьогодні повторити отсі слова. Земляки дорогі! Не стіймо німо, не вичікуймо тільки часописів та урядових звітів, щоб дізнатися, що з нашими героями там на фронті діється, але йдім до церкви, спішім що неділі сполудня на воєнну відправу. Клякнім де в кутку й просім горячо Найвисшого Вождa небесних сил, який в торжественному поході під проводом нашого Князя Церкви, устами вірного Йому народу всім проголошує: „Съ нами Богъ разумѣйте, языци, и покаряйтеся, яко съ нами Богъ“.

А недогідно кому з тим, що тіснота в церкві, що задовге се богослуженне, нехай прийде в якубудь суботу о четвертій пополудні, тоді, як гімназійна молодь уладжує хоч не такі торжественні, та щирі поминки так за тих, що лягли головами на полі слави, як і за тих, що там гинуть у стрілецьких ровах. Тоді вже і вигідно й недовга відправа.

---

[1]) Лепкий І. с.,

[2]) Weckruf der Zeit. Innsbruck 1915, стр. 16.

Львівська державна наукова бібліотека
5264

Тут благаймо щиро Всевишнього, в якого руках судьба та доля всіх народів і одиниць, щоб благословив почате діло та щоб не даром лллялася дорогоцінна їх кров

До молитви додаймо щей діла — діла християнського милосердя. Ось внедовзі наступає свято Різдва Христового. Тяжко буде нашим борцям його зустрічати самим одиноким у стрілецьких ровах. Чи зродиться у них мимовольні питання-думка: Чи тямлять за нас ті, що лишились у вигідних хатах, чи знають вони, якто зимний вітер, чи тріскучий мороз нераз аж кров у жилах наших стинає? Докажім ділами, що памятаємо про них, що їх доля, чи горе лежить нам на серці, що хочемо сповнити кожде їх бажанне, загоїти кожду рану, вирівнати всякий недостаток.

Зложім під сю хвилину дар від всього народу. Нехай попливуть для них на свята не княжі дари — бо між нами князів немає, — а лепти вдовичі, як доказ, що не чужі нам ті, що в полі, як і ті, що ранені по шпиталях, інваліди та їх рідня. За їх невимовно велику жертву, віддячуймося їм бодай дрібними та щирими жертвами!

Злучімся всі разом. Вони з оружєм у руках, ми з молитвою на устах — а з щедрими милосерними ділами в руках, а дасть Бог, сповниться те, що предсказав Голова нашої Церкви:

Народе мій! Вір мому слову;
Над попелища і могили
Здійметься ясний, сніжнокрилий
Дух правди й волі. Оживе,
І зацвіте й зазелениться,
Що нині кровю червониться,
Й широко в світі засливе
Зруйнована наша країна
Воскресне, встане Україна.[1]) —

Амінь.

LXIX

На стрілецьких могилах

(Станиславів, Зелені свята 1922)

Більшої любови від сеї ніхто не має, щоби хто свою душу положив за своїх другів. (Ів. XV. 13)

І хто з нас не тямить тих перших горячих днів серпня 1914. року, тих перших починів кривавої всесвітної заверухи?

[1]) Лепкий l. c.

Тих днів, що здавалось ось-ось „розкуються незабаром заковані люди, настане суд", тих днів, що в них закипіло по наших селах мов у сталевих кітлах!

Серед жнив завмерли наші ниви, втихла пісня женців, клепанне косарів, а биті гостинці вкрилися юрбами людий, що серед плачу й зойку пращали своїх рідних та йшли безупинно в далекій світ добувати долі.

Пішли. Пішли й вони, ті наші соколики ясні, Герої відважні — Укр. Січ. Стрільці! Пішли, бо хтіли жити, не вмерти гельотом під чужим чи панським плотом, не рабом з хребтом зігнутим під чужим болючим кнутом, не в ярмі й погорді, без слави, а — вольними синами — вольної держави!"

Вечоріло. Теплий вітрець колисав злегка запашними травами. Погасав день. Червоне сонічко скісним промінням посилало світови своє останне: пращай!

Аж тут чути могутній слів: Гей у лузі червона калина.... і тисячним гомоном відбився о ліси та гори. Сонце немов зупинилось й питалось: Що се таке, хто се? А з соток здорових, молодих грудий лунала далі бадьора пісня : А ми нашу славну Україну, гей, гей розвеселимо!

Се вони вже у військовому одінню йшли на фронт. Чвірка за чвіркою, лава за лавою, плече об плече. Їх молоді лиця осяяні щастям, омаєні радістю. У кождого з них тверда рішучість: Батьківщині добути волю. Та хоч за ними ридали мами, батьки, сестри, знайомі — у них тільки одна мрія: добути або дома не бути!

Минає місяць, другий — а на третьому почались кровавi бої в Карпатах. Задрожали наші зелененькі гори, пропав їх споконвічний спокій. Клекіт гармат, рохкіт крісів, тріскіт шрапнелів іде, несеться верхами. Шумить грізно ліс, дуднить земля, розривають гірські скелі гранати. Паде приказ : Вперед без впину! Вперед за волю!

Зірвалися соколята: біжать, падуть. Зриваються, знову біжать..... Спинились... Падуть густі стріли... Очі дивно горять... В головах одна думка: до побіди. Сеж від віків їх перший бій. Він має принести Волю!

А воля — воля, потрібна всякій людині! Як сонічко квітам, рибі вода, повітре птичкам Та дарма, шлях до неї веде по кістках — по крові.

Тожто й бились наші Вірли — Соколи! Аж почувся приказ: Спочинь! Ворог прогнаний!

Стихає бій! Дрожить легесенько поранена земля. Прорідились ряди. На побоевищі чути стони: „Санітар! Санітар! Води! води! У...мене... руки... не стало!.. Мені пробито грудь!" — вяло шептали тут і там горячкою палені уста раненого Стрільця.

Їх забирано в лічницю, щоб видужавши знову вертали в стрілецькі рови.

А на забарвленій кровю, пожовклій травиці, немов на килимі якому, лежать розкинені вбиті. Останнім судорогом сціплена рука держить ще кріс, лице спокійне, відкриті очи глядять кудись у незнану далечінь. Вдоволені... мовби казали: Dulce et decorum pro patria mori!

Смеркалось! На небі замерехкотіли зорі, дивлячись на тих, що впали та наче шептали між собою: „Слава вам, завзяті Борці, що своїми трупами й кровю мостили новий шлях до сонця – Волі."

Тимчасом на місцях, де смерть закрила вмерлим очи, виростали свіжі й свіжі могили й могилки.

І росли вони ті могили щораз то нові і множились відтоді по цілій нашій землі: „над Сяном, Прутом, Дністром, Гнилою Липою, Стрипою, на родючих полях безкраїх степів, в балках, яругах, на піску і ріни, всюди — де лиш головами лягли сини України". Наші отсі могилки криють в собі тлінні останки тих, що впали в боях над Бистрицею в 1916 році.

Сі могилки — се їхні домівки, якими перейшли вони від нас у вічність. Не з криці сі домівки, ні з огнецвіту-каменя, не з золота, ні срібла. Народ сих Героїв не богатий в такі скарби і не торгує ними. Народ їх ще й досі в наймах, „хоч ніби вольним окричали його опікуни його". А висипані сі могилки з рідної землиці, яку вони так голубили, за якої красше завтра поклали свої буйні голови.

Тимто несеться сьогодні від нас мимоволі просьба — опрощенне: Простіть, великі Герої — Соколи ясні! Простіть нам, вашим землякам, що не спочили Ви в металевих домовинах, серед пишноти та блеску; ті убогі, з березовими хрестиками ваші могилки, сяють перед світом і нами яснійше як золото та срібло. Ми складаємо сьогодня вам у дарі гостинець ціннійший як всі скарби світа – чисту, як кришталь, вдяку цілого народу. Ваша слава „голосна і правдива, як Господа слово". Ви нам, а особливо молодому поколінню, що прибрало зеленню та впорядкувало ті ваші могилки, сіятимете надземським сяйвом, овіяні авреолею мучеників і страдальців за наше красше майбутнє.

І хоч Ви, як непоборені завзятці, не дійшли вповні до своєї мети, хоч ще й по вашій смерти поглибились на народнім обличу й нові розятрились рани, ми з тих Ваших могилок набиратимемо сили до дальшого діла, „щоби мати всміхнулася, заплакана Мати!"

А знайте, дорогі земляки, що богато сили й святого завзяття поховано в отсих могилках! І хоч немає в нас сили вирвати з рук смерти тих, що впали; немає змоги повернути

їх до життя — але повинна найтися сила й змога вирвати з пазурів смерти ті ідеали, яким служили Вони ціле життє.

Тож не плакати нам і сльози не лить! А перейнятись ідеями, за які Вони полягли. Бо чи можна оплакувати гідно оборонців рідної землі, не рішившися гідно заняти їх позиції? А ті боєві позиції позначили наші батьки й сини кровю серця, жертвою свого життя і то на тисячних пунктах нашої землі — кождий там, де поляг. Ті пункти, ті шматки землі, добуті ними на вічну власність заплачені кровавою, дорогоцінною ціною. Хайжеж вони остануть повсякчасно святі для нас. Нехай будуть дорогою спадщиною після поляглих — для тих, що встануть! Ту спадщину повинні ми зберегти!

Над кістками наших лицарів висипаймо високі могили. Звяжуймо з ними все, що вміємо розказати про спочивших під ними, все, що знаємо про їх чистий характер, їх святу борьбу, їх лицарську смерть! Сповиймо леґендою кождісіньку з тих могил, як яку чудотворну ікону. Нехай рік-річно в Зелені свята до тих могилок пливуть тисячі народу й інтеліґенції для підйому патріотичного почування, для покріплення серця.

Могили тих, що по шістьох віках неволі зірвались до бою за волю, могили рабів, охрещених власною кровю на лицарів свободи, гідні такої пошани. Ведім до них наших дітий на молитву за їхні душі. Наказуймо їх, щоб не забували, що тут спочивають ті, що за нас померли!

Якщо культ поляглих наших Героїв та їхніх могил яснітиме на нашій землі, а діти наші вкрашатимуть їх зеленню та квітами рідних піль та городів, а цілий народ у задушний день облягатиме їх з жагучим бажаннем волі — „розвіється тьма неволі, світ правди засвітить. І помоляться на волі невольничі діти!"

А сьогодня з наболілих грудий цілого громадянства нехай понесеться щиро-сердечне: три Отче наш і три Богородице Діво — за сповненнє великого діла, за душі тих, що за нас вмерли, щоб Господь милосерний приняв їх „у ясне місце, — де вже немає болю, ні печалі - ні горя, а житте безконечне"!(Клякають всі і відмовляють 3 От. і 3 Богор.).

Прощайте Вірли України, прощайте славні Герої—спіть блаженним сном!

Спіть хлопці, спіть!
Про долю-волю тихо сніть!
Про долю-волю Вітчини—
Чиж можуть бути красші сни?

Амінь.

LXX

На концерті в честь св. Священомученика Йосафата

(Станиславів, 25. падолиста 1924)

Дорога Молоді!

По всі часи історії людство заєдно зберігало та шанувало гідно память тих велитнів духа, що прямували до ясного селища найвисших ідеалів. Повсякчасно і у всіх народів оставали в славі ґіганти людських досягань на вершини Добра, Правди і Краси, які в борні за права духа й правди поклали в жертву своє житте.

Одним з найбільших борців українського народу, що чисті наміри й великі змагання засвідчили своєю кровю — се св. Йосафат. Перед трьома сотками літ, над берегами Двини, в місті Витебську, зложив він своє житте за одну з найважнійших справ нашої Батьківщини — за святу віру. Наложеннем своєї голови вратував Він від заглади уніоністичні змагання на українських землях, які відтак розрослися, пустили глибоко корінне, а в нас перетревали по нинішний день.

І якаби там не була майбутність нашого народу, ніяк не обійдеться без того, щоб у слушню годину не торкнулася вона питання про діло святої Унії. Ми віримо, що по всім ознакам часу й обставин гряде той час, що зі сяйвів мучеництва св. Йосафата розсиплються золоті проміні та горячі бажання „да будуть вси єдино" не лиш по галицькій і волинській землі, а по цілій широкій Україні![1])

Сьогодня в тристалітні роковини Його мученичої смерти, уладженням отсього свята, несемо й ми Йому скромний дар наших умів та сердець

Сього року найшла величня та чиста стать нашого святого Героя ріжнородне освітленне у перешорядних письменників та бесідників; а високі його ідеали станули ясно перед овидом душі широких мас наших земляків. Торжественними концертами, академіями, відчитами, богослуженнем та місіями відсвятковує наш нарід сей тристалітний ювилей Його смерти, при чому визначне місце займає наша інтеліґенція і середньошкільна молодь.

Міжтим до гармонійної пісні в честь Святого вкрався подекуди немилий звук; на ясну стать Святого намагалися темрявні духи кинути тінь ложі. Маю тут на думці деякі закиди й злобні наклепи, які знову видвигнено з нагоди святочних днів ювилею.

---

[1]) Порівнай: Альманах укр. богословів, Львів 1923, стр. 1.

Перш усього належить сьогодня ось тут рішучо підчеркнути, що католицька Церква є надмірно обережна в признаванню святости якійнебудь людині. Вона в тому предметі непомильна. Якщо вона признала Йосафата — святим, — себто людиною ідеальною в повнім значінню сього слова, то цілком певно Він був і є святим - тимсамим ті понижаючі закиди проти Святого є безпідставні.

Двоякого рода заміти підносять проти Святого: раз, що Він не святий, друге, що не щирий Українець. Видвигають се і то тенденційно ворожі нашій Церкві й національности політики, або офіційні московські письменники.

Загально відомо, що політика не то, що не є *жерелом правди, але навпаки: затроєним жерелом всякої найчорнійшої* ложі. Хто з нас сього не знає, які то нечувані брехні свідомо поширювали всякі політики про нас хочаб в останній всесвітній війні (зрадники монархії, московські запроданці і т. ин.) і кілько невинних людий сі наклепи переплатило життем? Можна отже вірити в правдивість закидів проти Святого, що опираються на всяких, висказах чи замітах політиків?

Зрештою безсторонні вчені, професори університету й письменники, осудили вельми різко закиди й „правдомовність" згаданих політиків [1]). Самі навіть явні вороги св. Йосафата признали добровільно і то під присягою його невинність, святість та ідейність. Православні і кальвіни плакали по смерти Святого, злословили вбийникам і заявили, що Йосафат не латинізував, але вірно заховував східний обряд [2]).

Признає те саме й православний учений, професор університету, Вячеслав Заїкин, що „яскраво негативна оцінка діяльности й особи епископа Йосафата в російській офіційній історіографії у великій мірі була наслідком загальних інспірацій російського уряду проти Унії. [3]) Під сю пору „майже всі твердження антиукраїнської російської історіографії спростовані новійшою обективною історичною наукою"[4]).

Додаймо, що велика частина сих злобних наклепів основується на крайнім незнанню фактів, котрі якраз навпаки стверджують, що знаменними чеснотами св. Йосафата були: евангельська лагідність і безприкладна любов навіть супроти найбільше ворохобних схизматиків [5]).

---

[1]) Гляди: Przegląd powsz. т. 160. ч: 479 стр. 125—135.

[2]) О. Кованевич: Житте св. Йосафата: Жовква 1902. стр. 226. Пелеш: Geschichte der Union: Wien 1880 т. II. стр. 319. Еп. Боцян: Великий Ювилей. Нива з 1923 ч. 11—12., стр. 388.

[3]) Гляди: „Діло" 1925 ч: 199, 200 201. „Поступ" з 1925, ч: 10—12 стр. 160.

[4]) Нива. l. c. стр. 388.

[5]) о. Скрутень Ч. С. В. В.—Альманах укр. богословів, стр. 13.

Але св. Йосафат був і Українцем до глибини душі, до шпіку кости. Любив свою церкву й нарід цілим серцем, церковні й народні звичаї заховував якнайвірнійше. Якраз саме тому, що любив свій народ і церкву, бажав Він для неї Унії. В ній бачив Він для України велике післанництво і Бог дав Йому ту ласку, що для тої ідеї Він приніс вкінці свідоцтво своєї крови [1]).

Він син затишньої сумовитої Волині. Його родина, душа й світогляд наскрізь українські. Української мови не цураеться ніколи, навіть тоді ні, коли найбільші світочі православя послугуються чужою [2]). В своїх полемічних писаннях „вносив Він у літературну полеміку те нове, що йшов за живою церковною традицією рідної старовини". [3])

Ось як висказуеться обективна наука про нашого Святого. На упередженне й людську злобу немае лікарства. Видно, що післанництво і значінне св. Йосафата не скінчилося сейчас по Його смерти. Бо хоч вже три віки уплило від того часу, схизма не перестає Його поборювати, як ні одного святого зі святих католицької Церкви. Се вказуе, що вплив Його росте. Його імя і значіння для зединення з Церквою правдивою переходить сьогодня із малого кружка української історії на широкий овид історії вселенської Церкви [4]).

Він був перший, що своею кровю засвідчив єдність Церкви й першим, що створив робітників, що для тієї єдности вміли з успіхом працювати. Чим був у минувшині, тим останеться й для будучности: стягом, під якого проводом мусять згуртуватися всі ті, що хочуть чесно посвятитися ідеї злуки православного Сходу з католицьким Западом. Його як свого Вчителя - мистця належить вибрати всім тим, що піднимаються всякого апостольства не тільки на Україні, але на цілім словянськім Сході. Тільки під Його опікою й по Його приміру можна успішно повести се святе діло. І се причина, що сей покірний слуга Божий, сей український Герой і Мученик так довго в широкому світі незнаний, ставатиметься щораз то більше голосним мім Словянами, а через них на цілім Сході [5]).

Великий Схід жде сьогодня релігійної обнови — він жде на нас, своїх братів — і дасть Бог, що за молитвами й опікою св. Йосафата ми внедовзі там прийдемо і „будет едино стадо і един пастир!" [6])За сю ідею так горячо молився, ідучи на смерть Христос Господь, за сю ідею віддав житте й святий Йосафат!

---

[1]) Еп. Боцян. l. c. стр. 389.
[2]) о. Скрутень, l. c. стр. 7.
[3]) Возняк: Історія укр. літ. Львів. 1921. II, стр. 235.
[4]) Еп. Боцян. l. c. стр. 390.
[5]) Еп. Боцян. l. c. стр. 389.
[6]) Ів X. 16.

LXXI

Над могилою ученика

Зайшло йому сонце, коли ще було полудне. (Амос. VIII. 9.)

На дворі пізна осінь. Шелестить зівяле листе, відривається з гилля й кане до долу. Заніміли поля, замовк ліс, покинули нас щебетушки-птички. Сонічко пізно піднімається понад землею і хоч світить, та не гріє. Небозвід затягається часто тяжкими оловяними хмарами, з усіх усюдів тягне проймаючим холодом,

А в наших серцях чиж не холод? Чи не переходять морозні дрощі по спині, коли стоїмо над домовиною, що криє в собі от ще два дні тому здорове вповні тіло Л.? Справді йому зайшло сонічко життя ще перед полуднем!

В найкрасшому молодечому віці, в розцвіті життя, коли многі купаються в радісних блесках сили й здоровля, — в 19-їй весні життя, — неумолима смерть своєю кощавою рукою задавила йому горло, стиснула молоденьке серце, яке тільки що зачинало жити, яке, не знаючи ще життя, так рвалось до нього.

Якщо смерть кождої молодої людини проймає нас жалем і глибоким спочуванням, то в першій мірі смерть молодого студента, що більшу частину свойого коротенького життя провів у шкільних мурах, серед томлячої науки над книжками, сидячи нераз і поза північ над лектурою, чи задачами, або як бл п. Левко, що вже був у осьмій клясі, ладився до матури, що за кілька місяців міг стати пожиточним членом свого народу, підпорою батькам.

Наш жаль степенується ще й тим, що так нагло, так несподівано розпращався він з сим світом. Вівторок ще був здоровий, в школі, а сьогодня в неділю — в сирій могилі. Нечайно, мов грім з ясного неба ударила нас страшна вістка: Л.. немає вже між живими Так буває нераз, коли між стадо білих голубів спаде нагло хижий яструб. Всі стають мов неживі, не можуть прийти до себе, хоча й бачуть, що одного з найкрасших пірвав у свої кіхті страшний лютий ворог.

Ось чому в серцях наших такий холод, така болюча рана! Нам годі погодитись з тим, що сей, якого ми ще кілька днів тому бачили веселим, ясніючим повним здоровлем [1]) — перестав вже жити. Люблячі батьки, вчителі і його товари-

[1]) Ученик Л. помер по операції сліпої кишки.

ші не в силі опамятатися, що в сім життю вже більше не побачуть своєї найдорожшої дитини, взірцевого ученика й найкрасшого товариша.

Чи про таке прощання — як сьогодні — думали ми колн? Батьки покійного сподівались, що колись по довгих літах, коли Всевишній покличе їх до себе, вони побачуть свого Л. при своїй смертній постелі, що він примкне їм очи, що він по них вкриється тяжкою жалобою, а тут нараз вони мусіли клячіти при його смертельній постелі, слідкуючи за тим, як з його недавно ще здорового тіла улітав останній віддих та віддавати йому отсю останню прислугу.

Ми, вчителі його, що показували йому щодня стежку в велику гущавину людського знання, що заедно находили для нього слова признання і похвал, що гляділи на його знаменний поступ в науці — чи могли догадуватись, що незабаром побачимо його в сумній домовині?

А його сердешні други й товариші зі шкільної лавки, що з ним разом мріли про гарне, щасливе будуче, що хрустальні хороми ставили на крихкому леді незнаного завтра, чи могли припускати що їх стріне так скоро хвилина розлуки — розлуки раз на все?

Коротеньке було його життя — всего 19 літ — але велике й цінне, бо на нього складалася горяча любов Бога, любов рідні, любов до всіх, що були в яких небудь відносинах до нього, невпинна праця, совісність у виповнюванню обовязків, невинність і скромність у всім.

І пощо було Йому вмирати? Пощо покидати нас раз на все? — Так Бог велів! А не нам на прю з Тобою стати, не нам Твої діла судить!

Хто в силі збагнути недостижимі стежки Божого Провидіння? Хто зуміе збагнути бездонну пропасть Божої Премудрости? Де око, що може продерти занавісу, яка заслоняе перед нашими очима найблизше будуче? —Хто зна якби уложилось його майбутне житте, кільки чорних днів прийшлось би йому пережити, кілько разів закервавилосяби се щире серце, що досі не знало що таке злоба світа, злість та людська злоба.

Господеви подобалась душа його. Він покликав його до себе. Так Він велів! Да будет воля Його.

Але ми люди — звязані тисячними невидимими нитками з отсим світом, тому, хоч і маємо віру, тяжко нам відразу погодитись з так великою стратою й звідси в нашому серцю така глибока рана, тому такий біль і жаль!

Ти плачеш, дорогенька ненечко? Ми знаємо твої сльози, вони такі гіркі, що їх ніщо не осолодить, хиба одна віра, ніщо не осушить, хиба вітер часу. Вони вогнем палять твої очи, невимовним болем заливають серце.

І ти, любий батечку, ковтаєш гіркі сльози! Ваш найдорожший Л. цілує ваші руки в останнє. Дякує вам за всі труди, заходи, жертви й посвяту, ложену для нього. Не плачте! Там за гробом ваш синок найшов другу Матінку, Пр. Діву, що завела Його між Ангелів та Святих, де так любо, мило.

Він найшов там Всемогучого Батенька, що дав йому щасте, якого ви дати не в силі. Ваш синок найшовся тепер там, де вже немає ні хороби, ні терпіння, ні злиднів, з яких сплітається ваше щоденне житте.

І вам, п. професори і п. директор, кланяється покійний Л. в останнє. Ви вчили його, не жаліли труду, а вели до знання і сьогодня прийшли віддати йому останню прислугу. Дякує вам щиро за все. Хай Бог заплатить вам за вашу працю, за ваші добродійства![1])

Тай у ваших очах, дорогі товариші Покійника, бачу перлини сліз. Ви принесли Йому вінці й цвіти. Спасибіг вам за се. Не забувайте про Його душу. Скільки разів прийдете на се місце вічного супочинку, помоліться за нього.

Прощайте всі знайомі й приятелі! Прощайте в останнє! Не плачте за мною! Так Бог велів!

І я Тебе пращаю, люба дитино, що був моїм учеником, найкрасшим учеником майже вісім літ. З моїх рук приняв Ти в останнє до свого серця Господа Ісуса. Сьогодня віддаю Тебе в опіку того Пастиря, що житте своє поклав за свої овечки. Дай Господи, стрінутися ще раз з Тобою на страшному суді, але по правому боці справедливого Судді — між праведниками в небі! — Амінь.

LXXII

Неділя 4. по Зелених Святах

Закінченнє шкільного року.

> Ідіть щасливо, Бог нехай буде на вашій дорозі, а Його Ангел нехай буде з вами. (Тов. V. 21)

Ось станули ми на краю шкільного року. Стрілою промайнув він перед нами. Непомітно минали дні, тижні, місяці а ми й не стямились, як опинились на прикінці сього року. За три дні і вас вже тут не буде. Зі свідоцтвом у руках ви

[1]) Порівнай: о. Лежогубський: Слово над гробом ученици. Читанка для IV. кл. ґімн. стр. 354 — 356, Нива з 1907 стр. 75 — 77.

розійдетесь й розїдетесь в ріжні сторони, щоби через повні два місяці відпочати по цілорічній праці — науці. Настануть великі ферії.

Ферії! Господи! Яке любе, яке принадне се слово в шкільному, молодечому віці! Воля, відпочинок, ігри, спорти, всякі прогульки, безжурний побут у товариша, знайомих! Тисячні пляни, мрії, оповиті ідеальним сяйвом молодечої уяви, що не знає, що таке невдача, журба, терпіннє, що не бачить найзвичайнійших клопотів сірої буденщини. А проте сі радісні ферії — сей довгий свобідний час — се для неодного з вас — час тяжкої проби, неодної тяжкої покуси.

Неодин зачинав шкільні ферії чистий, невинний мов Ангел, а вернув до школи з таким зіпсованим серцем, зі сильно захитаною вірою, зі сумліннєм, обгяженим такими промахами, що вчителі ледви можуть розпізнати в нім давного, доброго ученика. Лихо проведені ферії — се часами справжній погром, велика програна на довгі літа, хто зна чи не на ціле життє. Тож позвольте, що я, ваш духовний провідник, маючи вас осьтут востанне зібраних перед собою, щоби ви зложили щиру дяку Давцеви всякого добра за час цілого року шкільного, звернусь до вас зі словами щирої, сердечної остороги, як належить добре провести отсі ферії.

1. В часі ферій будете вільні, звільнені від науки й шкільних правил. Ні я, ні панове вчителі, ні шкільний дзвінок не будуть вас накликувати до праці-науки. Не значить се однак, що вам тоді все вільно, з ніким не треба рахуватися, нікого боятися, нікого слухати. Ні! Є хтось, що сторожитиме над вами і в часі ферій, що не спускатиме вас ніколи зі свойого ока. Се Бог. Його всевідучого ока належить вам більше боятися, ніж усіх ваших учителів і батьків, бо перед ним ніяк не сховаєтеся, нікуди вам утекти. Перед наглядом отця катехита, вчителя, батьків можеш ухилитися, можеш навіть дістати дуже добре поведеннє — хоч ти його не заслужив. Ти можеш перед ними удавати дуже чемного та доброго — хочаб ним і не був. Перед Богом ні! Память про повсякчасну прияву (всюдиприсутність) Божу — се найкрасше забороло перед усяким моральним проступком. Прегарно висказується в сій справі старий Товит: „Сину! По всі дні свойого життя май у памяти Господа Бога і бережись, щоби ти не пристав на гріх та не переступив Божої заповіди“ [1]).

Тому не забувайте в часі ферій ні на хвилину про Господа Бога. Память про Того, що все видить, чує, лічить, важить, записує, хай неустанно супроводжає вас усюди. Во-

[1]) Тов. IV. 6.

на хай заведе вас кождої неділі й свята до церкви на Службу Божу, денебудь ви не булиби. Правда: спільного богослуження не буде; ані я, ані панове господарі кляс не будуть вас перечитувати, чи всі прияв і; одначе сумлінне тобі скаже, що ти таки повинен прийти.

А поводіться в церкві набожно й чемно, не давайте нікому згіршення, щоб чужі люди з вашої поведінки в церкві не осуджували нас, що тут у школі не звертається на се належної уваги. А треба бути на цілій Службі Божій, не на якійсь частині, бо се не все одно. Тож не стійте в часі богослуження під церквою, на цвинтарі, або в закристії, або, що гірше на дорозі,—але в церкві і то не коло входових дверий, де звичайно нема місця, але на церкві між людьми. При вході й виході з церкви віддайте глубокий поклін Ісусови Евхаристійному, що пробуває заєдно на наших престолах. Коли дзвонять, чи є виставлені Нсв. Тайни, не стійте як залізні стовпи, але приклякніть і то не на одно, але на обидва коліна. До церкви приносіть зі собою молитвослов та моліться з нього. Лучиться вам нагода послужити до Служби Божої, не відтягайтесь від того, бо й самі королі та найвизначнійші мужі і суспільні діячі уважали собі сю прислугу за найбільшу шану. Словом: поведеннем у церкві здаватимете іспит перед посторонніми людьми з вашого християнського виховання. А знайте, що чужі люди осудять вас дуже суворо[1]).

Згадка про всюдиприсутність Божу не дозволить вам также пропустити ані разу ранної чи вечірної молитви. В часі шкільного року ріжно бувало. Нераз ти заспав, повторяв лекцію, спішився до школи, а про молитву забув. Вечером знову сидів до пізна при книжці, чи задачах і лиш перехрестився й пішов спати. На феріях часу буде доволі, ніякі обовязки не стоятимуть тобі на перешкоді, тож не занедбуй ніколи сього святого обовязку. Не богато, але добре. Тимпаче, що може якраз твоя ненька, що тебе колись учила першої молитви — а тебе цілий рік не бачила — звертатиме щодня увагу на те, чи, і як ти молишся. О, як боляче вражалоб її глядіти на се, що ти без молитви береш за ложку, чи йдеш на спочинок. Який важкий жаль чулаби вона до мене, як твойого катехита, що, мовляв, замало й не зачасто нагадував тобі про сю щоденну твою новинність. Памятай! Хто не молиться, гірший від звіряти. Воно, рано чи вечір — як стріне свого пана виявляє йому, як вміє, свою вдяку; а людина розумна, бере повними пригорщами від свого найбільшого Добродія, щодня найріжнороднійші дари й ласки, але подякувати за се, сказати йому рано: „Добрий день“ (Отче наш .),

[1]) Гл. Jeż. Egzorty стр. 236 — 239.

чи вечером: „Добраніч“ (*молитву вечірню*) не вважає за конечне. А пречінь сього домагаються навіть правила доброго виховання. Тож не опускай ніколи молитви!

Не забувайте рівнож про св. сповідь, що є одиноким лікарством на наші гріхи, тимпаче, якщоб хто тяжко прогрішився. Приступайте сміло до сеї духової купелі, щоб скинути з себе прикрий тягар гріха, а зодягнутись знову в чудову одіж ласки Божої. Бодай раз в тижні (найкрасше в неділю в церкві) переведіть самі зі собою тижневий обрахунок совісти, який вам скаже, чи поступаєте ви наперід в добрім, чи може подаєтеся назад? Відвідайте також бодай деськолись Евхаристійного Ісуса, виявіть Йому свою любов та вдяку й перепросіть за зневаги, яких Він нераз зазнав так від вас, як і від тих, що Його мало або й цілком не знають.

2. Протягом сього року ви придбали собі чимало всякого знання. Кидаєте отсі мури може з дуже гарними свідоцтвами. Не будьте однак горді, чи чванливі ні з вашого знання, ні з тих свідоцтв. Хай тобі не перевертається в голові, що понад тебе вже нікого немає. Такого ніхто не любить, а в душі ним погорджує. Те, що ти, тепер вмієш, є нічим у порівнанню з тим, чого ти ще не вмієш і ніколи вміти не будеш. Тож самохіть не виставляй себе на сміх! Сьогодня й перед сільськими людьми годі вже чимбудь пишатися; бо за женуть в сліпий кут та висміють здорово.

3. З батьками вашими поводіться, як і досі, з пошаною та синівською любовю. Вони богатші за вас досвідом, дожидають нетерпеливо вашого повороту додому. Тож бережіться всього, що моглоб немило, чи боляче вразити їх батьківське серце. Дякуйте часто Господеви, що дарить їх черствим здоровлем, що живуть і вами піклуються, бо найнещасливійша на світі доля — се доля сироти. Нехайже ціле поведенне ваше від ранку до ночі буде доказом, що розумієте й оцінюєте любов ваших дорогих батьків, що розумієте сю незлічену многоту заходів, посвяти й привязання до вас. Вони ложать те все тільки для вашого добра і то вже від кільканацяти літ, без словечка нарікання. Доведіть, що хочете бути вдячними їм за те, що вмієте бути вдячними. Нехай з уст ні одного батька чи неньки не вирветься скарга-біль, що в дома в їхній хатині красше й спокійніше жилося, як син був у школі, в місті на станції, відданий праці й науці. Знай, що не завсіди й не всюди, буде тобі так любо й добре, як під рідною стріхою біля рідного батечка та любої неньки!

Не відкажіть їм вкінці своєї помочі у всякій домашній чи господарській праці, тимпаче коли би вони сього від вас домагалися. Ручна праця нікому не наносить стиду, розвиває фізичні сили й причиняється немало до здовровля. [1]) Не-

[1]) Гл. Winkowski. Egz. т. I 324—331.

усувайтесь, ні викручуйтеся від такої помочі! Любіть і шануйте своїх батьків, щоб не довелося колись нарікати з поетом: „Тяжко мені сиротою на сім світі жити. Свої люди — як чужії, ні з ким говорити". [1])

4. В часі ферій чигатимуть на вас три великі небезпекипокуси. З ними належить зводити заєдно боротьбу. Перша з них найбільш небезпечна се: лінощі, бездільність, про яку св. Письмо каже, що неодного зла навчила вона людий [2]). Ферії мають бути для вас заслуженим відпочинком, але не лінощами, цілковитою безчинністю. Що иншого розривка, віддих, а що иншого повне неробство, лінивство, нудьга або ледаче вештанне з кута в кут. Отсього бережіться, як огню. Людині не годиться ніколи марнувати дорогоцінного дару Божого, яким є час, бо вона родиться на труд і працю, як птиця на літання в повітрю.

Перших кілька днів вакаційних проходить ще сяк-так, а потім неодин „нудить світом і нудить собою", так, що батьки нераз аж мусять упоминати: „Хлопче! Берися вже до якоїсь роботи, бо годі собі з тобою дати ради". Я й сам стрінувши в часі ферій сього чи того ученика на вулиці — на запит: „Що чувати?" — чув відповідь: „От нудьгую. Вже сплю часами до полудня — а нудьга страшна, не маю за що взятися. Може о. катехит дадуть мені яку роботу!"

Дуже вірно. Але які наслідки того? Які думки, уявлення, почування, які бажання збудяться протягом такого двомісячного неробства й нудьги в такій розледащілій, нічим незанятій душі?— У воді, що стоїть на місці, в калюжі болота, вилягається лише всяке хробацтво й гниль. Тільки бистрий гірський потічок несе свої прозорі хвилі в незнану далечінь! Душу ученика лінюха обсядуть роєм гидотні й брудні думки, нечисті пожадання, він стане жити життем майже тільки змисловим, звірячим, а всюди, куди не гляне, чи хто що скаже, буде видіти лише гидоту й погань.

Тож, мої дорогі, відпочивайте в часі ферій, уживайте всяких розривок, але, заклинаю вас на всі святощі, не дармуйте, не сидіть безчинно, боріться з лінивством. Не йде тут про якусь систематичну працю, як у школі, але просто о практичну роботу. Скажім: Одну годину щодня постановиш собі посвятити на читання одного твору визначного письменика, що тобі найбільше припав до вподоби (Лепкого, Шевченка) чи котрого з клясичних авторів, на розвитку математичних задач (якщо ти добрий математик) чи на науку німецької мови. Постановиш, додержи слова. Будь послідовний — не-

---

[1]) Шевченко: Думка: На що мені.

[2]) Йов. V. 7. і Екк

ЛНБ им. В. Стефаника ПРОВЕРЕНО-1967 г.

уступай ніяким забаганкам ні на хвилю. Се буде гарна вправа над виробленнем свойого характеру, а надто ся одна годинка шляхотної, сумлінної праці охоронить тебе від препоганої нудьги, лінощів, від гріхів. Спробуй тільки — а не будеш жалувати.

5. На феріях лучиться тут і там нагода для вас пізнати, зблизитися, навязати знайомство з ріжними посторонніми людьми, чи товаришами. Дуже зважайте на те, хто до вас зблизиться, з ким маєте до діла. Досвід учить, що лихі товариства завели неодного на бездорожа, а то й знищили. Отсе ся друга небезпека, на яку звертаю вашу увагу. Таке знайомство зачинається звичайно розмовою про дуже ідейні погляди на світ, людий, віру, Бога, а сходиться потім на такі теми, що торощать немилосерно дотеперішний твій світогляд. Піддається безпощадній критиці все, що досі для тебе було святим й пошани гідним. Тож не диво, що не один вертає по феріях до школи змінений до краю, зіпсований, хто зна, чи не на ціле житте. Тому питай про моральну вартість людини, якій не раз дуже скоро подаєш руку, подаєш до відома своє назвище, завіряєш більше, ніж нам, твоїм правдивим, щирим провідникам. Скільки то вже було таких, що гірко жалували, ба навіть проклинали ту хвилину, в якій попалися у невідповідне товариство, під вплив морально чи релігійно звихненого осібняка. На жаль запізно!

Думай, хлопче, що хто має до діла зі смолою, помажеться нею [1]). Гляди, щоб і тобі таке не сталося!

6. Стережіться вкінці лихої лектури, злих книжок. Се той третій ваш вакаційний ворог. Він між молоддю вже чимало лиха наробів. Знаю, що деяких з поміж вас палить, так сказатиб, велика жадоба, просто голод лектури, читання. Лиш не читайте, прошу, всього, що руки попаде. Якщо ми непевні, чи яка страва здорова, не їмо її, чи який гриб не трійливий — не варимо його. Робіть те саме з книжками до читання, з сею духовою стравою душі, а збережете її здоровля, підійметесь на найвисші вершки досягнень людського духа.

Мій Боже! Кільки є вже на світі добрих, будуючих, мало того скажу, прегарних, захопливих, найліпших книжок. Людське життя закоротке, щоби бодай частину з них прочитати, перетравити, присвоїти собі їхній зміст. А чим кормить молодь свої ніжні, ясні, вразливі на все, легко запальні душі? Гидотним романом, поліційною сензацією, кримінальною драмою, масним дотепом, що стрясає молодечу душу найбільш низькими, гидотними пожаданнями.

---

[1]) Екк. 13. 1.

Львівська державна наукова бібліотека 5264

IC 25 III / 1928-11

ПРОПОВІДИ

Додаток до „НИВИ“ ч. 11.

ЛЬВІВ ×××××××××××××× Р. 1928.

о. Др. І. Фіґоль

LXXII

Неділя 4. по Зелених Святах

Закінченнє шкільного року

(Докінчення)

Яка з такої лектури величезна страта, яка кривда страшна, яке самовбійство душ скривлених характерів поміж майбутніми провідниками нашого безталанного народу! Чи хочеш і ті ферії провести на такому читанню? Пробіг! Не беріть таких книжок до ваших рук, не пляміть, не валяйте таким болотом ваших душ! Геть з такою отрутою! Читайте тільки архитвори, письма чисті, шляхотні, соняшні!

Кінчаю! Пращаю вас усіх, мої дорогі, отсим щиро-сердечним побажанням: Господь хай буде з вами. Його Пречиста Матінка хай заховає вас у своїй опіці. Ваші Ангели Сторожі хай вам товаришать всюди та бережуть у часі отсих ферій від усякого лиха!

Вертайте по феріях до школи здорові та сильні тілом і духом! Амінь.

(Конець екзорт о. Др. І. Фіґоля)

о. Михайло Дороцький

Слово

перед сповіддю священиків на деканальнім зборі

„Де є скарб ваш,
Там буде і серце ваше“.
Мат. 6, 21.

За хвилю маємо приступити до св. Сповіди. Як до неї приготовитись, як взагалі належить відправити св. Тайну Покаяння, се кождий з нас знає, бож о тім предметі чи не найчастійше приходиться нам своїх вірних поучати.

Львівська державна наукова бібліотека
№ 5264

Одначе досвід учить нас, що живе слово має великий вплив на кождого чоловіка. Тому й я осміляюсь отсе, Всеч. Отці і Дорогі Собраття, живим словом промовити до Вашої совісти, до Вашого серця, до Вашої душі; а Всевишньому молюся, щоби благословив всіх нас у сій важній хвилі, нас, яких вибрав собі на своїх священиків, на своїх слуг та строїтелів своїх найсвятійших Тайн.

Ми — священики.

О, коби то ми ніколи в життю про се не забували! Коби то ми завсіди памятали, хто ми, та яке наше призначення! Се пізнати і про се памятати зможемо легко лише тоді, коли в нас буде жива віра, неослаблена ніякими сумнівами, ненадпсована світовими зглядами, компромісами з духом світа сього. Так, жива, кріпка, нічим не захитана віра — се найголовнійша основа цілого нашого священичого життя, се підвалина цілої нашої священичої діяльности, се та кріпка підвалина, про котру говорить Христос Господь: „І полили дощі й надійшла повінь, і загуділи вітри і вдарили на будівлю сю; та не впала вона, бо основана була на камени". Мат. 7, 25. Тож найперше чуваймо й молімся, щоб не потахла, не погасла в нас віра наша.

А дальше кличмо часто за псальмопівцем: „Вкажи мені, Господи, дорогу, якою піду, бо Тобі віддав я душу свою".

Так, Всевишньому Богу віддали ми ціле життя своє, бо він нас собі вибрав, він нас собі уподобав, як і сказав Син Божий: „Не ви мене вибрали, а я вас вибрав і постановив вас, щоб ви йшли і плоди приносили" (Ів. 15, 16). Ми отже рід вибраний, як то красно сказав св. Петро: „Ви рід вибраний, царське священство, народ святий, люди придбання, щоби голосити чесноти того, котрий вас із тьми покликав до свого чудного світла" (Петро 2, 9). Скільки то спосібнійших і гіднійших людий поминув Господь наш Ісус Христос поза тим чудним світлом розуміння його св. Євангелія, поза тою непонятою властю справування Найсв. Тайни Евхаристії та посередничення між Богом і людьми, а нас собі вподобав, нас покликав, Якже щасливі ми! Нам дивно нераз, що нині так богато безвіря. А хто знає, що й з нами було би сталось, чи й ми не належалиб до тих нещасних, якби Господь у непонятім своїм Провидінню не покликав нас близше свого світла?! Так то, Господи, Боже мій, Ти справді „умалив мене малощо від ангелів, славою і честю вінчав ти мене і поставив мене над ділами рук твоїх" (Євр. 2, 7). Ба навіть ангели не мають власти справувати Найсв. Тайни! О, справді нема красшого і святійшого достоїнства над достоїнство священика! Тому говорить Касіян: „Єрею Божий, коли зважиш висоту небес, ти висший; коли подивляєш красу сонця, мі-

сяця, звізд, ти красший; коли дивуєшся величности ангелів, ти величнійший; коли глядиш на високе становище звісних володарів, ти висше поставлений; — лише один Бог і твій Сотворитель стоїть висше від тебе".

Тож „благословіть, ереї Господні, Господа, хваліть і превозносіть його по всі віки".

Якоїж то отже совершенности і святости нам треба, щоби з вдячністю та з належитим достоїнством, а заразом з святою смиренністю і глибокою покорою сей високий і святий чин священичий справувати! Тому Господь наш Ісус Христос кликав до апостолів, а через них кличе і до нас: „Будьте совершенні, як і Отець мій небесний совершенний есть" (Мат. 5, 48). Вже в Старому Завіті домагався Бог святости від старозавітних священиків: „І будете перед мною святими, як і я святий, Господь Бог ваш, що відлучив вас від усіх людий, стати моїми" (Лев. 20, 26) А слова св. Ап. Павла — чиж у першій мірі не до нас відносяться? „Ви церква Бога живого, як і сказав Бог: прийду і вселюся в них" (II. Кор. 6, 16). Або: „Чиж не знаєте, що ви храм Божий і що Дух Божий жие в вас" (1. Кор. 3, 16).

Знаючи се і памятаючи про се, ми обовязані всіх сил докладати, щоби сей храм нашої душі завсіди був красний, Богу милий, достойний тої високої чести щоденного причастя страшних Тайн Христових

А дбаючи про храм власної душі, старатися будемо і про душі повіреного собі стада, щоби й вони були достойним осідком Бога живого. Ми тоді радо будемо будувати храм Господеви і в душах старших через відповідні добірні духовні науки.

Вкінці стараючись про красу душевного храму у себе і в наших вірних, будемо дбати про чистоту і опрятність Божого дому і любити її, як се щодня молимось перед проскомидією: „Господи, полюбив я красоту дому Твоего і місце поселення слави Твоеї". Тоді не позволимо, не допустимо ніколи, щоби в Божому домі було запущено, як в занедбаній хаті.

Тому нехай часто, а особливо тепер перед св. Сповіддю кождий з нас запитає себе самого: чи і як памятаємо ми про свій священичий стан, про своє священиче звання – в церкві, в родині, в життю громадському, політичному і т. д. Чи завсіди й всюди держимося на висоті священичого звання? Чи може світ і його суєта зуміли зіпхнути нас з правдивого священичого рівня, і ми понижені і світом погорджені, стративши святу рівновагу, хилимось то в один, то в другий бік, а то й падали нераз глибоко-глибоко, оскверніючи храм Божий в наших душах.

Дорогі Собраття! Памятаймо страшні слова св. Апост. Павла: „Коли хто Божий храм знищить, знищить сього Бог!"

Тому послухаймо радше йогож слів, сказаних до Ефесеїв: „Відложіть перше життя давнього чоловіка, що тліє в похотях лукавих, а обновляйтесь духом ума вашого; тай одягніться в нового чоловіка, сотвореного по Богу в праведности і святости правди“ (Еф. 4, 22, 23, 24).

2. Ми — слуги Христові.

А памятаючи своє високе достоїнство та велику святість свого священичого звання, не забуваймо притім, що ми лише слугами Христовими в винограді його. „Ви священики Господні назветеся, служителі Бога вашого“, сказав пророк Ісаїя; а св. Ап. Павло так пише: „Так нас нехай уважає чоловік, як слуг Христових“ (1. Кор. 4, 1). Святий Іван Золотоустий так красно се пояснює: „Бог покликав нас до сього достоїнства не на те, щоби ми являлися при престолі в світлих, блистячих ризах; не на те, щоби ми вели вигідне і роскішне життя — ні! Лише на службу тяжку та відвічальну службу Богу, в якій ми маємо бути посередниками між Богом і людьми; пастирями, котрі стережуть овець, а загублені ратують; рибаками, що ревно свої сіти закидають; сторожами, які старанно чувають над стадом; вітцями і учителями, котрі повірені їм діти учать, пильно виховують, для Бога здобувають, спасення їм забезпечують“.

Сам Син Божий говорив про себе: „Моя страва є творити волю того, що мене післав, і довершити діло його“ (Ів. 4, 34). Тому і ми повинні уважати службу Г. Богу за найпершу і найголовнійшу свою задачу. І як „Син чоловічий не прийшов, щоби служити йому, а щоб послужити і дати душу свою як викуп за многих“ (Мат. 20, 20), так і ми, служачи Богу, служити маємо і тим многим, яких Г. Бог віддав у нашу духовну опіку.

А ся наша служба дуже ріжнородна, як широка є Христова нива, просторий Христовий виноград. Лежить вона головно в голошенню слави Божої та в спасенню душ людських, бо те саме творив і Син Божий. Він сказав: „Я прославив Тебе на землі, діло довершив, яке дав Ти мені, щоб його довершити“ (Ів. 17, 4); а на иншім місці: „Син чоловічий прийшов віднайти і спасти погибшого“ (Мат. 18, 11). Отже таксамо і в наші руки зложив „Отець небесний свою славу“, яку ми маємо між людьми якнайдальше і найглибше поширити, уґрунтувати. Син Божий віддав знов своє діло відкуплення, щоби ми дальше трудилися над спасенням людського роду; а Дух св. хоче через наші руки подавати людським душам овочі відкуплення — Божу ласку і Боже благословення.

Якаж се свята наша служба, та яка вона й відвічальна перед Богом і людьми! Якжеж ми її сповняти маємо? За при-

міром Христа Господа! Бо сам він сказав: „Образ-примір дав я вам, щоб, як я творив, і ви також так творили“ (Ів. 13, 15). А творив Ісус своє діло з такою святою ревністю, що забував свої власні потреби. Не журився тим, що не мав де голови склонити; в день трудився до умучення, не зважав на ніякі спеки, холод, голод, не відтягався від найтяжших подвигів; а знов цілі ночі переводив на горячій молитві найрадше в городі гетсеманськім. Від ревности не дався відвести ніякими перепонами, грозьбами, підступами та напастями ворогів, аж вкінці як добрий пастир, душу свою поклав за вівці. „І за них я посвячую себе, щоб і вони були освячені правдою“ (Ів. 17, 19).

Ось примір для нас, як і ми маємо служити Богу і людям. „Іди і ти твори таксамо“ — сказав сам Спаситель. Дорога, труди, життя, ревність Христа Спаса, се найкрасший взір для кождого з нас.

Запитаймож тепер себе самих, чи і як наслідуємо той божественний примір самого нашого небесного Первосвященика? Чи в нашому душпастирюванню ходить нам завсіди в першій мірі о славу Божу і о спасення душ, чи о що иншого? Св. Августин, пояснюючи 17 гл. св. Йоана, говорить: „Христос сказав: Паси не себе, а мої вівці; стережи їх, як моїх, а не твоїх; старайся ширити між ними мою честь, а не твою; мою власть, а не твою, мій хосен, а не твій“.

А Петро Цел. говорить: „Хлібом священиків се Божа слава, якщо глядаєш чого иншого, то не їш свій хліб, але отруби свиний“. Запитаймож себе тому, як ми взагалі трудимось на Христовій ниві, чи як вірні і пильні слуги, чи як недбалі наємники? Чи в Христовому винограді трудимось в першій мірі для Бога? Чи даними нам талантами стараємось придбати нашому Господеви стократні плоди, чи закопуємо даний нам талант безужиточно? Чи прийме нас наш Господь за наші труди, як добрих і вірних слуг, до радости своєї, чи, як лукавих і віроломних, буде змушений відкинути нас від себе на віки? Горе нам, якби і до нас мали відноситись отсі страшні слова Господні: „Горе пастирям Ізраїлевим, що пасуть самих себе! Чи не вівціж бо пастирям пасти? Се молоко їх їсте і вовною зодягаєтеся та годовані заколюєте, а овець моїх не пасете?! Знеможених ви не покріплюєте, недужих не вигоюєте, ранених не перевязуєте, блудячих не навертаєте, загублених не глядаєте, сильних обтяжуєте і правите ними насильно і жорстоко! І розсипались вівці мої, бо не мали пастирів і стали жиром усьому польовому звірю... Зате ви, пастирі, слухайте слово Господнє: тому, що пастирі не доглядали овець моїх, а пасли пастирі себе самих, ось я встану на пастирів і зажадаю овець моїх з рук їх і не дам їм уже пасти овець“ (Езек. 34, 2—10). Противнож. За вірну службу станемо приятелями Христовими: „Ви други мої, якщо

творите се, що я заповідав вам"; та відповідно і нагородить Спаситель: „Коли хто мені служить, нехай іде вслід за мною; і де я, там і слуга мій буде!"

Щоби не слабла наша ревність, щоб не остигала наша віра, щоб взагалі наша духовна діяльність вінчалася благодатними успіхами, мусимо наслідувати Христа Господа ще в одному, а се в молитві. Екц. Митр. Андрей Шептицький так пише в тій справі: „Без ніякої пересади можна сказати, що ми є такими священиками, якими є наші молитви". Добра молитва певним знаком доброго священика. Молитва занедбана опущена, се без найменшого сумніву певні ознаки недбалого, злого священика, священика плиткого і без вартости". Чому? Бо хочби хто мав усі чесноти, то таки вкоротці стратив би їх, якби остигла в ньому ревність в молитві. Всі святі лише молитвою святими ставали; а всі осуджені зістали осуджені тому, бо залишили молитву.

Ми — „строїтелі Тайн Божих".

Вкінці ми „строїтелі", скарбники Таїнств Божих, як сказав св. Павло: „Так нас нехай уважає чоловік .. як строїтелів Тайн Божих". В наші отже руки вручив Господь наш Ісус Христос увесь свій скарб зі всіми його таїнствами. А скарбом сим то всі божі правди, всі таїнства віри тай самі св. Тайни, всі священодійства, весь скарб заслуг Христового життя, страстий, його смерти і воскресення та всі права і власти, уділені Христом католицькій Церкві. Над усіми тими добрами ми поставлені, щоб їх між вірних у відповідному часі, в відповідній мірі, оглядно і проворно, справедливо і належно розділювати. І як від кождого управителя, тим більше від скарбника, домагаємося совісности і вірности, так і від кождого скарбника Божих таїнств Бог, Церква і вірний народ вимагають вірности і совісности. І св. Ап. Павло виразно се зазначує: „Від строїтелів же Христових вимагається, щоби кождий показався вірним" (1 Кор. 4, 2). Отже кождий з нас має бути вірний Христу Богу, вірний своїм священичим і душпастирським обовязкам та совісний в їх сповнюванню. Тому запитаймо себе, чи є в нас щиросинівська почесть і вірність для авторитету духовної власти? Чи не переціннємо ми свого власного личного авторитету? Чи є в нас почуття слухняности, дисципліни, не військової, опертої на страху, але основаної на розумінню єдности Христового стада, єдности Христової Родини і на належитім повненню своїх обовязків? Чи є в нас глибоке почуття взаїмної любови і єдности, сеї єдиної наглядної ознаки цілої Христової Родини? Чи не ставимо ми понад сей найвисший Христовий ідеал щось иншого, низшого, менше вартного? Бо без тої тісної сполуки з Христом Господом, без тої щиро сердечної взаїмної звязи ми не то

що нічого не вдіємо, але тоді ми й не моглиб остоятись перед напором ворогів Христових, бо чи тоді моглиб ми сказати, що „з нами Бог"?

Запитаймо себе відтак, як ми взагалі заряджуємо дорогоцінним скарбом Христовим? Чи поглибляємо ми самі Тайни Божої премудрости, богословські науки, чи може цікавить і займає нас усе инше, лише не правди віри? Чи з високого становища строїтелів Таїнств Божих не сходимо часто на звичайних економів господарських, фінансістів і т. п., а з ідейних борців Христових майже виключно на буденних борців за „хліб насущний": щоб лише мати що „їсти, що пити та в що одягнутися"; хоч, що правда, нинішні повоєнні часи великою, тяжкою журою-зморою налягли на кождого з нас. Та хорони Господи, щоби отсей повоєнний заколот мав і нас відорвати від нашої священичої задачі, від вірности Христовим ідеалам. Якаж се страшна відвічальність для нас священиків, якби ми радше всім иншим занялися, лише не тим, до чого ми покликані і зобовязані, се є до вірної совісної управи Христового скарбу обявлення і відкуплення.

Дальше запитаймо себе, чи стараємося всіми сучасними способами за поширення Божого царства єдности і любови і справедливости в людських серцях та за спасення душ людських? Як по наших парохіях стоїть справа будови, прикраси, чистоти, естетичного смаку Божих домів? Яка старанність за церковні ризи, їх красу та цілість? Як стоїть справа церковного співу? Яке наше захованнн в часі церковного богослуженнн? Таж знаємо, що „проклятий, хто творить діло Господне з байдужністю" (Єр. 48, 10) — недбало! Яке захованнн наше і наших вірних супроти Пресв. Евхаристії? Як часті в нас і наших вірних св. Сповідь і св. Причастя? Як взагалі справуємо св. Тайни? Які по наших парохіях і оскільки чинні церковні стоваришення? Чи беремо собі до помочі в душпастирюванню такий важний нині чинник, яким є християнська преса? Чи поширюємо ту пресу? Які наші катехизації в церкві, в школі, чи записані вони глибоко в памяти і серці дітий, чи лише в лекційних дневниках? Які наші духовні поучення, проповіди, чи добре приготовані, чи відповідають місцевим відносинам та потребам часу, чи може лише банально зідчитувані з менше вартних підручників? Чи вповоємо в народ чесноту жертволюбности на ціли церкви, народа? Чи самі тут служимо добрим приміром? Чи пояснюємо вірним суть, основу, догми віри, духа реліґії, чи привязуємо їх до духа єдности гр. кат. Церкви, чи може лише удержуємо в них нерозумне, механічне привязання до зверхньої формалістики? Чи розяснюємо їм історичний розвій церковних богослужень, взагалі розвій христ.-катол. Церкви, її життя, її боротьбу проти ворожих сил? і т д.

А ми прецінь маємо кормити вірних здоровою наукою, учити їх всього, що тільки заповідав нам Христос Господь, просвічати їх правдивим світлом, розяснювати їм їх блудні, неясні поняття, проганяти від них всякі „мраки тьмаві". „Ви світло світа" - сказав Спаситель. А св. Августин, пояснюючи сі слова, говорить: „Ви, красні світла, світіть світови і не ховайтесь під „спудом". Той, до котрого належите, вивисшений; і вас він вивисшить".

Так, вивисшений і прославлений Син Божий, Ісус Христос глядить на нас неустанно, як то ми управляємо Його дорогоцінними святощами, і — добрим скарбником готовити місце коло себе, як то сам сказав: „Іду приготовити місце вам. І коли приготовлю вам місце, знов прийду і візьму вас до себе, щоби, де я, і ви там були." Ів. 14, 2—3.

Тож і я закінчу словами св. Письма: „Маючиж такі обітниці, о возлюблені, очищуймо себе від усякої скверни тіла і духа, творячи святість у страсі Божому" — II. Кор. 7, 4, — та, як знова сказав св. Петро: „Будьте образом — приміром для свого стада, а коли явиться Пастиреначальник, приймете невянучий слави вінець" — I Петр. 5, 2, —, бо „де є скарб ваш, там і серце ваше буде" — Амінь!

о. Андрій Галандюк

Новий Рік

„Ісус Христос вчора і сьогодні, тойже самий і на віки". Євр. 13,8.

Щасть Боже з Новим Роком! Ті слова повторяються сьогодні безнастанно. В пориві почувань серця чи по звичаю діти говорять їх батькам, муж жінці, брат сестрі, сусід сусідови, приятель приятелеви. Могучий чар тих слів і звичай велять також священникови забрати голос у святині Господа і закликати: Щасть Боже з Новим Роком вам усім, батькам і матерям, синам і донькам, усім щасливцям і нещасним! Нехай щастя і Боже благословення зійде на наші села і міста, на ваші хати і загороди, на вашу челядь і худібку, на ваші ниви і луки!

Христіяни! Новий Рік є заразом святом наіменування нашого Господа Ісуса Христа. Тому Ісус Христос буде нашим кличем у новім році, як був ним у старім, минувшім році, і позістане ним у будучности, як є вже ним від двох тисяч літ на землі між людьми. За сей час виринуло в світі богато голосних і славних імен, та знов потонуло в хвилях

вічности, але імени Ісус Христос не нарушили ні дух часу, ні зміна довгих віків. Чогоб там старого та перестарілого не поніс минулий рік за собою та не затопив в морі забуття, царство Христа не постаріється і не передавниться ніколи.

Щасливий чоловік, що при зміні року всю свою подяку і всю свою потіху і всю свою надію висловлює в словах: „Ісус Христос вчора і сьогодні, тойже самий і на віки".

Якщо кинемо оком на минулий рік і згадаємо всі важнійші хвилини нашого життя, побачимо всюди біля себе ясну постать Ісуса Христа. Ісус являвся поміж нами в церкві, школі і при ложу недужого як потішитель, небесний сівач, учитель, первосвященник і пастир. Ісус був при нас підчас богослуження, голошення Божого слова, при тихім шепоті молитви, в св. Причастю, хоч ми й не пізнавали його. В днях смутку і печалі, в ночах болю і терпіння та душевного неспокою був Христос при нас, хоч ми й далеко були від нього. З батьківською терпеливістю брав на себе наші гріхи і захищав нас своєю благодаттю, як квочка курята своїми крилами. Неодин з поміж нас видістався в тім році з царства темноти в царство ясноти, з стану гріха в стан благодати. Так богато зробив Христос для нас, щоб нас потішити, підбадьорити, піднести на дусі, вивести нас з сумного стану гріха і перенести в щасливий стан благодати.

Але не менше опікувався Бог також нашим тілом і наділяв його здоровлям та своїм благословенням. Якеж се щастя для нас, що над нашими головами розтягається ще величавий небозвід, до котрого ясних зір вже Авраам в вірі споглядав. Якеж се щастя, що стара мати - земля так обильно нагороджує працю рільника та зі свого лона видає все, чого тільки бажаємо, почавши від солодких черешень, яких смаком любуються діти, аж до звичайної бульби, що зветься хлібом нуждарів? Якаж вдяка належиться Богови за все те! Тому кличмо за Давидом з глибини серця: „Благослови душе моя, Господа і не забувай добра, котре вчинив тобі". Пс. 102,2.

Як замкнений у клітці птах раз-у-раз тріпочеться та пробуе видістатися з неї на волю, так серце чоловіка заедно побивається за постійним, вічним добром. А одиноким вічним добром для душі чоловіка є Ісус Христос. Ісус кличе і спасає нашу душу та будуе в ній свое царство. Він є нашим первовзором, нашою потіхою і нашою підпорою. Він є вічною правдою і вічною любовю. На всіх часах витискає він свое пятно і всюди полишає свої сліди Чоловік без Христа як корабель без вітрил, бусолі і котвиці. Христос є нашим життям, без нього ми мертві. В ньому життя, в нас смерть. Божий гнів — нашою смертю, божа любов – нашим життям Живемо тільки любовю. Кого ніхто не любить, той не цінить

свого життя. А якеж наше життя там, де нема Божої любови? А Божу любов знайдемо тільки в Христі. Тому Христос буде провідною нашою зорею і в новім році нашого життя. Ми, християни, є військом Христа, а боротьба з темними силами світа є задачею нашого життя. А як військо має в битві свій клич, по котрім пізнає себе, так також нашим кличем до боротьби в новім році буде імя „Ісус Христос".

„Все йде, все минає"... Одна любов є вічна. А нашою любовю є Ісус Христос. В ньому є також наша вічність. Він є тільки один і завсіди тойсам. Спаситель від гріхів, примиритель з Богом. В ньому Бог і людство разом зєдналися. Христос нашого дитинства буде також Христом нашої старости і — дасть Бог — також Христом по нашім переставленню до вічности. Століття і тисячліття перейшли і проминули; народи виринули і потонули в віках Але в книзі псальмів заховалася сердечна, глибока та ніжна молитва: „Господи, ти був пристаню нам від роду в рід. Скорше, ніж сталися гори і сотворена була земля і весь світ, і від віка до віка ти єси". Пс. 89, 23. Коли прийдеться в настоящих днях пити гірку чашу горя, Ісус буде нашим кличем, а його молитва в Гетсиманії — нашою молитвою: „Не як я хочу, Отче, але як ти хочеш". Хочби ненавиділи нас люди і погорджував нами світ, Ісус буде нашим кличем, бо християнин не сміє глядати самих рож на тій землі, де його Спаситель носив терневий вінець. Ісус, що був послушний аж до смерти на хресті, буде нашим кличем, якщо прийдеться нам перенести в будучности якесь тяжше лихо. Ісус буде нашим кличем при нашій смерти, як був ним у нашім життю. А що ми приблизилися саме о один рік до гробу, Ісус нехай буде нашим кличем, щоби завчасу приготовитися до християнської смерти. Сей рік, се святий рік, в якім можна доступити відпущення всіх гріхів і вічних пекольних кар через щиру сповідь. Христос є нашим життям, нашою смертю і нашим здобутком. Якже ввійде наша душа при Божій ласці до вічного життя, Ісус буде нашим кличем, щоби ми могли Його славословити в наметах супокою словами псальмопівця: „Благослови душе моя, Господа і не забувай всіх дарів Його". Пс. 102,2.

Християни! Вступаймо в Новий Рік з солодким імям „Ісус" на устах і в серцю, коли хочемо, щоб Ісус був нашим приятелем у життю, потішителем у смутку, лікарем у недузі, учителем в злиднях, батьком у сиріτстві, світлом у темряві. А коли Новий Рік буде роком нашої смерти, нехай Господь Ісус Христос прийме нас і поведе в нове життя, „ідіже ність болізнь, ні печаль, ні воздиханіе". „Ісус Христос вчора і сьогодні, тойже самий і на віки". Амінь.

о. А. Ґаландюк

Неділя про митаря і фарисея

„Коли ваша праведність не переважить праведности митарів і фарисеїв, то не ввійдете в царство небесне". Мат. 5,20.

За часів Ісуса Христа опанували ціле духове і релігійне життя жидівського народу учені книжники і фарисеї. Вони докладно виповняли всі приписи Мойсеєвого закону та вважали себе за праведних людей. Алеж знавець людських сердець, Ісус Христос, бачив їх облуду і самообманчу зарозумілість. Щоби перестерегти людий перед погубним впливом тої позірної праведности, сказав раз Ісус Христос слідуючу притчу: „Двох людий увійшло в храм помолитися, один фарисей, а другий митар. Фарисей, стоячи, так у собі молився: Боже, дякую тобі, що я не такий, як прочі люди, рабівники, несправедливі, чужоложники, або як і сей митар. Пощу двічи у тиждень, десятину даю з усего, що маю. А митар, здалека стоячи, не смів і очий звести до неба, а бив себе в груди, кажучи: Боже, милостив будь мені грішному. Кажу вам, сей відійшов у свій дім більше оправданий від того; бо кождий, хто виносить себе, буде понижений, а хто понижає себе, буде вивисшений".

Христіяни! Тільки покірна, щира молитва, що з серця пливе, має вартість перед Богом. Хтож себе в своїх власних очах підносить і вивисшує перед людьми, того душа віддалюється від Бога. Бог не дасть себе обманити позірною величю, бо своїм всевідучим оком проникає душу чоловіка і знає, чи внішні діла святости годяться з правдивою, внутрішньою святістю. Бог не дивиться на внішні діла святости, але жадає від нас правдивої, внутрішньої святости.

Жиймо, так, щоб наші внішні діла побожности були потребою і випливом правдивої, внутрішньої святости.

Фарисеї признавали, що Богови належиться почитання і подяка, бо вірили, що він є сотворителем світа. Тому складали йому жертви подяки, давали десятину зі всіх плодів землі на церкву, роздавали по улицях милостиню, богато молилися в дома, по домах молитви і навіть на вулиці, якщо заскочив їх час, приписаний на молитву. Але всі ті діла побожности були тільки бездушним виповненням приписів Мойсеєвого закона, а не потребою серця. Зрештою вони робили все те більше для людського ока, чим для Бога і мали на ціли свою власну славу перед людьми. Вони старалися подобатися людям і собі самим а не Богови. Тому картав їх Ісус Христос словами: „Остерігайтеся подавати вашу мило-

стиню перед людьми, щоб вони вас бачили; а то не матимете ніякої нагороди від Отця вашого, що на небі". Мат. 6, 1.

Фарисеї не позволяли собі на протизаконне посягання за чужою власністю. Тому фарисей хвалиться прилюдно в церкві, що він не такий, як інші люди, рабівники, несправедливі, прелюбодії. Зате „по закону" кривдили фарисеї вдови і сироти, котрі віддавано їм в опіку. Тому-то Ісус Христос відзивається до них з такою погрозою: „Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри, що заїдаєте доми вдовиць і на показ довго молитесь; за се ще тяжший суд прийтете". Мат. 23,14. Фарисеї заховували закон, оскільки ходило їм о людські згляди, але совість їх не була чиста. Тому Бог не вислухав молитви фарисея і він вийшов з церкви неоправданий, без Божої ласки.

Праведність фарисеїв була тільки зверхня, позірна, без внутрішньої вартости, як лушпина без зерна. Христос осудив фарисейську праведність: „Ви зверху являєтеся людям праведні, в середиміж повні лицемірства та беззаконня". Мат. 23,28.

В порівнанню з молитвою фарисея була молитва митаря повна глибокої покори і потребою розкаяного серця. А хоч була дуже коротка, Бог вислухав її, й митар відійшов у свій дім більше оправданий від фарисея.

Бог хоче, щоби наші діла побожности були потребою серця. Тому передовсім дивиться на серце, а щойно опісля на жертву, бажає передовсім пізнати нашу волю, а опісля глядить на наші діла. По тій причині нема ніякого богоугодного діла без внутрішньої побожности, ніякої заслугуючої праведности, святости волі. Люди, яких діла побожности не є в згоді з внутрішньою святістю, подібні до посудини зверху старанно вимитої, а в середині повної бруду, а ще більше до гробів, котрі зверху є прибрані красними, пахучими квітками і вінцями, а в середині огидні та бридкі, повні гнилі.

Богато людий уходить за праведних перед світом, але мало з них буває праведними перед Богом. Инший є суд людий, а инший суд Божий. Люди судять по позорі життя, а Бог по чистоті серця. по внутрішній чесноті. Люди судять по зверхній побожности і зверхнім виповненню заповідий, але Богови не вистарчає сама зверхня побожність і зверхне захованнє заповідий. Замало є порушати устами при молитві, а серцем далеко бути від Бога, замало заховувати заповіди, і нести хрести, але з нарікання і ремствуванням. Треба робити з любови до Бога. Щойно любов і послух ділають нас праведними перед Богом, як любов і послух Авраама, коли Бог зажадав від нього найбільшої жертви. Тут показалося, що любов Авраама до Бога більша була, як найсильнійша любов на землі, як батьківська любов до дитини.

Християни! Берім собі примір з покірної молитви побожного митаря і стараймося, щоби зверхні діла побожности були в згоді з нашою внутрішньою святістю, потребою нашого серця. Будьмо не тільки на зверх побожні, праві і чесні, але будьмо передовсім у серцю побожні, праві і чесні. Бо се є ті, про котрих Христос говорить: „Блажені чисті серцем, бо вони Бога оглядитимуть". Мат. 5,8. Амінь.

о. А. Галандюк

Мясопустна Неділя

„Небо і земля перейдуть..."
Мат. 24,35.

Величавий образ змалював нам Ісус Христос пророчими словами про другий свій прихід на землю і страшний суд. Яскравами барвами поражають нас у тім образі дві правди як дві лискавки серед ночі на тлі чорного неба підчас бурі і громовиці. А тими неоспоримими Божими правдами є смерть і Божий суд, після яких слідує вічна радість у небі, або вічна погибіль у пеклі.

Застановімся тепер над тими двома правдами для нашого добра і пожитку.

Свята се правда, яку висказаз в св. Павло в своїм посланню до Жидів, — що призначено людям раз умерти. Хто трийцять або сорок літ прожив, бачив вже не один похорон своїми очима. Буває, що діти плачуть, ступаючи за тілом свойого батька або матері, буває також, що родичі йдуть за домовиною своєї дитини. Безнастанні випадки смерти, що довкола нас появляються, пригадують нам, що також наші рожі колись зівянуть. Чиж то богато до смерти потреба? Одна перестуда, незначне укушення мухи може положити конець нашому життю.

Перед літами обідав раз один побожний, визначний чоловік у товаристві монахів одного монастиря. Зійшла бесіда на слова Спасителя: „Будьте готові, бо в яку годину і не гадаєте, Син чоловічий прийде". Мат. 12,40. При тих словах сказав гість, що вони видаються йому дивними, бо з правила можна пречінь вже якийсь час наперед предсказати, коли хорий умре. Говорилося про се і те, по скінченім обіді гість удався до дому, а монахи пішли до церкви на вечірню. Але ще підчас вечірні сповістив голос дзвону з церковної вежі, що хтось з християн розпрощався зі світом. Почали випитувати, хто то помер і довідалися, що се якраз той чоловік, що

в монастирі обідав. Ледви тільки дійшов до дому, як наступив удар на серце і він неживий впоалився на землю.

Будьмо отже готові і ділаймо для нашого спасення, як довго день є, бо не знаємо, коли вибе наша година. Хто в життю ділав для спасення, тому не страшно буде станути на божім суді.

„Всім нам треба явитись перед судищем Христовим, щоби приняв кождий по тому, що робив, будучи в тілі, добре або зле" (2 Кор. 5,10), перестерігає нас св. Павло. А який се буде суд? Небо і земля задрожать перед вічним судією. „Сонце померкне і місяць не даватиме світла свого і зорі попадають з неба і сили небесні захитаються". Мат. 24,29. Весь людський рід мусить ставитися, щоб здати рахунок зі свого життя. „Зберуться перед ним всі народи; і відлучить він одних від других, як пастух відлучає овець від козлів". Мат. 35,32. Ніщо перед тим судією не укриється. І не треба буде ніяких свідків, бо він все знає і нічого не забуває, хоч не записує. Час милосердя минув. Що ми згрішили, а не відпокутували, все знає вічний судія, і за кождий гріх подиктує нам кару без ласки і милосердя. А по суді послідує ще віднова чи переміна землі, щоби також вона була від прокляття гріха очищена. Милосерний Бог стане тоді страшним судією скаляного гріхами сотворіння.

Одному розпусному молодикови явився в сні його померший батько та загрозив йому строгим виразом лиця і піднесеною рукою. Молодик так дуже тим сном перестрашився, що раз на завсіди поправився. Якже спитали його, чому він так змінився, відповів: „Я перестрашився вже перед лицем свого розгніваного батька, а якже дуже перестрашуся перед лицем загніваного на суді Бога".

Християни! Провадьмо війну з тілом, щоб підчинити його під прикази душі. Нехай душа приказує, а тіло повинується їй, щоб не віддавалося гріхам, які часто густо приємно ласкають його, але стягають на душу прокляття Боже та вбивають її. Тому стрежімся гріхів і не ображуймо ними нашого милосерного Бога, щоб не був для нас страшним судією в день свого приходу. А сей день прийде як злодій в ночі. Ділаймо для нашого спасення поки час, і судім себе самі щоби Бог нас не судив. Амінь.

о. Андрій Галендюк

Неділя про Самарянку

„Син Чоловічий прийшов, щоб шукати і спасти погибше". Лук. 19,10

Після першого свого прилюдного виступу підчас Свята Пасхи в Єрусалимі вертав Ісус Христос з учениками через Самарію до Галилеї. По дорозі затримався коло міста Сихем. Умучений сів при керниці, яку колись велів викопати патріярх Яків, а ученики пішли до міста купити хліба. Саме тоді надійшла з міста одна Самарянка по воду. Своїм всевидучим оком пізнав Ісус Христос сумний стан її душі. Бажаючи ратувати її, запустився з нею в розмову. Насамперед попросив її, щоби дала йому напитися води, защо обіцяв їй дати в заплату живу воду, якою є Боже слово і Божа благодать. Опісля виявив їй тайні гріхи, привів її до пізнання тих гріхів. Самарянка пізнала в нім Спасителя, сама увірила в нього та й ще привела з міста Самарян, які запросили Ісуса до себе, слухали Його науки через два дни. і богато з них увірили в нього.

Ласкавий і милосерний Господь Ісус Христос не пропускав ніякої нагоди, щоби привести грішника до пізнання своїх гріхів і до розбудження жалю за них, за що опісля доступав грішник відпущення гріхів і ласки Божої, щоби міг праведно жити і збирати заслуги на небо Христіяни! Ісус Христос таксамо також нам радо пращає гріхи, як тільки пізнаємо їх, почуємо обридження до них і з болем серця визнаємо їх в Тайні Покаяння.

Тайна Покаяння є Божою установою для нашого спасення.

Без Тайни Покаяння ніхто не може бути спасений, хто після Хрещення попав в смертний гріх.

„Дух бодрий, та тіло немічне", сказав Ісус Христос в Гетсиманськім городі на Оливній горі. Ся правда важна по всі віки. Навіть Хрещення, в якім відродилися ми духово, не зділало нас безгрішними. З виїмком Ісуса Христа, що був Богочоловіком, і *Пр. Діви Марії не було і немає чоловіка*, що не мав би гріха. Св. апостол і євангелист Іван пише: „Коли говоримо, що не маємо гріха, обманюємо себе". 1. Іван 1,8. А премудрий Соломон висказав колись такі слова: „Сім разів на день упадає праведник і знов підноситься, а безбожні упадають в нещастя". Притч. 24,16. Колиж праведник упадає, то щож казати про нас грішних?

Ніхто не є вільний від гріха, але кождий грішник може знов піднестися з гріха через покаяння і віру в Спасителя.

Спаситель прийшов на світ, щоби задосить учинити за гріхи людий і спасти їх. Тому за найважнійшу задачу свого життя на землі вважав взивати людий до покаяння. Свій учительський уряд розпочав не проповідуванням Божої величі і святости, але словами: „Покайтеся, бо приближилося царство небесне". Мат. 4,17. Сі слова повторяв дуже часто; ціла його трилітня діяльність, як учителя, була одним постійним зазивом до покаяння. Вкінці віддав навіть своє життя за спасення людий і в той спосіб надоложив за всі гріхи світа ціною своєї найсвятійшої крови. Навіть тим, котрі з власної провини стратили набуту в св. Хрещенню непорочність, отворив Ісус Христос в своїм милосердю нову дорогу до спасення.

По своїм воскресенню явився Ісус Христос апостолам і сказав до них такі слова: „Прийміть Духа святого; кому відпустите гріхи, відпустяться їм, а кому задержите, задержаться". Іван 20,23. Не були се пусті слова, бо не міг говорити на вітер сей, котрий воскрес з мертвих. З хвилею, коли Ісус Христос вирік сі слова, підніс покаяння до гідности Тайни і запорядив, що кождий грішник може доступити відпущення гріхів тільки по вироку апостолів і їх наслідників, а до сього конечним є визнання гріхів бо ні апостолів, ні їх наслідників не зділав Ісус ані всевідучими, ані всезнаючими. Самим щирим та горячим покаянням без сповіди можна доступити тільки прощення звичайних, повседневних, простительних гріхів і всіх гріхів в небезпеці життя, коли неможливо висповідатися будьто по причині утрати мови будь великого ослаблення. Але в тім випадку, якби чоловік відзискав здоровля, повинен висповідатися.

Бог радо прощає правдиво розкаяному грішникови навіть найтяжші гріхи. Вже в старозавітних книгах читаємо: „Живу я, говорить Бог Господь, не хочу смерти грішника, але щоби звернув безбожник з дороги своєї та жив" Езек. 39,11. Сам Ісус Христос говорив, що прийшов на світ, щоб шукати і спасти погибше, бо в небі є більша радість по причині одного наверненого грішника, як над девятьдесять девятьма праведниками, котрі не потребують каятися.

Бог дає навіть найбільшим грішникам ласку до покаяння і навернення, бо хоче, щоби всі люди спаслися, бо всі є вівцями його стада, за котре Син Божий пролляв свою найсвятійшу кров.

(Докінчення буде)

Львівська державна наукова бібліотека
№ 5264

И-23911 К12
1927 вып.

ПРОПОВІДИ

Додаток до „НИВИ“ ч. 12.

ЛЬВІВ ×××××××××××××× Р. 1928.

о. Андрій Галандюк

Неділя про Самарянку

(Докінчення)

З Христом розпяли Жиди двох розбійників. Один з них, що був розпятий по лівій руці, був так закаменілий в своїх гріхах, що ще мав відвагу насміхатися з Христа словами: „Чи ти не Христос? Спаси себе й нас!“ (Лук.23,39). Але другий розбійник картав його: „Чи ти не боїшся Бога, коли на те саме засуджений еси? Та ми справедливо, бо дісталася нам заслужена заплата за наші діла, а він не учинив нічого злого“. (Лук. 23, 40—41.) Опісля звернувся до Ісуса і говорив з жалем серця: „Згадай мене, Господи, як прийдеш до твого царства“. (Лук. 23,42.) І сказав йому Ісус: „Направду кажу тобі: сьогодня зі мною будеш в раю“. (Лук. 23,43.) Таким робом доступив розкаяний розбійник відпущення своїх гріхів і навіть всіх дочасних кар, бо свої гріхи спокутував вже на хресті.

Уповаючи на таке велике милосердя боже, вірні завсіди радо сповідалися, щоб доступити відпущення гріхів. Вже в „Діяннях святих апостолів“ читаємо, що „многі з вірних приходили і визнавали й обявляли свої учинки“. (Дія. 19,18). А святий апостол і евангелист Іван говорить, що через визнання гріхів можна доступити їх прощення й очиститися від всякої неправди. (Іван 1,9.) Тому св. Отці й Учителі Церкви часто напоминали вірних, щоби сповідалися зі своїх гріхів, і заразом перестерігали їх перед затаюванням гріхів на сповіди. Тертуліян, що вмер в 240.році по Христі, порівнює такого християнина, до хорого що не хоче визнати лікареви свою рану, а св. Августин говорить, що не вистарчить визнати гріхи самому Богови, перед котрим ніщо не дається вкрити, але конечно потрібно визнати їх перед священиком, що заступає Бога. Колиж релігійна побожність остигла і вірні почали відтягатися від сповіди, проголосила Церква на Лятеранськім Соборі, що кождий вірний е під гріхом обовязаний принайменше раз в році перед Великоднем приступити до св. Сповіди і загрозила церковними карами тим, котрі будуть відтягатися від сього християнського обовязку. Та ревний і побожний християнин не буде зволікати зі сповіддю аж до Ве-

5264

ликодня, але приступатиме до неї частійше, а вже ніколи не занедбає сейчас висповідатися, як тільки почувається до смертного гріха, а також в покусах і небезпеці гріха. Сего домагається від нього згляд на спасення душі, бо ніхто не знає, коли і де вибє його остання година.

В однім більшім фабричнім місті була місія. А жив там чоловік, що від довшого часу не приступав до св. Тайн. Його жінка була побожною християнкою і все просила чоловіка, щоби використав час місії для свого спасення. З початку не слухав він жінки і щойно по довших намовах дався наклонити, щоби взяти участь в місії. На закінчення місії щиро покаявся і висповідався. На другий день станув до роботи в цукроварні і говорив до своїх співробітників: „Який я щасливий сьогодні! Як мило мені, що добре висповідався! Хто знає, коли вибє моя остання година". Годину пізнійше впала на нього тяжко наладована кадь і удушила його на місці.

Христіяни! Дякуймо Ісусови Христови, нашому Спасителеви, *за його велике милосердя, з яким приймає нас* грішних у Тайні Покаяння. Ніколи не забуваймо ціни й значіння Тайни Покаяння для нашого спасення. Вона очищує нашу душу з гріхів, звільняє її від пекольних кар, привертає їй ласку божу і веде нас по дорозі християнської праведности до щасливої вічности. Тому часто і гідно сповідаймося та самі себе осуджуймо, щоб не судив нас справедливий Бог на суді своїм. Не стидаймось сповідатися зі своїх гріхів, бо грішити є стидом, а не визнавати свої гріхи перед Богом. „Коли визнаємо наші гріхи, то Бог вірний і праведний, відпустить нам наші гріхи й очистить нас від всякої неправди" (1. Іван 1,9). Амінь.

о. Андрій Галандюк

Блудний син

1.

Син чоловічий прийшов шукати і спасти те, що загинуло. Лук. 19,10.

Давно, дуже давно заблудив побожний паломник у густім темнім лісі в Святій Землі, недалеко Єрусалиму. Нараз побачив перед собою молодця з палицею в руках, що гірко плакав і заводив: „Овечко, моя овечко". Його вродливе лице мало жалісний вираз. „Чому плачеш і кого шукаєш" — запитав його зворушений паломник. — „Слухай — відповів молодець — мій отець мав сто овець, але одна з них заб-

лукалася і погибла, згубилася; я сподіюся знайти її, ще заки стане добичею хижаків". Сльози перервали останні його слова і він пішов дальше, кличучи: „Овечко, моя загинувша овечко, де ти є?!"

Хтож є тим богатим отцем, що сумує за загинувшою овечкою? Хтож є тим молодцем, що ходить і шукає сеї овечки? Хтож є та загинувша овечка?

Загинувша овечка, се — грішна душа чоловіка. Нею журиться і занею сумує небеснийОтець та посилає на землю свого єдинородного Сина, щоб спас її.

По трьох роках безупинної праці і науки завершив Спаситель велике діло спасення людського роду своєю смертю на хресті. Час Великого Посту ставить нам перед очи Його образ, пригадує нам всі ті найстрашнійші муки і хрестну смерть, які Він переніс по причині людських гріхів, і взиває нас, щоб повстали з гріха та розпочали нове життя. Тому мусимо пізнати гріх і його сумні наслідки, щоб увійти в себе та знов повернути до Бога і зєднати собі ласку в Нього.

Всім нам відома притча про блудного сина, яку сказав колись наш Спаситель. На сій притчі хочемо пізнати гріх і сумні його наслідки в нинішній науці.

„Один чоловік мав двох синів. І сказав молодший з них батькови: Отче, дай мені часть маєтку, що на мене припадає; і розділив їм маєток. І після немногих днів зібрав все молодший син і відїхав в далеку країну і там ростратив своє майно, живучи блудно. Колиж прожив все, настав великий голод в тій країні, і він почав бідувати. І пішов і пристав до одного з горожан тої країни; і той післав його в свій хутір пасти безроги. І бажав наповнити свій живіт лушпинням, котре їли безроги, та ніхто йому не давав".

Яка правда лежить в основі тої притчі? Добрим батьком в тій притчі є ніхто инший, як милостивий Бог, а грішники се — блудні сини, що відвертаються від Бога і Його Церкви та живуть блудно серед грішного світа. О, як безлично і зухвало поступає дитина, що не хоче слухати своїх родичів, не вміє і не хоче віддячатися за їх добродійства та раз враз зневажає їх. Сеж ніщо инше як явний бунт супроти них. А гріх — сеж явний і зухвалий бунт супроти Господа Бога, нашого найліпшого Отця, що обсипав нас добродійствами без міри.

Бог дав нам очи, щоб ними глядіти на велич божих сотворінь, язик,щоб вихваляти Бога, уха, щоб слухати науки Христа, слів потіхи і напімнень. Ціле тіло Бог так штучно збудував, як ніщо инше в сім видимім світі. Та ще красше вилосажив нашу душу, бо сотворив її на свій образ і подобу та наділив її духом життя. Бог очистив її в св. Хрещенню від первородного гріха та дав їй Ангела Хоронителя за товариша. А ми як віддячилися Йому за всі добродійства?

Чиж не грішили ми оком , ухом, язиком, цілим своїм тілом? Чиж не відплатилися ми гріхом за кожде Його добродійство?

На землі є богато краси і добра. Якою милою буває околиця в чарі повної весни! Якою великою красою пишався рай на землі перед гріхом наших прародичів! Як богато можна ще знайти на землі людий з добрим серцем! Але вся краса і совершенство на землі є лиш слабою тінню найвищої і найбільшої краси і совершенства, що Бог посідає. А м поступаємо як нерозумні діти, що полишають дорогоцінний камінь, а хапають за кавалок блискуючого скла або кусник срібного паперу.

В Римі жив перед Христом славний полководець і керманич держави Цезар. Він взяв собі за вихованка Брута, бо сам не мав дітий. Алеж Брут показався дуже несовісним і невдячним сином. Він замордував свого опікуна з кількома своїми товаришами. Кинджалом убив його. Чиж ми не є таксамо невдячні супроти Господа Бога? Хто поповнює смертний гріх, не хоче узнати Бога за свого Отця і Господа, не хоче служити Йому, але бажає скинути Його з престола. Якаж велика злоба грішника!

„Неначе вода розлився я". Пс. 21,15. Як на воду ніхто не зважає, коли виллється на землю, так грішники не хочуть цінити крови Христа, але злосливо топчуть її, ступаючи по дорозі беззаконня на вічну погибіль.

А якаж судьба грішника? Нема більше нещасливого чоловіка, як сей, що живе в смертнім грісі. Його душа стратила надприродне життя, стягнула на себе божий гнів і стала добичею злого духа. Вона подібна тепер до величавого образа, що обкиданий болотом або до палати, що згоріла в огні й тільки розвалини її вистають з посеред попелу і згарищ.

Як у мертвого чоловіка очи не видять, уха не чують, руки не дотикають, ноги не ходять, так також душа грішника не всилі нічого зділати, чим подобалася би Богови, бо всі її діла мертві перед Богом. Мертві є заслуги, котрі здобула, ще заки згрішила, мертві діла, котрих довершує в стані гріха.

Грішник не може бути спокійний. Як перед бурею птиця боязливо літає, шукаючи захисту, так душа грішника трівожна і неспокійна. „Будеш проклятий на землі і ніде не знайдеш супокою," сказав Господь до Каїна, й те саме говорить до кождого грішника. Стид, жаль, страх викиди совісти непокоять серце грішника немов дикі звіри.

Таке горе переслідує грішника вже на землі. А хто опише його муки в годині смерти, при переході душі до вічности? Як тяжко прийдеться йому розставати з усім, що йому на землі було любе та дороге, який страх огорне його

перед смертю, яка тяжка буде остання його боротьба зі смертю. А після смерти суд Божий і засуд!

Нас всіх винесуть колись на цвинтар і зложать там в холодній, сирій землі. Хроби зїдять наше тіло. По 50 літах вже певно богатьох з нас не буде, а по 100 літах з нас всіх позістане тільки порох і попіл. Суд Божий зближається до нас! Прийде скорше, як думаємо.

Закінчу словами, котрі сказав один побожний, визначний чоловік на смертнім ложі. Довкола ліжка зібралися діти і просили його, щоб сказав їм щось потішаючого й святого. На се підніс праведник свої очи і руки до неба та сказав: „Мати Божа і ви Святі і всі Ангели, бережіть мої діти, щоб вони ніколи не поповнили смертного гріха. Боже, заховай їх в своїй благодати задля заслуг Ісуса Христа". Амінь.

о. Андрій Ґаландюк

Блудний син

II.

Наверніться до мене цілим серцем в пості, молитві і стонах. Розідріть свої серця, а не одіж. Йоїль 2,12.

Св. Ансарієви, апостолови північної Европи, приснилося раз в молодих літах, що він заблудив в чужій стороні і попав в багнисту околицю. За багном побачив на тлі чудового краєвиду жінки в білих сукнях. Між ними була Мати Божа і його власна, померша мати. Утішився дуже і хотів дістатися до матери, а що не міг ніяк вилізти з багна, розплакався. Тоді відозвалася Пр. Діва: „Сину, хочеш дістатися до своєї матері, мусиш змінити своє життя і поправитися". Коли пробудився, пояснив собі значіння сну в сей спосіб, що багно, в якім застряг, се ніщо инше, як дотеперішне, грішне його життя, яке перешкоджує йому дістатися до небесної вітчини, до матері. В глибокім жалю вирікся своїх блудів і став ревним апостолом і святим.

Подібна зміна зайшла також у життю блудного сина. Ми полишили його на полі опущеного, голодного, обдертого біля стада свиний. Нужда отворила йому очи, він пізнав, що зле зробив, опамятався і сказав: Скільки наємникам в домі мойого батька збуває хліба, а я тут з голоду гину! Встану і піду до свого батька і скажу йому: Отче, я згрішив на небо і перед тобою; я вже недостойний зватися твоїм сином; зроби мене як одного з твоїх наємників.

Христіяни! Разом з блудним сином пізнаймо й ми наші гріхи і розбудім в серцю щирий жаль за них.

Грішник забуває про Господа Бога, але Бог ніколи не забуває про нього Бог раз у раз кличе його, потрясає його душею, щоб увійшов в себе, отворив свої очи та побачив пропасть, над якою стоїть. Голос совісти раз у раз обзивається в його серцю, та так довго непокоїть його, поки не стане призадумуватися над своїми гріхами. Згодом будиться в ньому потяг до молитви, щось тягне його до церкви, він чує, що йому чогось недостає.

Велика грішниця Марія єгипетська почула про велике свято Воздвиження Чесного Хреста в Єрусалимі. Цікавість завела її до Єрусалиму разом з другими прочанами. Колиж хотіла ввійти до церкви, почула, що якась сила не пускає її. Надармож силувалася, не могла переступити церковного порога. Мимоволі глянула на образ Матери Божої над дверми і зачула в серцю внутрішній голос, що вона недостойна ввійти до святині. Струя гірких сліз поллялася з її очий і з того часу почала вести строге життя покутниці.

Голос совісти се—голос Божий. Він заєдно кличе до грішника: Перестань втікати передо мною, заглянь до свойого серця та роздумуй над своїм грішним життям і сумними наслідками його! Роби іспит совісти! А коли пізнаєш свій внутрішній стан і вину, перестань грішити та розпічни нове життя.

Та не думай, що всі дотеперішні твої гріхи будуть вже стерті з душі, якщо ти перестанеш грішити, бо давні довги не будуть ще заплачені, якщо перестанеш робити нові. Хто не почув обридження й відрази до всіх гріхів, в кого не заболіла душа по сповнених гріхах, той не має ще жалю і не доступить відпущення гріхів. Коли образиш своїх родичів, а хочеш, щоб вони вибачили тобі, повинен ти не тільки заперестати дальше їх ображати, але мусиш найперше перепросити їх за всі попередні образи. Такого жалю вимагають родичі від тебе за заподіяні їм обиди. А якогож жалю буде Бог вимагати до відпущення гріхів? „Наверніться до мене— взиває нас Господь—цілим серцем в пості, молитві і стонах. Розідріть свої серця, а не одіж.“ Йоіль 2,12.

Жаль заступає в деяких випадках навіть сповідь. Якщо неможливо мати священика, а ти розбудив в своїм серцю правдивий, совершенний жаль за гріхи, гріхи відпустяться тобі навіть без сповіди. А хочби ти віспові дався зі всіх, навіть найменших, гріхів, а не будеш мати щирого жалю, ціла сповідь буде неважна. Чим лушпинка без оріха, голка без нитки, колос без зерен, тим є сповідь без жалю. Як золото в огні,кат очищується в жалю людська душа від гріхів, хочби як вона була ними сплюгавлена, і стає знов свята та Богови мила. Але жаль мусить в серцю бути і з неба походити,

бо без помочі божої не можна збудити в собі такого жалю. Тому постав себе в присутність божу і так поступай:

Зійди найперше до чистилища, місця часового вигнання, гіршого від вязниці й тюрми. Якщоб ти тільки раз заглянув до чистилища та почув стони і зойки нещасних, певно вже ніколи не поповнив би навіть найменшого гріха. Як дуже страдають душі в чистилищі! Всі, навіть найбільші болі на землі є нічим в порівнанню з їх муками. А як вони там скучають, як дуже тужать вони до Бога і неба! Може навіть ті болі безнастанної скуки і туги перевисшають муки огня. Тому стогнуть і плачуть і кличуть о поміч до своїх приятелів і милих на землі: „Змилосердіться над нами, принайменше ви, наші приятелі, бо божа рука тяжко нас карає". Колиб так нещасна душа з чистилища на землю прийшла, ціле життя покутувалаб і найменшого гріха стерегласяб, щоб тільки не дістатися до чистилища.

Опісля зійди до пекла, тої вічної тюрми. Як страшно буває тому, кого по причині проступку засудять на доживотну тюрму. Хто 20—30 літ пересидів в тюрмі, стане зломаним чоловіком, його волосся побіліє з журби і болю. Алеж тюрма є для нас ще раєм в порівнанню до пекла. Пекло се — місце найстрашнійшої темряви. Страшний огонь горить у пеклі, що ніколи не вгасає. Як хробак, на котрого наздопталося, корчиться проклятий у пеклі, але не вмирає. Тисячі разів вмиравби він радо, щоб скінчилися муки, але не може вмерти. Нема там полекші для проклятих, ні каплі води, якою так дуже бажав охолодити свій язик евангельський богач. А за товаришів там тільки злі духи та прокляті, яких найбільшою втіхою є мучити других і їм докучати. Уяви собі, що також ти находишся в тім страшнім місці, на яке ти собі вже так часто заслужив своїми гріхами, і говори: Який великий і страшний мусить бути смертний гріх, коли справедливий Бог так страшно карає за нього.

Вкінці заглянь ще до неба. Тут мешкають ангели і святі, Пр. Діва Марія і Господь Бог. Тут вічне весілля, вічна радість. Тут нема ні голоду, ні спраги, ні спеки, ні зимна, ні сліз, ні горя, ні слабости, ні смерти. Тут звенять милозвучні, срібні голоси, що співають воскресні пісні, тут веселий, вічний Великдень. Тут також для тебе приготовано приют, як се приобіцяв сам Спаситель. Старайся щасливо добитись до того місця. Якщо будеш мати на собі весільну одіж освячуючої ласки божої, певно колись тут знайдешся.

Якщож не маєш ласки божої, освячуючої, говори з блудним сином: Встану і піду до свого Отця. Не хочу і не буду більше грішити, верну до небесного Отця. Іду і визнаю всі гріхи священикови з таким розкаянням, якби се була моя остання сповідь. Але найперше віддам те, що позичив, чи забрав у другого, відкличу се, чим нарушив честь ближ-

нього, помирюся зі своїми ворогами і тими, що образили мене.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа нехай просвічує і скріпляє нас на дорозі до покаяння. Амінь.

о. Андрій Галандюк

Блудний син

III

Якщо безбожник відвернеться від всіх своїх гріхів, котрі поповнив і заповіди мої і суд і справедливість чинитиме, житиме і не вмре Езек. 18,21.

Явна грішниця Марґарита з Кортони, освічена божою ласкою після наглої смерти співвинуватця своїх гріхів, пізнала всю глупоту світових розкошів і тому рішила виректися світа і розпочати нове красше життя. Але кудиж їй піти, до кого звернутися? На цілім світі не мала нікого окрім свойого батька, котрого легкодушно опустила перед літами, щоб безперешкоди віддатися своїм пристрастям. Пішла до свойого батька, станула і, як блудний син, впала перед ним на коліна та просила, щоби вибачив їй та приняв її в свій батьківський дім. Алеж за намовою своєї другої жінки, мачухи Марґарити, батько видалив її немилосерно з дому.

Не такою сумною була судьба блудного сина. Послухаймо, що говорить св. Письмо про його поворот в батьківський дім.

„Вставши, пішов до свого батька; і коли був ще далеко, побачив його батька його і змилосердився і прибігши, упав на його шию і поцілував його І сказав йому син: Отче, я згрішив на небо і перед тобою, я вже недостойний зватися твоїм сином. І сказав батько до слуг своїх: Винесіть скоро одежу найпершу й одягніть його і дайте перстень на його руку й обувя на його ноги; і приведіть годоване теля і заколіть, і їжмо та весілімся, бо сей мій син був мертвий і ожив; згинув був і знайшовся; і почали веселитися".

Хтож є сей милосердний Отець, що так радо приймає в свій дім блудного сина?

Християни! Се твій милосердний Отець в небі. Господь чекає тебе з розпростертими раменами та бажає обдарувати тебе і знов приняти за свойого сина.

Якимиж ласками обсипає Бог наверненого грішника? Ледви тільки проголосить священник над грішником слова „розрішаю тя", сейчас відпускаються йому всі гріхи, хочби які численні і великі були. Як камінь у глибинах моря, так гинуть в вічности вони. Хто визнає свої гріхи на сповіди, тому Христос не буде суддею, тільки заступником і опікуном і не буде його судити на суді своїм за них. З гріхами відпускаються йому також всі вічні кари в пеклі і він вже не потребує боятися вічного осудження.

Алеж божа любов не вдоволяється ще тим. Чи знаєш, як радіє серце людини, коли повіє весняний легіт, трава зазеленіє, цвіти зацвитуть, діброва піснями загуде? Та ще більше радіє Бог, коли грішник висповідається і пічне вести нове життя, життя християнського праведника. Подібно, як батько велів винести найкрасшу одіж і одягнути в неї блудного сина, прибирає небесний Отець наверненого в небесну, весільну одіж освячуючої ласки. В тій хвилі його душа відзискує давні заслуги і право до неба. Його душа подібна до луки, що випалена довгою посухою, знов поростає зеленою, буйною травою після обильного дощу.

Та на тім не конець ще. Батько велить привести годоване теля і заколоти блудному синови на вечерю, а небесний Отець проготовляє розкаяному грішникови небесну вечерю в Найсв. Тайні Евхаристії. Як дуже зрадів Закхей, коли до його дому завитав Христос Спаситель! А в св. Причастію, чиж не заїздить до домівки твойого серця Христос Спаситель? З якою радістю носила Його колись Марія на руках! З якою почестю покланялися Йому пастирі і мудрці зі Сходу! З яким захватом брали Його на руки старець Симеон і пророчиця Анна в святині! З яким подивом прислухувалися Його відповідям старі та посивілі книжники в єрусалимськім храмі! З яким страхом гляділи на Нього ученики, коли уздоровляв хорих, воскрешав мертвих, вітрам і морю приказував, грішникам гріхи відпускав! А в небі ангели перед престолом Його дрожать і в піснях безнастанно славлять. Сей Христос Спаситель входить в св. Причастію до нужденної домівки твойого тіла, бажає спочити в твойому серцю. З якимже страхом, подивом, радістю і захватом ти Його витатимеш?

Ти, правда, не будеш видіти Ісуса ні як дитя, ні як Бога, не побачиш молосерних Його рук, ні божих очий, ні солодких Його уст, алеж віра учить тебе, що той хліб і вино, що їх споживатимеш в св. Причастію, се — правдивий Син Божий. Сеж Тіло і Кров того Ісуса, що на хресті терпів і страдав і хоч ти не розумієш, як се сталося, то всеж таки віриш словам Ісуса. Тому заклич з поганським сотником: Господи, я недостойний, щоби Ти ввійшов під мій дах, до моєї душі, бо я малий, слабий і грішний.

А хтож годен описати, що діється в тій хвилі, коли приймаєш св. Причастіе? Коло тебе клячать ангели, моляться і бажають корму, що тобі дозволений, а їм заборонений. Твої уста стали престолом Бога, перед котрим злі духи дрожать.

Ідиж тепер і сповідайся зі своїх гріхів та приступай зі страхом і трепетом до трапези Господа, споживай Найсв. Тіло і Кров Христа в Найсв. Евхаристії, а Христос буде твоїм помічником і опікуном, благословенням і спасенням. Амінь.

о. Андрій Галандюк

Наука в храмовий празник

„Домови твоєму належить святість в довготу днів". Пс. 92,5.

Святочний, милозвучний голос дзвона скликав нас на се святе місце. Сьогодніж празник св. великомученици Параскевії, опікунки й покровительки тутешньої парохії. З небесних притворів зступає свята невидимо поміж нас, щоби приняти від нас належне їй почитання в сім божім храмі. Невеличкий і небогатий сей деревяний храм, алеж він дорогий всім вірним парохіянам, бо в нім приняли св. Хрещення і стали дітьми божими. Такимиж бажаємо всі позістати до кінця життя, зростаючи в ласці божій, що спли ає на нас з того святого місця, і в християнських чеснотах.

На світі богато монументального та красного, що збудувала людська штука і рука. Хто перший раз виїде в широкий світ з глухого кута своєї місцевости, сей остовпіє здивований, як королева Сава, що прибула до Єрусалима оглядати богацтво і славу Соломона та красу і велич міста. Він буде захоплений широкими, брукованими вулицями, богатими склепами, великими виставовими вікнами, публичними памятниками, водограями та парками, палатами, театрами, гостинницями. Він побачить величаві замки — такі великі, що тисячка людий може легко мешкати в них: вони високі на кілька поверхів, украшені марморовими кольонами і різбою. А внутрі величаві сальони, чудно вимальовані, зі штучними паркетами і штучно мережаними фіранками ня вікнах. Паркети вистелені дорогими, пестрими килимами, при стінах зеркала в золотих рамах на 3 до 4 метри високі, на стінах образи, з яких неодин вартує багато тисяч золотих, а всі меблі з найніжнійшого матеріалу мистецької роботи. В гостинницях

вибагливе урядження і повно служби та всякої прислуги. А в театрах побачить все, на що тільки штука і помисл здобутися можуть.

Якже бідне наше село чи місточко в порівнанню з тим богацтвом і красою! Замісць широких, брукованих вулиць тут болотнисті та повні вибоїв дороги, замісць величавих палат тут соломою криті, курні хати і малі домки з темними, душними кімнатами в середині. Алеж один будинок посідає християнське село, що для вірного християнина є милійшим і ціннійшим, як всі палати великих міст. Його здалека видно, бо він звичайно найвисший в селі. А коли крістаті липи та инші дерева заслонють його вид, то милозвучний голос дзвона звіщає *його близькість*. Сей будинок се — церква. Християни! Церква рідної нашої місцевости, хочби й як бідна та непоказна, є для нас дорожша і милійша, як всі найкрасші, великоміські будівлі і замки, палати, гостинниці й театри.

Подивляємо красу великих столичних міст. Алеж церква є для нас далеко гарнійша. Вона є наймилійшим нашим домом, наймилійшим нашим місцем, нашою другою батьківщиною. В ній хрестили нас і в ній зійшла на нашу душу божа ласка, що стерла з неї гріх і ублагороднила її. В ній стали ми дітьми божими і наслідниками неба. Чиж заховали ми ту ласку, що отримали при хрещенню, чи боролися ми під прапором Христа, чи ми ще й тепер такі невинні, як були по св. Хрещенню? Чи може ми подібні до тих нещасних царів і королів, що в тій великий війні потратили держави і корони? Може ми виставляли себе на небезпеку гріха та ще помагали дияволови, щоб других позбавити невинности, що її отримали в Тайні Хрещення? Може замісць під прапором Христа ми *боролися проти Христа і Його приятелів?* Може гордість, непоміркованість, нечистота, крадіж, ненависть і зависть були одиноким предметом нашого бажання і ми чулися огірчені проти кождого, котрий нам хотів се заборонити.

В церкві щезає трівога з нашої совісти і наше серце розпливається в щастю і радости. В церкві знайдемо ключі царства небесного й відчиняться нам двері до неба. Гірким є для нас покаяння, але се є гіркість, котра спасає, як гіркий лік. Розрішення в сповіди привертає спокій в нашій совісти і в серцю.

В церкві має свій престол цар над царями, Ісус Христос, *наш Господь і Спаситель*, котрому слава во віки. Деякі подивляють красні престоли й образи в святинях, але чимже є вони в порівнанню до кивота, місця перебування Евхаристійного Христа? Наші церкви є дорогими місцями для нас, бо тут є помешкання Бога і двері до неба. Помешкання Бога, бо Бог тут перебуває день і ніч. Двері до неба, бо дорога до неба веде через церкву.

В церкві приноситься свята, безкровна жертва на Службі Божій. Служба Божа є жерелом всіх ласк і надприродного життя. Без Служби Божої булиб християнські святині пусті, порожні й опущені. В церкві подається небесний хліб, корм душі, що дає їй безсмертність. А котрі їдять сей хліб, дістають силу, щоб бути дітьми божими. Діти приходять до матері, як мають якусь потребу. Християнин приходить до церкви, бо тут перебуває його небесний Отець. Справедливо кличе пророк Давид, клячучи перед скинією завіта:„Як любі пробутки твої, Господи сил, Царю мій і Боже мій, бо ліпший день один в дворах твоїх над тисячі". Пс. 83. „Щасливі, що живуть в домі твоїм; по віки віків хвалити будуть тебе". Пс. 83,7.

В великих містах є красні палати, в яких мешкають міліонери і великі фабриканти. Але сюди не сміє входити звичайний собі чоловік. В церкві мешкає Господь, що управляє небом і землею, котрий не вмирає, як царі й князі сього світа, котрі полишають свої палати і бідні вертають до гробу, в землю, з котрої утворені зістали. В церкву може кождий ввійти в довільній порі дня. Опертий на палиці старець, стара згорблена жінка з морщинами на лиці є щоденними відвідувачами; тай подорожний з далекої сторони може також сюди загостити. Хоре, жаждуче людське серце знаходить тут спасення, скріплення, блаженство в евхаристійній присутности Христа. В наших святинях є не фалшиве божище, як у поган, котрі робили собі свої божища власноручно з дерева і каміння. Ні, тут мешкає Бог в правдивім значінню сього слова. Тут сам Христос є присутний під видом хліба і показується нашим очам, як сонце крізь білий облак. Тут пливе не кров з убитих на жертву звірят, але кров божого ягняти. Тут є жертвенний олтар нового завіта, на котрім безнастанно відновляється хрестна жертва. Тут є керниця благодати, все повна живої води, що пливе попри вічне життя. Тут є правдива винна галузка, котрої овоченосною лозою запрошена стати кожна душа. Тут є добрий пастир, котрий свої вівці довкола себе громадить і виводить на добру пашу життя. Тепер розуміємо його велику обітницю: „Се я з вами є по всі дні до кінця життя", а також сі слова божого обявлення, що він хоче бути поміж нами і хоче бути нашим Богом, а ми його народом. Тепер розуміємо ми незвичайну побожність і серцеве почитання, з якими привязуються до евхаристійного Христа серця побожних християн. Тепер нам ясно, що з занедбаним почитанням евх. Христа завмирає також сама віра.

В великих містах є величаві гостинниці, де вишукані страви і найделікатнійші вина подають, а в гостинницях ясно освічені салі і панська услуга. Але сюди можуть загощувати тільки ґрафи, великі пани, дами, що мають набиті золотом

кишені. А як виставиться їм рахунок, морщиться їх чоло і здається їм, що вони попали між робійників, щоб були зарабовані. До церкви може загостити найбіднійший жебрак, ніхто не питає про стан його кишені, не виставляє йому рахунку, а преціиь тут ліпше угощений буває, як в незнати якій гостинниці. Гостеприємцем є тут сам Ісус Христос, поживою його власне тіло, напоєм його дорогоцінна кров. Христос помножує хліби на поживу для тисячів і ділить хліб поміж міліони, щоб наситити їх для вічности. Ісус Христос розстався з нами в своїй видимій появі, але полишив нам тестамент, а тим тестаментом є він сам. А найбільшу свою любов оказує до нас, коли в св. Причастію ввійде до нас і замешкає в нас. Тут чуємо голос з красшого світа, котрі додають нам сили і відваги. Тут здіймається з наших рамен тяжке ярмо праці і гірка кара гріха. Як любяча мати,що не знає більшого щастя, як побачити щасливими свої діти, розвиває церква перед нашими очима велич богослуження підчас свят, велить нам забути про все, що буденне і нужденне, та підносить нас до надземного і вічного

В великих містах можна ходити до повних блеску театрів. Богач має своє місце в льожі, заможний міщаний займає місце в партері, а бідака висилається на ґалерію. Але в церкві всі місця святі, святі ризи, святі співи, святі образи, тут є найвисший скарб, відновлення кровавої жертви на Голгофті, тут глядимо палаючими від любови очима на св. Тайни. Церква не є для молоді шкідливою, як театр,але вона є для молодих людий другою матірю і благословенною школою. Вона є для дорослих місцем покріплення і потіхи. Вона є для старих одиноком місцем, де можуть знайти поміч; найперше ходили вони до церкви з дерева чи каміння, а по своїй смерти йтимуть до небесної церкви, до небесного Єрусалима.

Ходім тому завсіди охочо до церкви! Церква є для нас тим, чим острів для моряка. Він може причалити до острова, набрати поживи і води, корабель направити і відпочати по трудах подорожі. Хтож подорожує до небесної батьківщини, знайде в церкві для душі поживу, потіху і відпочинок. В церкві приготовиться до неба. Давби Бог, щоб ми всі ввійшли по бурях і терпіннях життя до небесної святині Господа!

Амінь!

ЗМІСТ

проповідничого додатку до „Ниви“ за р. 1928.

Стр.

о. Др. І. Фіґоль:

XLV	Неділя третя посту	1—7
XLVI	Неділя четверта посту	7—13
XLVII	Неділя пята посту	14—20
XLVIII	Неділя шеста посту	21—27
XLIX	Велика Пятниця	27—33
L	Благовіщення Пр. Діви	33—39
LI	Неділя Томина	40—44
LII	„ Мироносиць	44—48
LIII	„ про розслабленого	49—53
LIV	„ нро Самарянку	53—58
LV	„ про Сліпородженого	59—63
LVI	Вознесення Господнє	63—69
LVII	Неділя Отець	69—75
LVIII	„ Всіх Святих	76—80, 89
LIX	„ 2. по Зелених Святах	90—95
LX	„ 3. „ „ „	96—101
LXI	Свято шкільного Патрона	101—106
LXII	День шкільної сповіди	106—111
LXIII	Рік ювилейний	112—120
LXIV	Свято Христа царя I.	121—125
LXV	„ „ „ II.	126—131
LXVI	Столітні роковини уродин Маркіяна Шашкевича	131—135
LXVII	Поминки за Укр. Січ. Стрільців	135—138
LXVIII	На стрілецьких могилах	138—141
LXIX	На концерті в честь св. священомуч. Йосафата	142—144
LXX	Над могилою ученика	146—147
LXXI	Закінчення шкільного року	147—152

о Онуфрій Ґайовський:

Слово під хрестом (місійна проповідь)	81—88

Стр.

о. Мих. Дороцький:

Слово перед сповіддю священників на деканальнім зборі 153 - 160

о. Андрій Ґаландюк:

Новий Рік 160—162
Неділя про митаря і фарисея 163 - 165
Мясопустна неділя 165—166
Неділя про Самарянку 167—169
Блудний син I. 171 - 173
„ „ II. 173—176
„ „ III. 176—178
Наука в храмовий празник 178—181

Вся коляда на „Рідну Школу“!

Всі Кружки „Рідної Школи“, Читальні, Луги, Соколи, Кооперативи, Церковні Брацтва, співацькі, музичні і аматорські гуртки, українські громадяне, громадянки, молодь і дітвора колядують і щедрують тільки на „Рідну Школу“!

Місяць січень — це місяць „РІДНОЇ ШКОЛИ“. Тому доходи з аматорських театральних вистав, концертів, чайних вечерів, просфори, вертепу і т. п. уладжених кимнебудь в місяці січні, йдуть виключно на „Рідну Школу“.

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“
у Львові, Ринок ч. 10.

5.264

ЛНБ им. В. Стефаника
ПРОВЕРЕНО-1997 г.

ВСЯ КОЛЯДА „РІДНІЙ ШКОЛІ!"

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Як що року перед Різдвом Христовим, так і сього року витає Тебе, Український Народе, „Рідна Школа" з колядою:

Бог Предвічний народився!

Надходить велика хвиля, коли понад українськими тихими полями й лісами, снігом та тугою окутаними, морозом та жалем скованими, засяє рокове світло Різдвяної Зорі.

Нехай її проміння, що продруться крізь вечірні сумерки, розбудять живу думку про невміручість народньої душі.

Нехай вдарять вони ясною загравою по вікнах кождої української хати.

Нехай огріють душу, втомлену сумнівами.

Нехай запалять невгасимий огонь віри в серці кожного Українця й поведуть його думки та його тугу понад дорогі могили та білі хрести у ту вимріяну країну народнього ідеалу і скажуть йому:

„Рідна „Школа". в якій виховується українська молодь, жде на поміч, кличе на трівогу, — вижидає щорічної коляди!

Свято Різдва—це свято обновлення. А хто зможе краще обновити народ, придбати йому гарнійшу майбутність, як не молодь, та надія, той цвіт нашого народа?

Таку молодь, таких майбутніх трудівників народові образує й виплекує „Рідна Школа".

На Різдво небеса й земля радуються, небеса Божою славою, а люде доброю волею і щедрим серцем. А хтож має щедрійше серце для свойого молодого покоління, як не Ти, Український Народе!

Головна Управа „РІДНОЇ ШКОЛИ":

Ілля Кокорудз
голова

Теодор Мартинець
секретар

Львівська державна наукова бібліотека
5264